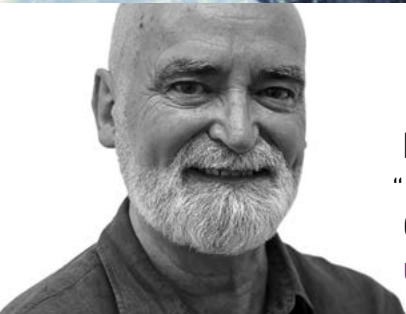

EL FUTUR DE L'AUDIOVISUAL

Emili Prado

"El 5G suposa la utilització de l'espectre radioelèctric, que és un bé públic i finit. Cal regular-ho perquè no s'acabi amb la concepció de servei universal."

Una conversa amb Enric Marín

FUNDACIÓ

JOSEP IRLA

Calàbria, 166 entresòl
08015 Barcelona
Telèfon 93 567 78 63
info@irla.cat

PATRONAT

PRESIDENT

Joan Manuel Tresserras

VICEPRESIDENTA

Alba Castellví

DIRECTOR EXECUTIU

Josep Vall

TRESORER

Jordi Roig

SECRETÀRIA

Isabel Nonell

DIRECTOR ACADÈMIC

Lluís Pérez

VOCALS

Marta Cid

Josep Huguet

Georgina Linares

Enric Marín

Montse Palau

Laura Vilagrà

EQUIP TÈCNIC

COORDINACIÓ

Guillem Dorca

ADMINISTRACIÓ

Joan Almacellas

Lourdes Masdeu

COMUNICACIÓ

Carla Genís

PROJECTES

Pere Sàbat

IMATGE

Carme Pujol

CASA IRLA

Rosa Cuenca

eines³⁸

El contingut dels articles és responsabilitat dels seus autors i **eines** no s'hi identifica necessàriament.

Per reproduir un article cal demanar autorització per escrit a la redacció d'**eines**.

En enviar el seu treball a la redacció d'**eines**, l'autor cedeix a l'editor els drets de reproducció, publicació i comunicació, tant per a l'edició impresa en paper com per a una versió electrònica que la farà accessible per mitjà de la xarxa d'Internet.

Els interessats en matèria de drets de propietat intel·lectual es poden adreçar a: **eines@irla.cat**

DIPÒSIT LEGAL
B-31564-2007

ISSN PAPER
2013-1518

ISSN ELECTRÒNIC
2013-5505

EDICIÓ
Josep Vall
jvall@irla.cat

DISSENY GRÀFIC
Carme Pujol
cpujol@irla.cat

CORRECCIÓ
LINGÜÍSTICA
Sofia Lozano

PROJECTE GRÀFIC
Suki Design

IMPRESSIÓ
Gràfiques Cuscó

DIRECCIÓ
Lluís Pérez
lperez@irla.cat

COORDINACIÓ
Guillem Dorca
gdorca@irla.cat

REDACCIÓ
Pere Sàbat
psabat@irla.cat

COMUNICACIÓ
Carla Genís
cgenis@irla.cat

ADMINISTRACIÓ
Joan Almacellas
jalmacellas@irla.cat

Lourdes Masdeu
lmasdeu@irla.cat

sumari

EL FUTUR DE L'AUDIOVISUAL

4

PORTAL

**El servei públic audiovisual
en l'era digital**

Joan Manuel Tresserras

8

CONNEXIONS

**El 5G com a eina
per a la distribució
de continguts audiovisuals**

Jordi J. Giménez

18

**Un nou audiovisual,
l'esperança del català**

Arnau Rius

28

**5G, UE i audiovisual:
com estan connectats?**

Carmina Crusafon

38

**La constant evolució i transformació
del mercat únic digital**

Mònica Duran

54

NAVEGADOR

**Una radiotelevisió pública
per a una societat del segle XXI.
El cas finlandès**

Jordi Fortuny

66

FÒRUM

**Emili Prado:
"El 5G suposa la utilització
de l'espectre radioelèctric,
que és un bé públic i finit. Cal
regular-ho perquè no s'acabi amb
la concepció de servei universal."**

Una conversa amb Enric Marín

80

VARIABLES

**Per la descentralització municipal.
Anàlisi i diagnosi de les finances
i la fiscalitat municipal a Catalunya**

Jordi Galí i Cabana

94

FULL DE CàLCUL

**El Green New Deal,
o fer de la crisi una oportunitat**

Sònia Sánchez López

106

ARXIU

**El pedagog que va idear un projecte
socialdemòcrata per a Catalunya.
Josep Pallach**

Montserrat Tura

114

EXPLORADOR

**El col·lapse de l'establishment
polític a Irlanda:
les claus de la victòria del Sinn Féin**

Sílvia Caufapé Hostench

126

FINESTRA

**"Per què els governs
han de prioritzar el benestar"**

Nicola Sturgeon

130

CLÀSSIC

«Discurs de la independència»

Patrice Lumumba

134

TRIBUT

Toni Mollà

Teresa Ciges

136

FILMOTECA

Mirant al cel

Eva Comas Arnal

138

LLIBRERIA

portal

El servei públic audiovisual en l'era digital

Joan Manuel Tresserras

President de la Fundació Josep Irla

jmtresserras@irla.cat

La tecnologia ha tingut un paper destacat en gairebé totes les transformacions històriques decisives del passat. Fins fa poc temps, però, les aplicacions tecnològiques s'orientaven a la resolució de problemes o necessitats socials preexistents: conservar millor els aliments, facilitar la higiene, tractar determinades malalties, incrementar la velocitat dels transports, augmentar el confort de les llars... En les últimes transformacions, en canvi, fa la sensació que ja no són la vida i la cultura les que marquen el camí a la tecnologia, sinó que és aquesta la que determina les profundes mutacions de les nostres formes de vida i de cultura.

Els grans canvis de l'últim mig segle recullen l'efecte acumulat de factors com el creixement demogràfic, la intensificació de les migracions i la urbanització, la globalització financera, l'activació del paper social de les dones, la creixent centralitat de les economies del Pacífic... Aquests processos han coincidit, a més, amb l'evidència de la importància social i política de la informació i la comunicació. La capacitat prescriptora de compor-

taments dels mitjans, les xarxes i les indústries de continguts s'han equiparat a les de les religions o els sistemes escolars. La informació i la comunicació —les condicions del seu processament i circulació— constitueixen una poderosa determinació de tots els sistemes de relacions socials.

La convergència entre la informàtica, les telecomunicacions i l'audiovisual ha quedat segellada. Els dispositius mòbils que ens envolten ho proven. Ells són ja les principals extensions dels nostres sentits. Són les pròtesis del nou salt evolutiu. Són el nostre lligam primari amb la revolució digital, la intel·ligència artificial i la robotització.

La dècada que tanquem ha estat decisiva en la difusió de les aplicacions i els efectes de la digitalització. La digitalització ha alterat les relacions entre les cultures i ha modificat l'accés a la informació i als relats, els mecanismes de construcció de l'opinió pública i els hàbits relacionals. Ni l'electrificació no havia produït en tant poc temps una afectació tan profunda en la vida de bona part de la humanitat.

Per això, podem convenir que no hi ha projecte polític digne d'aquest nom que no consideri l'adaptació a l'era digital com un aspecte capital.

A Catalunya, malgrat la centralitat de la qüestió de la sobirania en l'última dècada, no hem estat prou atents a la descapitalització que patíem en termes d'informació/comunicació/educació/cultura. La crisi econòmica i el drenatge fiscal estructural hi han tingut molta responsabilitat. Però també la deixadesa generalitzada dels partits presents al Parlament de Catalunya, incapaços d'aprovar un nou Mandat Marc del sector públic audiovisual, adaptat a les noves condicions de l'era digital. La Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA) i el Consell de l'Audiovisual (CAC), les peces mestres del sistema públic audiovisual en condicions de liderar aquesta adaptació, s'han vist abocades a una provisionalitat permanent. Això ha perjudicat els esforços realitzats per superar la contracció pressupostària (CCMA) o per diagnosticar l'estat de l'àmbit —recollit en el *Llibre blanc de l'audiovisual*, impulsat pel CAC. En resum, en aquests deu

anys (2010-2020) hem retrocedit posicions respecte a l'avantguarda de les transformacions digitals i caldrà molta determinació política per recuperar terreny.

Aquesta és una qüestió política prioritària que dirimirà el recorregut futur de llengües i cultures. La fortalesa del sistema de comunicació i l'audiovisual serà imprescindible per evitar la irrellevància. Les cultures sense capacitat d'expressar-se en els llenguatges i formats propis de la seva època poden ser abandonades per unes generacions joves acostumades a disposar d'un flux global inexhaurible de continguts i materials per organitzar el seu imaginari i construir la seva concepció del món i de la vida.

No podem menystenir la importància de les xarxes socials, els nous serveis de telecomunicacions o l'impacte del 5G i el 6G. Ens cal actualitzar les infraestructures i activar la capacitat de producció de continguts en tots els àmbits i per a tota mena de públics. Hem de poder participar en els grans debats globals —canvi climàtic; nou model energètic; desigualtats i po-

bresa; gènere, racisme i discriminacions...— amb veu pròpia. Havent adaptat les directives europees al nostre marc jurídic i havent considerat les oportunitats i els riscos polítics que comporten.

Aquest número d'EINES vol proporcionar perspectives sobre l'estat de la qüestió, posant l'accent en els temes més urgents. Hem pogut comptar amb col·laboracions expertes del màxim nivell. Disposem del coneixement i la comprensió de la naturalesa dels canvis en marxa, però no sempre hem estat capaços de transferir-los a l'acció política. Les noves xarxes i serveis de telecomunicacions, l'increment de la nostra producció audiovisual, la negociació de la prominència de la llengua catalana i els continguts de proximitat amb les grans plataformes globals, són totes qüestions estratègiques. I cal abordar-les ara, de manera immediata.

O actuem decididament i definim bé la nova missió del servei públic comunicacional per poder ser actors del canvi; o ens haurem de limitar a anar a remolc de la situació i ballar al so que ens imposin. ■

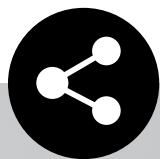
ARA QUE EL CAMÍ FA PUJADA RESPIRA, REVISA, RETROBA, RENOVA, REVIU, REAFIRMA'T, REVISTA

L'APPEC representa les editorials de revistes
i mitjans digitals en llengua catalana.

Més de 200 capçaleres de 30 temàtiques diferents.

www.iquiosc.cat

connexions

El 5G com a eina per a la distribució de continguts audiovisuals

vista prèvia >

A la butxaca hi guardem una pantalla des d'on consumim tot tipus de productes i serveis. També d'audiovisuals. La distribució d'aquests productes encara troba reptes importants. Fer-los accessibles i a l'abast de tothom no només és una qüestió de tecnologies i xarxes adients. Cal una voluntat i implicació dels proveïdors de continguts, operadors i fabricants d'equipament per transformar-les. L'aparició del 5G i les possibilitats que ofereix en matèria de distribució de continguts són un exemple d'aquesta col·laboració necessària perquè el contingut massiu en audiovisual passi a ser una realitat.

Jordi J. Giménez

5G-MAG Project Manager

gimenez@56-mag.com

La tecnologia 5G¹, com ha anat passant en l'evolució de les comunicacions mòbils, arribarà tard o d'hora a cadascú de nosaltres, com ja ho van fer el 3G o el 4G, i omplirà tots els espais de la comunicació digital. Ho farà també a la indústria audiovisual la qual ja compta amb un alt nivell d'integració en l'ús de les de les tecnologies mòbils tant a l'hora de capturar i produir continguts —només cal veure la proliferació de càmeres professionals connectades a les xarxes 4G per a la cobertura de notícies i esdeveniments— com per distribuir-los.² La digitalització i la utilització d'aquestes xarxes és un fet, i en tenim milers d'exemples quotidians: qui no ha utilitzat una aplicació al mòbil per escoltar la ràdio o veure la televisió? Els mitjans de comunicació actualment ja fan un ús actiu de les tecnologies mòbils, bé siga per alleugerir la complexitat en la producció de continguts o per fer-los arribar a usuaris allà on es troben, tot englobat dins d'una ampla transformació digital. Però, més enllà d'una simple

evolució, què pot significar l'arribada del 5G per al sector audiovisual? Diversos intents per integrar les tecnologies de radiodifusió com les utilitzades per la TDT o la ràdio —com són les DVB-T/T2, DAB+...— en els telèfons intel·ligents han tingut, fins avui, un èxit limitat. Els dispositius mòbils popularment utilitzats per tothom, els *smartphones*, especialment per les audiències més joves, no les suporten. Així, el lliurament de serveis de televisió i ràdio als telèfons intel·ligents, tauletes i, en general, dispositius connectats es realitza actualment mitjançant les anomenades plataformes OTT —de l'anglès, «over-the-top» [per sobre de tot]— i utilitzant la distribució punt-a-punt —*unicast*— mitjançant la qual s'estableix una connexió independent per lliurar el contingut a cada usuari connectat. No cal recórrer a Netflix o a Amazon Prime per trobar-ne clars exemples. Una senzilla recerca a internet ens duu a l'aplicació de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals la qual ens permet des de veure tots els canals de TVC en directe —TV3, 324, Esport3, 33, Super3 i TV3CAT—; a veure emissions d'internet exclusives com ara retransmissions esportives,

plens parlamentaris, jornades castelleres... També permet recuperar els programes a la carta; participar als concursos i enviar continguts des del mòbil —fotos, vídeo...—; rebre notificaciones amb informació d'última hora i les novetats de programació; veure els vídeos amb subtítols; consultar la programació i les graelles; o fins i tot veure els vídeos a la carta al televisor amb Chromecast. El lema de l'aplicació ho deixa ben clar: «Amb l'app de TV3, ens pots veure quan vulguis i on vulguis!».

És a dir, posa a disposició del públic continguts lineals —en directe, amb una graella de programació predefinida— i no lineals —a l'abast per gaudir-los en qualsevol moment—, personalització, interactivitat, informació de servei públic, accessibilitat... No obstant això, el contingut d'aquestes aplicacions actualment només es posa a l'abast dels usuaris que disposen d'un contracte amb un operador mòbil o a través del Wi-Fi contractat a casa. És a dir, no és possible gaudir de l'oferta de ràdio i televisió pública i comercial, tal com ho fem a través de la TDT, el satèl·lit o la ràdio de forma gratuïta, sense cap lligam amb un operador. El

1 5G: cinquena generació de tecnologia de telefonia mòbil.

2 BEUTLER, «Production, Contribution, and Distribution of TV and Radio Services Over 3GPP Systems».

Abans de l'aparició del 5G Broadcast, no era tècnicament possible gaudir de l'oferta de ràdio i televisió pública i comercial, tal com ho fem a través de la TDT, de forma gratuïta

procés de distribució de continguts a través de les xarxes IP no sembla, a priori, compatible amb els mètodes de radiodifusió tradicionals. Com fer compatible el model «en obert / gratuït» amb els avantatges de la distribució IP?

Actualment la distribució de continguts mitjançant les xarxes IP es troba limitada principalment per problemes de congestió i la manca de cobertura adequada a zones on, segurament, el desplegament de xarxa no és rendible. A nivell tècnic cal destacar d'una banda que l'ús de les comunicacions —*unicast*— garanteix no només un alt nivell de personalització dels continguts d'acord amb les preferències de l'usuari sinó també la distribució dels continguts amb la major qualitat disponible d'acord amb la localització d'aquests. En contrapartida, resulta impossible fer front als possibles pics de tràfic que es generen davant esdeveniments que suporten audiències massives com per exemple, l'estrena d'un capítol d'una coneguda sèrie o un partit de futbol. Els problemes comencen a aparèixer quan la xarxa és incapaç de proveir els continguts a un creixent nombre d'usuaris. Per a

contingut sota demanda el problema és menys greu donat que els àudios o vídeos simplement es descarregaran en un període més o menys llarg de temps. En aquest sentit, per a esdeveniments en directe o per als canals de televisió i ràdio lineals, el problema és crític. Aquest inconvenient s'accentua més per a la televisió que per a la ràdio, donat els requeriments de major ample de banda del vídeo.

L'ús exclusiu de les transmissions *unicast* fa que, encara que un munt d'usuaris es mostren interessats a connectar-se simultàniament al mateix canal de televisió, una còpia o rèplica d'aquest canal s'ha d'entregar a cada usuari de manera independent. L'ample de banda disponible s'ha de repartir, doncs, d'acord amb el nombre d'usuaris. La qualitat del senyal es veurà afectada i la transmissió s'interromprà de tant en tant. Com millorar la distribució de continguts lineals i en directe fent possible que la qualitat de servei no es vegi compromesa?

La tecnologia 5G pot donar resposta a aquestes dues preguntes com explicarem a continuació.

El 5G com una nova eina per a la distribució de TV i ràdio

La cinquena generació de tecnologies de comunicacions mòbils, coneguda popularment com a 5G, ha estat estandarditzada pel 3rd Generation Partnership Project (3GPP) [Projecte Associació de 3a generació], el fòrum d'estandardització global de comunicacions mòbils, format per les set organitzacions de normalització regionals com a membres principals.³ El procés d'estandardització en 3GPP és evolutiu i s'organitza en terminis mitjançant els quals es produeixen llançaments —en anglès, *Release*— de noves tecnologies o característiques dels sistemes de comunicació mòbils cada quinze o divuit mesos.

Tot i que el 5G s'associa habitualment a la interfície d'aire New Radio (NR) i al nou nucli 5G, el 3GPP aplica l'etiqueta «5G» per a totes les tecnologies estandarditzades des de

³ Els membres principals del 3GPP són: The Association of Radio Industries and Businesses (ARIB), Telecommunication Technology Committee (TTC), del Japó; The Alliance for Telecommunications Industry Solutions (ATIS) dels EUA; China Communications Standards Association (CCSA), de la Xina; The European Telecommunications Standards Institute (ETSI) d'Europa; i Telecommunications Technology Association (TTA), de Corea del Sud.

La distribució de continguts mitjançant les xarxes IP es troba limitada principalment per problemes de congestió i la manca de cobertura adequada a zones on, segurament, el desplegament de xarxa no és rendible

l'anomenada Release 15 —Rel-15— en endavant. Aquest terme també s'aplica a Long Term Evolution (LTE) [Evolució a Llarg Termini] —inicialment coneguda com a 4G LTE. De fet, 3GPP va presentar tant LTE com NR com a tecnologies d'interfície de ràdio candidates al procés d'avaluació IMT-2020 de la International Telecommunications Union (ITU) [Unió Internacional de Telecomunicacions] per ser incloses ambdues com a tecnologies 5G cobrint diferents aspectes cadascuna d'elles.

La nova tecnologia d'accés ràdio NR i el nucli 5G en Rel-15 i Rel-16 només admeten les transmissions *unicast*, és a dir, no s'hi considera cap mode per a la radiodifusió. El 3GPP va decidir prioritzar els treballs en aquestes àrees, malgrat que ja hi havia interès en considerar que la transmissió en mode radiodifusió hauria d'ésser part integrant del sistema 5G. Les transmissions de radiodifusió són considerades característiques essencials per habilitar noves aplicacions en diversos sectors, com ara l'automoció, la Internet de les Coses, —la protecció pública i d'emergències— o, de forma més evident, en l'àmbit dels mitjans de comunicació i l'entreteniment.

Per altra banda, la tecnologia LTE va ser dissenyada originalment per donar suport als serveis de radiodifusió mitjançant l'evolved Multimedia Broadcast Multicast Service (eMBMS) [Servei evolucionat de radiodifusió multidifusió de multimèdia].⁴ Aquesta tecnologia, també coneguda com LTE Broadcast, va ésser introduïda a la LTE Rel-9, ara fa uns deu anys, però amb èxit limitat. Mostra d'això és intentar recordar com eren els mòbils i les pantalles d'inicis de la dècada de 2010. Tal vegada, aquells aparells de pantalla petita, no eren les més atractives per gaudir dels serveis audiovisuals...

A banda, fins a Rel-13, l'eMBMS presentava algunes limitacions que el feien molt poc atractiu per a la radiodifusió i, especialment per poder competir amb altres tecnologies. Per exemple, només un màxim del 60% dels recursos d'un operador de radiodifusió es destinaven a la transmissió de serveis audiovisuals, la resta havia de romandre reservada a les connexions *unicast*. Això significa, per tant, que l'eMBMS d'aquesta

variant només podia ser operat dins una xarxa de comunicacions mòbils i dirigida per un operador tradicional de telefonia mòbil. Això va venir juntament amb el fet que l'eMBMS només es podia desplegar en xarxes mòbils de 3G i 4G, que tenen unes distàncies entre transmissors entorn a uns pocs quilòmetres com a màxim. Un escenari totalment diferent amb les xarxes de radiodifusió de televisió i ràdio més habituals amb torres de transmissió de gran potència i dimensions i que feia la tecnologia depenent exclusivament de la voluntat d'un operador mòbil per desplegar-la.

Durant els darrers anys, amb el suport de l'European Broadcasting Union (EBU) [Unió Europea de Radiodifusió], l'ens públic britànic BBC i l'institut de recerca dels ens públics alemanys, l'Institut für Rundfunktechnik GmbH (IRT), juntament amb altres companyies de l'àmbit tecnològic del 3GPP com ara Qualcomm o Huawei, s'han dut endavant diverses activitats perquè les noves generacions d'estàndards de comunicació mòbil es desenvolupen tenint en compte els requisits dels serveis públics de radiodifusió.

⁴ HUSCHKE; i PHAN, «An Overview of the Cellular Broadcasting Technology eMBMS in LTE».

En contrast amb les xarxes mòbils típiques, la distància entre transmissors és significativament més gran a les xarxes de difusió

Des de Rel-14, el 3GPP defineix el suport dels serveis de televisió amb tecnologies mòbils.⁵ S'especifiquen diferents requisits i solucions incloent-hi aquells dels mitjans públics i comercials de comunicació. El 3GPP expressa així l'interès per part de la indústria audiovisual per poder oferir serveis de televisió a dispositius de consum connectats —telèfons intel·ligents, tauletes i televisors— en qualsevol lloc, incloent-hi des de proveïdors de serveis OTT fins a replicar el model tradicional de radiodifusió en obert.⁶ El 3GPP ha anat desenvolupant diferents solucions per donar-ne resposta.

Dins d'aquest treball conjunt, s'identifiquen dos problemes principals de la tecnologia de radiodifusió oferida pel 3GPP, l'eMBMS. Per tal de permetre altres operadors, no només aquells amb xarxes de comunicació mòbils, i poder proporcionar serveis de ràdio i televisió lineal mitjançant la radiodifusió, calia sol·licitar la possibilitat de tenir un mode eMBMS

amb el 100% de recursos utilitzables i sense tràfic *unicast*. Un fet que com hem vist en el 3G i 4G no es produïa. En segon lloc, els operadors de xarxa de difusió haurien d'estar en condicions de poder utilitzar la infraestructura de xarxa existent. En contrast amb les xarxes mòbils típiques, la distància entre transmissors és significativament més gran a les xarxes de difusió. A més, per utilitzar un espectre de manera eficient, se solen utilitzar xarxes de freqüència única. Tots dos elements van suggerir sol·licitar una modificació d'alguns dels paràmetres de transmissió del sistema eMBMS —modificacions que van ser adoptades a la Rel-14.⁷

La tecnologia eMBMS ha anat sent millorada en diferents àmbits per poder transmetre continguts a usuaris en mobilitat —suportant velocitats fins a 250 km/h— o fins i tot poder gaudir de major capacitat per a la recepció fixa amb antena al terrat. Com hem dit, aquest sector evoluciona contínuament, un dels principals resultats d'aquest procés evolutiu

arriba al 2020 amb l'anomenada Release 16 que inclou un conjunt de característiques que donen lloc al que coneixem com a «5G Broadcast». Basada en LTE, és la tecnologia que actualment suporta els mecanismes de radiodifusió, a l'espera de futures evolucions.

La tecnologia 5G Broadcast permet fer front al repte que suposa no poder arribar a nous dispositius sense fil —telèfons intel·ligents, tauletes, o vehicles connectats— en les mateixes condicions amb què ho fan les tecnologies de TDT o ràdio digital. Recepció gratuïta —*free-to-air*—, qualitat de servei constant i predictable, cost d'operació estable i no dependent del nombre d'usuaris, accés i cobertura universal o integritat del contingut lliurat, són característiques inherents a la radiodifusió tradicional que amb el 5G Broadcast es fa possible amb tecnologies basades directament en aquelles que ja es troben incorporades als telèfons, és a dir, basades en LTE i 5G d'acord amb el 3GPP. No cal, doncs, incorporar cap xip o dispositiu extern, ni tan sols comprar un aparell dedicat per veure la tele o escoltar la ràdio, només cal implementar aquelles

5 GOMEZ-BARQUERO; GIMENEZ; i BEUTLER, «3GPP Enhancements for Television Services: LTE-Based 5G Terrestrial Broadcast».

6 3GPP, «Study on scenarios and requirements for next generation access technologies».

7 STOCKHAMMER; TENIOU; i GABIN, «3GPP based TV service layer».

STOCKHAMMER, «Enhanced TV Services over 3GPP MBMS».

La tecnologia 5G Broadcast permet fer front al repte que suposa no poder arribar a nous dispositius sense fil en les mateixes condicions amb que ho fan les tecnologies de TDT o ràdio digital

funcionalitats als xips que duen els telèfons. Malauradament la tasca no sembla trivial com veurem.

La tecnologia 5G Broadcast acompleix, per tant, amb els requeriments dels mitjans públics de radiodifusió fent possible la recepció de televisió o ràdio al telèfon mòbil sense utilitzar la targeta SIM i sense consumir dades, per tant, sense cap lligam amb l'operador de telefonia que l'usuari té contractat per a l'accés a internet. El telèfon mòbil o el sistema d'entreteniment d'un vehicle es converteixen en una mena de receptor de televisió i ràdio però amb l'avantatge d'estar totalment integrat amb el sistema de comunicació 5G existent al mòbil o al vehicle en un futur proper. Seria, per tant, un model de recepció híbrida en el qual el senyal de televisió o ràdio a través de 5G Broadcast es pot trobar integrat dins les apps Android o iOS habituals —l'app de TV3 que hem fet servir com a exemple— però sense necessitar una connexió IP bidireccional. No estar lligat a un operador mòbil fa possible el desplegament d'una xarxa independent per poder distribuir el senyal 5G Broadcast. Amb aquesta nova tecnologia els prove-

ïdors de serveis audiovisuals tenen l'oportunitat d'un major control en el lliurament de continguts, la capacitat de configurar xarxes dedicades a la distribució de continguts aïllant-los de la resta de tràfic IP, així com la possibilitat d'habilitar xarxes de freqüència única —les anomenades «*single frequency networks*»— mitjançant les quals és possible cobrir grans àrees de cobertura fent un ús més eficient de l'espectre radioelèctric.

El model de negoci per a mitjans de comunicació i per a operadors de xarxes de radiodifusió és a priori ben conegut, ja que es troba basat en el model de la TDT o la ràdio. Tanmateix, aquest model pressuposa que les actuals xarxes de radiodifusió i les freqüències per les que ha d'operar el 5G Broadcast, són les adients per operar un servei de televisió i ràdio orientat a la recepció en mobilitat. Recordem que habitualment el senyal de TDT a la banda UHF s'adreça a recepció fixa amb antenes al terrat dels edificis. La recepció a peu de carrer o als vehicles pot requerir d'una major inversió a la xarxa o de l'establiment d'acords amb diferents operadors que disposin d'infraestructures adients.

El major entrebanc es troba actualment en la possibilitat que les funcionalitats de 5G Broadcast s'integren dins dels xips incorporats no solament a alguns tipus concrets de telèfons, sinó que també a aquells àmpliament utilitzats per tothom. Cal per tant, analitzar i prendre les accions adients per facilitar la implementació i el desplegament d'aquesta tecnologia d'acord amb els interessos de la indústria audiovisual. El 5G Broadcast representa una fita important per a la radiodifusió terrestre en la seva necessitat d'arribar a portàtils i mòbils. Diversos tests de la tecnologia Rel-14 han tingut lloc arreu del món —per exemple, Alemanya, Brasil, Itàlia o la Xina que han demostrat les possibilitats de la tecnologia de suportar la recepció de continguts gratuïts —sense cap lligam amb un operador i sense consumir dades— fins i tot reutilitzant xarxes de radiodifusió de televisió o ràdio. Com de llarg és el camí en la implementació massiva del 5G Broadcast no ho sabem a dia d'avui, si bé la tecnologia 5G continua en evolució constant amb novetats desconegudes tan sols fa un parell d'anys enrere.

És evident que les xarxes 5G i les tecnologies incorporades als mòbils —amb o sense 5G Broadcast— seran utilitzades per a la transmissió de continguts audiovisuals

Més enllà del 5G Broadcast

A banda de l'esforç dedicat al 5G Broadcast, el 3GPP està estandarditzant actualment les especificacions Rel-15 5G New Radio (NR) i 5G Core (5GC).⁸ Aquestes suposen un canvi fonamental en l'arquitectura respecte LTE. La NR ofereix una nova capa d'accés ràdio amb major eficiència espectral i flexibilitat que les prescripcions de la LTE. El 5GC ofereix una arquitectura de sistema avançada per donar resposta als diferents serveis que les xarxes 5G oferiran en un futur proper. Tanmateix, el 5G-NR i el 5GC només s'han desenvolupat per suportar la transmissió *unicast*, sense suportar, per tant, modes de radiodifusió com així ho fa LTE amb eMBMS. D'aquesta manera, hi ha encara potencial per poder avançar amb un sistema eMBMS millorat i totalment basat en 5G NR i 5GC que pugui resoldre certes limitacions i ineficiències de l'eMBMS. De fet, el 3GPP ja ha acordat introduir el suport per a distints modes de radiodifusió per la Rel-17 de 5G NR i 5GC. Tanmateix, aquesta primera

versió de la nova tecnologia al Rel-17 no abordarà els requisits de radiodifusió que ja es troben suportats al 5G Broadcast (eMBMS) basat en LTE.⁹ És a dir, de moment no hi ha alternativa íntegrament basada en 5G-NR i 5GC per transmetre ràdio i TV. Tot i això, aquestes funcions no es troben descartades en futures versions.

El repte d'aquesta primera versió és fer possible l'activació dels modes de radiodifusió o *unicast* d'acord amb la situació de congestió de la xarxa i la disponibilitat dels recursos de ràdio. Per posar-ne un exemple, imaginem uns usuaris consumint un partit de futbol a l'app de TV3 a través del mòbil. Dificilment la xarxa, i en particular els recursos ràdio, seran capaços de suportar un major nombre d'usuaris connectats simultàniament per gaudir del partit. Dotant d'intel·ligència a la xarxa per poder detectar aquesta situació podem fer possible que arribat un nombre d'usuari determinat el mode *broadcast* s'activi automàticament a fi de lliurar recursos a la xarxa i transmetre de forma més eficient el

contingut que, efectivament, tots els usuaris estan visualitzant al mateix temps. Quan el partit acaba i l'audiència decreix, els continguts poden tornar a lliurar-se de forma individual mitjançant connexions *unicast*.

D'altra banda, les xarxes 5G van molt més enllà del 5G Broadcast. És evident que aquestes xarxes i les tecnologies incorporades als mòbils —amb o sense 5G Broadcast— seran utilitzades per a la transmissió de continguts audiovisuals. Tal vegada seguint el mateix model actual OTT, però també amb possibilitats de millora i amb la introducció de nous escenaris que la indústria audiovisual haurà de conèixer, estudiar i avaluar per poder prendre les decisions de futur necessàries quant a la distribució de continguts audiovisual.

Aprofitant l'alt potencial de la millorada connectivitat de banda ampla mòbil i el desenvolupament de noves característiques com el «*network slicing*» o l'«*edge computing*», unes tecnologies de les que segur en sentirem a parlar, el 3GPP segueix endavant amb el desenvolupament d'arquitectures orientades a la distribució de continguts multimèdia, tant

8 PARKVALL (et-al), «NR: The New 5G Radio Access Technology».

9 SAILLY (et-al), «5G Radio Access Networks: Enabling Efficient Point-to-Multipoint Transmissions».

Els dispositius portàtils i mòbils, com ara telèfons intel·ligents i tauletes, tenen un paper creixent en el consum de contingut i serveis multimèdia a la llar, així com en moviment

lineals com no lineals, proporcionant una qualitat de servei augmentada per a la transmissió d'àudio i vídeo, així com per donar suport als formats emergents per a realitat virtual com ara l'augmentada o mixta.

Solucions que permetrien diferents acords comercials entre proveïdors de continguts, proveïdors de xarxes CDN —Content Delivery Network— i operadors de xarxes mòbils, amb l'objectiu de complaure les exigències no sols d'aquests actors sinó també dels usuaris. De fet, actualment els continguts OTT s'envien a través de les CDN que, mitjançant una xarxa ramificada, permeten disminuir les probabilitats que la xarxa col·lapse davant grans audiències però que suposen un cost addicional per als radiodifusors. Per exemple un sistema de distribució integrat amb 5G permetria millorar la qualitat de servei per a l'usuari amb una major integració entre proveïdors i xarxes mòbils, mitjançant la qual es pugui controlar i garantir la qualitat amb què el tràfic multimèdia arriba al públic. Acords directes entre operadors mòbils i proveïdors de serveis audiovisuals podrien reduir els costos de les xarxes CDN, així com l'establi-

ment d'acords bilaterals per garantir la qualitat i la integritat dels continguts, tot amb un alt grau de personalització i interacció amb l'usuari. Aquestes funcions són propostes possibles amb les noves característiques en desenvolupament sota les Rel-16 i Rel-17 de la 5G. Propostes que també inclouen, per exemple, la possibilitat de recopilar mètriques de la xarxa de distribució i de la qualitat del vídeo de l'usuari —talls, desconexió, degradació de la imatge— per tal que la xarxa pugui optimitzar el transport i la correcta recepció de les dades. Aquestes possibilitats, pot comportar que s'obri la porta per a utilitzar les xarxes 5G no sols com una xarxa 4G de major qualitat sinó com una opció dissenyada per a cobrir les necessitats i resoldre els problemes que afronta actualment la distribució IP a través de xarxes mòbils.

Sigui quina sigui la solució final, queda palesa l'oportunitat de desenvolupar la tecnologia 5G per fer-la adient per a la distribució de continguts audiovisuals per satisfer els requisits dels mitjans de comunicació públics i comercials. Si el futur passa per la distribució basada en IP, aleshores el 5G pot ser la tecno-

logia adient per transmetre aquests continguts a un ample espectre de dispositius sense fil.

5G-MAG, de la teoria a la pràctica

En els últims anys els mitjans de comunicació han evolucionat la seva oferta de continguts des d'un nombre limitat de ràdios i canals de televisió lineals, fins a crear una oferta rica, diversa i diferenciada que es troba disponible en diferents plataformes de distribució, incloent-hi serveis no lineals amb un alt grau de personalització. Els dispositius portàtils i mòbils, com ara telèfons intel·ligents i tauletes, tenen un paper creixent en el consum de contingut i serveis multimèdia a la llar, així com en moviment. El lliurament a gran escala de contingut audiovisual a través de les xarxes mòbils actualment no és satisfactori a causa dels dèficits quant a la qualitat de servei, cobertura i costos. El 5G, tal com especifica el 3GPP, pot oferir l'oportunitat de superar aquests entrebancs.

El 3GPP considera actualment dues vies per adreçar la distribució de

La tecnologia 5G continua en evolució constant i donant resposta a les necessitats de proveïdors de continguts en l'escenari global

continguts audiovisual, una d'elles basada en una evolució de l'eMBMS existent al 4G LTE i complementari al 5G NR i 5GC, i una altra completament basada en 5G NR i 5GC.

A la pràctica, el 5G Broadcast, que pren com a punt de partida la tecnologia LTE eMBMS, és un estàndard que, amb característiques molt semblants a la TDT o a la ràdio digital, ha estat desenvolupat basant-se en la tecnologia 3GPP que ja existeix als telèfons intel·ligents, fent possible disposar d'una opció de radiodifusió d'abast mundial. Tanmateix, disposar d'un estàndard tècnic per fer-ho possible no garanteix que totes les funcionalitats necessàries s'implementin inevitablement en xarxes i als dispositius 5G. L'abast i el calendari per al desplegament d'una determinada característica es veu condicionat en gran mesura per la demanda existent o prevista del mercat.

Per altra banda, la tecnologia 5G continua en evolució constant i donant resposta a les necessitats de proveïdors de continguts en l'escenari global. Solucions que tard o d'hora el mercat posarà a l'abast d'ope-

radors i usuaris i que la indústria audiovisual haurà de valorar per tal de conèixer els potencials beneficis i prendre accions adients.

Per donar cabuda a tot plegat, l'associació 5G Media Action Group (5G-MAG) suposa un marc per a la col·laboració entre parts interessades del sector audiovisual, incloses les emissores públiques i comercials, els operadors de xarxes de difusió i telecomunicacions, els fabricants d'equips i els proveïdors de tecnologia. 5G-MAG debat les oportunitats de la tecnologia 5G tant per a la producció de continguts audiovisuals com per a la seva distribució i difusió. I des d'aquest punt analitzar, per una banda, els avantatges i inconvenients de la tecnologia 5G des d'un punt de vista tècnic i, per altra, desenvolupant els models comercials, reguladors i operatius adients per al seu desplegament d'acord amb els interessos de la indústria audiovisual i tenint en compte les preferències dels usuaris finals. Diferents models i escenaris amb un punt en comú: considerar la tecnologia 5G com una de les eines fonamentals per adreçar la distribució de con-

tinguts audiovisuals als dispositius sense fil d'ús habitual pels usuaris. A més, 5G-MAG explorarà els possibles models per a la integració efectiva de les xarxes de distribució IP àmpliament desplegades però únicament basades en la transmissió *unicast* punt-a-punt amb els models tradicionals basats en la radiodifusió de continguts i que es troben establerts a les xarxes terrestres o el satèl·lit.

Les oportunitats que s'emmarquen en el desenvolupament del 5G signifiquen una visió de futur que ve fonamentalment motivada pel creixent ús de les tecnologies mòbils, pels canvis disruptius per part d'usuaris que deixen de ser passius a l'hora de consumir continguts i pel fort desplegament de tecnologies de distribució IP que fan possible als mitjans de comunicació públics i privats transmetre el contingut a un major nombre de dispositius incloent-hi aquells que tothom tenim a la butxaca.

Conclusió

La tecnologia 5G es troba en desplegament arreu del món incorporant

millors més enllà d'una simple evolució del 4G. L'alt consum de contingut audiovisual ha donat lloc al desenvolupament de característiques específicament adreçades a la distribució de continguts multimèdia. El 5G Broadcast fa possible, per primera vegada, la possibilitat de transmetre continguts de ràdio i televisió als telèfons mòbils d'una manera molt semblant a com ho fa la ràdio i televisió convencional, és a dir, de forma gratuïta, en obert, i sense targeta SIM o consumir dades. A més a més, altres característiques actualment en desenvolupament podrien suposar una major integració entre proveïdors de continguts i operadors de xarxa per millorar la qualitat de servei oferida als usuaris. Com siga, si la distribució online o IP ve a formar part del futur de la ràdio i televisió, aleshores la tecnologia 5G hi té molt a dir. El 5G-MAG, com a fòrum de discussió entre els distints actors dins la cadena de valor del sector audiovisual, pretén avaluar els beneficis, reptes del 5G per a la distribució de continguts i les condicions adients per al seu desplegament d'acord amb els requisits del sector. ■

■ Bibliografia

BEUTLER, Roland. «Production, Contribution, and Distribution of TV and Radio Services Over 3GPP Systems». A *SMPTE Motion Imaging Journal*, vol. 128, núm. 8, pàg. 99-103, 2019.

GOMEZ-BARQUERO, David, GIMENEZ, Jordi. J.; i BEUTLER, Roland. «3GPP Enhancements for Television Services: LTE-Based 5G Terrestrial Broadcast». A WEBSTER, John.G. *Wiley Encyclopedia of Electrical and Electronics Engineering*. Nova York: John Wiley&Sons, 2020.

HUSCHKE Jörg; i PHAN, Mai-Anh. «An Overview of the Cellular Broadcasting Technology eMBMS in LTE». A GOMEZ-BARQUERO, David. *Next Generation Mobile Broadcasting*. Abingdon: Ed. CRC Press, 2013.

PARKVALL, Stefan (et al). «NR: The New 5G Radio Access Technology». A *IEEE Communications Standards Magazine*, vol. 1, núm. 4, pàg. 24-30, 2017.

SAILLY, Mikko (et al). «5G Radio Access Networks: Enabling Efficient Point-to-Multipoint Transmissions». A *IEEE Vehicular Technology Magazine*, vol. 14, núm. 4, pàg. 29-37, 2019.

STOCKHAMMER, Thomas; TENIOU, Gilles; i GABIN, Frederic. «3GPP based TV service layer» [en línia]. A *Proc. International Broadcasting Convention (IBC)*, 2016. Disponible a: <www.ibc.org>.

STOCKHAMMER, Thomas (et al). «Enhanced TV Services over 3GPP MBMS» [en línia]. Proc.

International Broadcasting Convention (IBC), 2017. Disponible a: <www.ibc.org>.

3GPP. «Study on scenarios and requirements for next generation access technologies» [en línia]. Disponible a: <www.etsi.org>.

connexions

Un nou audiovisual, l'esperança del català

vista prèvia >

L'evolució constant del món tecnològic dificulta l'adaptabilitat d'un món que actualment encara està pensat en l'era analògica. Allò que per a algun sector pot ser una posada al dia pas a pas, en l'àmbit de l'audiovisual requereix una velocitat de creuer. Això comporta que eines que van resultar útils i reeixides fa unes dècades per la normalització del català, ara poden no ser-ho. Els mitjans audiovisuals són l'eina per garantir i estendre l'ús de la llengua entre el jovent, i de l'aproximació que en faci la CCMA, en depèn l'èxit d'aquest objectiu.

Arnau Rius

Historiador i publicitari

@arnauriwz

Un dels pilars de l'ascensor social al nostre país ha estat, sense cap mena de dubte, el coneixement del català. Ha estat peça bàsica per mantenir una societat cohesionada malgrat els diferents orígens i el fet de no tenir el català com a llengua materna d'una part important de la població. Les polítiques de normalització lingüística iniciades a la dècada de 1980 van assegurar un ascens de l'ús del català entre col·lectius que no tenien contacte amb aquesta llengua i apropar-la a les noves generacions com un element útil. I ara, a on som? Els últims deu anys s'ha funcionat amb el pilot automàtic a pesar de tenir una societat més canviant que mai i una tecnologia revolucionant conceptes cada vint minuts. I és evident que no estem aprofitant aquests elements ni aquestes noves plataformes tecnològiques per enfortir la llengua. Personalment, he tingut la sort de treballar els darrers anys com a professor a l'àrea metropolitana de Barcelona, on m'he conscienciat de la importància de l'audiovisual per prestigiar el català, i de com de tocat està l'ús horitzontal de la llengua, també entre infants i joves de famílies catalanoparlants. Els meus alumnes no només necessiten

que el professorat els parli català a aules i passadissos: necessiten veure gent com ells parlant català, i com que dissortadament al seu barri no en troben, un dels fronts essencials a treballar perquè se sentin convidats a fer ús de la llengua és el consum audiovisual. L'enquesta d'usos lingüístics de la Generalitat hauria de ser el vademècum de l'actuació audiovisual i escolar. Les dades recollides per l'històric de l'enquesta expliquen moltes coses interessants; una de les més destacables per la temàtica que ens ocupa, és la que fa referència a la «Població estudiant segons usos lingüístics amb els companys d'estudi»,¹ que recull la llengua d'ús a partir dels quinze anys. Des del 2008, l'ús del català a les escoles entre iguals pateix un retrocés en gairebé totes les combinacions que recull l'ús de la llengua, i a més, hi hem de sumar el fet que el recull de dades és autodiagnòstic, és a dir, probablement estem pitjor del que diu l'enquesta perquè a tothom li agrada sentir que domina i empra moltes llengües. Un altre estudi destacable a tenir present és l'«Estudi sociolingüístic als patis

1 IDESCAT, «Població estudiant segons usos lingüístics amb els companys d'estudi. %».

Gràfic 1
Usos lingüístics amb els companys d'estudi a Catalunya (%)

	2008	2013	2018
Només català	33,4	20,5	18,2
Més català que castellà	15,3	22,4	18,1
Ambdues	19,1	17,4	19,1
Més castellà que català	7,7	14,2	12,9
Només castellà	19	16,6	19,9

Font: Enquesta usos lingüístics de la Generalitat de Catalunya

d'escoles i instituts de zones urbanes de Catalunya» fet per Plataforma per la Llengua, que conclogué que només el 14,6% de les converses als patis dels instituts de les zones urbanes són en català.²

Les causes d'aquesta alarmant tendència són moltes i interposades unes amb les altres: demogràfiques, tecnològiques, idiosincràtiques; però com dèiem, sense voler simplificar-les, un dels grans problemes

2 PLATAFORMA PER LA LLENGUA, «Estudi sociolingüístic als patis d'escoles i instituts de zones urbanes de Catalunya».

El català és un idioma sense massa referents a imitar a les franges d'edat infantils i juvenils

clarament identificable és que el català és un idioma sense massa referents a imitar a les franges d'edat infantils i juvenils. El fet que l'escola blindi la llengua mitjançant la irregular i voluntariosa immersió lingüística actual, no és garantia que els nostres joves percebin el català com un idioma atractiu per emprar-lo al carrer o entre companys. Catalunya no va fer reflotar el català com a idioma públic de país mitjançant només la immersió iniciada a Santa Coloma de Gramanet, sinó també amb una gran estratègia audiovisual liderada per la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA) que va enganxar als catalans que avui vertebren la Catalunya adulta.

La poca oferta de canals televisius i l'excel·lent tria i producció de continguts propis van fer que el català fos percebut per les generacions de les dècades de 1980 i 1990 com un idioma útil, de carrer, d'aventura i de vida, i no només d'estudi, cultura i institució. D'aquest triomf en surten, per situar exemples d'aquestes generacions, Yolanda Sey (1991), Pere Aragonès (1982) i els germans Muñoz d'Estopa, nascuts al 1976 i

1978.³ A la dècada de 1990, l'audiovisual català era el millor mecanisme per enfortir lingüísticament el català i evitar un procés de marginació de la llengua, sobretot entre aquella població que no la tenia d'ús preferent. Però als primers anys del segle XXI, l'audiovisual és el convidat de pedra d'un arraonament lingüístic protagonitzat sobretot pels joves, incapaços de trobar prou productes —ni professionals, ni amateurs— per tal de prendre'ls com a referència d'ús lingüístic i inspiració creativa. Sense la doble pota escola-consum de mitjans de fa unes dècades, segurament avui Catalunya seria un país amb dues comunitats lingüístiques molt diferenciades: una de bilingüe-trilingüe i una altra de monolingüe-bilingüe, havent-se complert el gran somni d'aquells qui no volen ni defensen la llengua catalana.

No obstant això, aquesta fórmula d'èxit fa temps que ha quedat diluïda; primer per la fragmentació de canals que propicià la TDT —tot i que durant uns anys des de la CCMA es va saber

3 TV3, «Els germans Muñoz d'—@estopaoficial diuen que van créixer mirant "Bola de drac" a —@tv3cat "Som castellanoparlants però per nosaltres Goku ha de parlar català" #AlCotxeTV3».

reinventar amb èxit gràcies al canal K3 i 3XL, tancats per les retallades i substituïts per Esport3 en una decisió incomprensible que va obeir més a lògiques internes de la Corporació que no pas a les necessitats de país. I, més tard, per l'eclosió definitiva de les plataformes de *streaming* i la seva simbiosi total amb les xarxes socials, avui capitanejades a la franja infantil i jove per Youtube, Instagram i Tiktok, que empenyen als seus consumidors cap a una gegantina piscina de continguts en castellà i anglès.

Un nou paradigma

L'aposta que es va fer a les dècades de 1980 i 1990 va ser reixida, i una generació de joves va créixer amb *Bola de Drac* com a referència. A mesura que els *millennials* ens hem anat fent grans, i hem anat mirant cap a les generacions més petites, hem repetit el mantra de «falta un nou *Bola de Drac*», i ens hem equivocat. Repetir el patró de la comunicació de masses unidireccional del segle passat no ens salvarà els mobles mai més. Tenir un parell de sèries reines podrà ser un complement ideal, i

Sense la doble pota escola-consum de mitjans de fa unes dècades, segurament avui Catalunya seria un país amb dues comunitats lingüístiques molt diferenciades

també és clau, però no serà mai més la clau única que obri tots els panys. Cal identificar bé els focus de consum per poder estructurar bé la política audiovisual adaptada a la societat catalana d'avui dia. El repte rau en el consum de mitjans i de plataformes, més que no pas en una simple caça de contingut —que per cert, se'ns diu que ja no podem tenir perquè és massa car. No només necessitem que la CCMA trobi i pugui pagar nous «Boles de Dracs», sinó que requerim un nou paradigma dins de la Corporació. El diner públic ha de saber-se invertir allà on toca, analitzar bé on és el públic infantil i jove i consumir què. És a dir: aquest nou Son Goku somiat no és senzillament un programa màgic que enganxi al jovent, sinó transicionar amb èxit cap a una nova producció audiovisual amb molta cintura pel que fa a continguts, *feedback* a temps real mitjançant el *big data* i una alta adaptabilitat als constants canvis de codis i plataformes. Ens cal tenir sèries ambicioses com *Bola de Drac* o *Merlí*, i a la vegada tenir actius centenars de creadors de continguts pensats perquè funcionin a les pantalles dels mòbils, propulsats

per la força *mainstream* de la CCMA i una nova estratègia de masses.

La tossuda realitat és que justament en el moment de la història que més hores dediquen els joves a les pantalles, menys contingut en català troben. Per una banda, pràcticament no se'ls ofereixen productes professionals de ficció. Per exemple, actualment, amb l'encertada sèrie *Les de l'Hoquei* no s'arriba a tot arreu on s'ha d'arribar; sempre hauríem de tenir activa una sèrie on s'hi reflectís la realitat juvenil metropolitana. I per una altra banda, als joves tampoc no se'ls ofereix cap mena de *hub* de contingut digital autoproduït en català que corregeixi la ingent piscina de continguts en castellà i anglès, sempre disponibles a les pantalles inicials d'Instagram i altres plataformes.

Amb la total implementació de mòbils, tauletes i SmartTVs, la gran majoria d'adults hem canviat els nostres hàbits de consum audiovisual, però malgrat això, encara conservem en major o menor grau aquell vestigi d'infància que ens duu a consumir televisió clàssica —encara que també sigui en *streaming*.

En canvi, les generacions més joves, ja criades en la tecnologia de la tria de continguts, no tenen cap reminiscència que els arrossegui al consum clàssic: si no troben res interessant amb facilitat, no faran cap esforç per anar a cercar res d'una determinada cadena. L'actual estratègia de la CCMA, i de la seva branca digital es dedica majorment a crear i oferir contingut disponible a internet, però pensat des d'una òptica clàssica, és a dir, des de la cadena de televisió 2.0 oferint grans productes al seu públic. Aquesta estratègia pot accontentar els adults, però no crea prou exposició al català per als més joves.

Així doncs, si l'objectiu del diner públic és beneficiar a tothom, el món audiovisual català presenta un gran dilema: fins a quin punt podem generar productes audiovisuals en català que es transversalitzin entre el jovent —que estan consumint constantment productes audiovisuals d'estètica amateur—, quan estem invertint tots els nostres recursos en fer que el contingut audiovisual públic sigui produït exclusivament per la cadena televisiva clàssica? Productes amateur juvenils que, per cert, són el seu sagrat mirall

Estem invertint tots els nostres recursos a fer principalment joguines per a adults, quan la franja infantil i juvenil és la més estratègica de totes per al futur de la llengua

aspiracional, també lingüístic. Estem invertint tots els nostres recursos a fer principalment joguines per a adults, quan la franja infantil i juvenil és la més estratègica de totes per al futur de la llengua.

Els catalans que trepitgen escoles, instituts i universitats es passen el dia a Instagram, TikTok i Youtube mirant vídeos que pràcticament mai no són en català, i això és el més greu que li ha passat al nostre bilingüisme i a l'ús social del català des del franquisme, més que qualsevol sentència d'obligatorietat del castellà a escoles de barris predominantment monolingües o multilingües però amb poquíssima presència del català. Per tant, és responsabilitat de l'administració invertir recursos públics a totes les franges ja que els drets dels catalans no haurien de fluctuar en funció de l'edat. Les nostres institucions han de treure el pilot automàtic i pensar com arribar a infants i joves, i ensenyar-los de forma pràctica que el català és una llengua de vida, socialització i aventura. Per principi d'igualtat, per anivellar les oportunitats laborals i socials, i per fer que la indústria cultural catalana del futur —audiovisual i no audiovisual— tin-

gui clients. Si no s'actua per corregir aquesta tendència, quan els nostres infants i joves creixin, transicionaran al consum cultural adult cercant no més productes en anglès o castellà i no invertiran ni temps ni diners en produccions que vagin en contra dels seus hàbits lingüístics de consum.

Però, més enllà de l'anàlisi per detectar allà on fallem, propositivament, què podríem fer per intentar capgirar l'escenari i reconfigurar les dinàmiques de producció de l'audiovisual per a joves i infants?

La CCMA, la ròtula del canvi

Per capgirar l'actual situació és necessari reenfocar els objectius de la CCMA, reflectint-ho en un nou contracte programa. El paper de la Corporació no pot basar-se en retenir contingut per centralitzar el focus de consum de tot allò que es fa en català en un sol lloc; al contrari, la seva responsabilitat ha de ser repartir joc per tal que el contingut en llengua catalana es difongui a totes les plataformes de consum; fins i tot si això fa baixar el *share* perquè *Plats Bruts* deixa de mirar-se només per

3aCarta, ja que passa a consumir-se més per Amazon Prime Video. Caldria fer que la CCMA fos obertament responsable, juntament amb política lingüística, de fer possible que tots els continguts fets o doblats en català, arribessin a tot arreu on es poden veure —Youtube, Disney+...—, reactivant i fent agafar velocitat de creuer al Servei Català de Doblatge, un organisme que es va deixar morir per inanició i que és una estructura clau per poblar de contingut en català tots els racons que accepten suport audiovisual.

Una altra mesura propositiva seria desempallegar-se de la mentalitat de graella. S'haurien de tenir molts productes pensats o encarregats directament per anar fora de la graella clàssica. La lògica per triomfar i viralitzar a internet rau en generar molt contingut, analitzar la rebuda i anar adaptant el producte fins que es troba la fórmula, i l'avantatge és que els continguts més consumits a les xarxes socials acostumen a ser amateurs, per tant, no suposen un gran repte pressupostari. L'estratègia audiovisual de país no pot estar pensada per produir només per la televisió clàssica, sinó que hi

La lògica del mercat impulsa a una oferta de continguts amb molts productes petits, ultratargetitzats, és a dir, destinats a aconseguir diferents públics i fer-ho amb molta adaptabilitat i poblant les diferents plataformes

ha d'haver a lloc un mecanisme per fer créixer a qualsevol persona que creï audiovisual en català que susciti interès: sigui a la plataforma que sigui. Hem de tenir una acceleradora audiovisual activa que fins i tot quan es desvinculi d'un determinat creador pel motiu que sigui, deixi un node viu generant contingut i referents en català. De fet, TV3 hauria de tenir centenars de miniproductes actius fora de graella, poblant TikTok, Instagram, Twitch, Youtube i desembarcant d'hora a les noves plataformes que vagin sortint.⁴

No es tracta de tenir actives i en graella centenars de sèries com *Bola de Drac* o *Merlí*, sinó de contractar a creadors *freelance* i tenir, així, molts productors audiovisuals actius tirant endavant el seu projecte o el seu talent pagats per la CCMA. No es tracta d'ampliar la plantilla de l'empresa, sinó de sumar projectes. Això implicaria tenir repartits arreu del territori a joves —i no tan joves— rebent suport econòmic per poder sustentar el seu projecte creatiu en qualsevol de les moltes platafor-

mes disponibles. Ara ho estan fent majoritàriament en castellà i gratis: paguem-los un sou extra per fer el que els agrada, donem-los mitjans i exposició a canvi de ser aconsellats per professionals de l'audiovisual. Es tractaria, doncs, de tenir actius a *gamers*, comunicadors, monologuistes, petites companyies de teatre, excursionistes, gurus de l'esport, maquilladores, analistes, músics, *storytellers*... formant part d'un grup de *freelancers* en constant renovació —ja fos per acabament del projecte o per fracàs del microtarget— que es retroalimentarien les visites, mencionant-se o fent encreuaments creatius.

La lògica del mercat impulsa a una oferta de continguts amb molts productes petits, ultratargetitzats, és a dir, destinats a aconseguir diferents públics i fer-ho amb molta adaptabilitat i poblant les diferents plataformes. I, per cert, això no vol dir deixar d'emprar els canals tradicionals o deixar de produir sèries com *Les de l'Hoquei* —al contrari, com dèiem, en fan falta més i cobrint totes les realitats del país—, sinó complementar els canals clàssics amb els nous formats funcionant de manera

independent i fent sinergia quan fos necessari: fent-los sortir a l'APM, fent-los sortir a Zona Zapping, creant una secció al Planta Baixa per anar visibilitzant els creadors i fer-los pujar de seguidors... Tenir aquesta divisió de petits creadors sota el paraigua de la CCMA, abocant el seu contingut al TikTok de torn, no només multiplicaria exponencialment el consum en català del jovent sinó que també permetria detectar, foguejar i caçar nou talent per ser importat cap a la creació professional. I a més, visibilitzaria els diferents dialectes de la nostra llengua.

Així doncs, aquests arguments ens condueixen cap a defensar la creació d'un observatori intergeneracional: els *boomers* i els *X* han de treballar amb els *millennials* i els *zetses*.⁵ Ni els que tenim ara 30 anys som capaços de desxifrar del tot els codis de les xarxes socials com TikTok, poblades majorment per *zetses*. El talent jove també cal activar-lo en el pensament del producte, no només en l'execu-

4 MOHSIN, «TikTok Statistics That You Need to Know in 2020».

5 Sistema de classificació generacional: Boomers: persones nascudes entre 1944 i 1964. Generació X: persones nascudes entre 1965 i 1979. Millennials: persones nascudes entre 1980 i 1994. Zetes: persones nascudes entre 1995 i 2015.

Cal fer especial menció a l'àmbit musical i als videoclips: la cultura musical dels joves ha evolucionat cap a un consum elevadíssim de videoclips

ció. Per tant fa falta un equip al qual se li encomani la missió de generar continguts independents no emesos a la TDT i que a més, no hagin de tenir obligatòriament aplicat un *branding* associat a la CCMA: els nostres infants i joves, a Youtube i Instagram, busquen iguals i no algú que els proveeixi serveis teledirigits. Seria molt útil disposar d'un equip intergeneracional dissenyat per caçar tendències mitjançant recerques, panells, *big data*... Un equip format també per guionistes, dissenyadors gràfics i editors de vídeo que mentoritzessin a creadors de tota mena de productes audiovisuals. Cal fer especial menció a l'àmbit musical i als videoclips: la cultura musical dels joves ha evolucionat cap a un consum elevadíssim de videoclips i és un fenomen molt interessant de seguir a llocs com el Baix Llobregat,⁶ on s'està creant una subcultura musical que beu del trap americà, àrab i francès, i que a més funciona com a mètode per demostrar una pretesa ascensió social; l'estètica i l'imaginari de la Rosalía (1993) o del

Morad (1999) no són casuals. Seria interessantíssim valorar la capacitat creativa dels barris populars de les àrees urbanes, i oferir-hi assessorament i videoclips amb acabats potents: que els joves sentin les institucions a prop de la seva voluntat creativa seria tot un triomf. A més, connectar els creadors audiovisuals amb el mercat musical català també és un moviment que caldria planificar perquè com deïem, és un sector ja consolidat i que ha estat capaç d'acumular molta visibilitat i seguidors. Per fer-ho gràfic: Si Miki Núñez (1996) o Oques Grasses es presten a interactuar amb els nous creadors audiovisuals, s'accelera el seu impacte entre el jovent per la lògica dels seguidors de les xarxes socials; i per cert, les interaccions són del tot planificables. Un cop més la clau de volta: retroalimentació i connexió tenint molt present que l'enllaç de productes audiovisuals ja no obeeix a lògiques horàries de graella.

Aquest contingut de fora graella, generat per una suposada nova ala de la CCMA, hauria de ser posicionat al mercat no només mitjançant l'originalitat del producte i l'anàlisi del microtarget, sinó també gràcies

a anuncis targetitzats que apareguin quan els joves catalans busquin a la competència (SEM)⁷ o acabin de mirar a la competència —recomanats esponsoritzats. Les franges d'edat per les que s'haurien d'estar produint continguts són les lògiques, però no és l'única segmentació necessària: caldria que mitjançant l'equip caçador de tendències es creessin moltes segmentacions diferents dins de cada franja d'edat. Tot aquest procés, gràcies a la tecnologia analítica i al *big data*, pot ser constantment examinat i retocat en funció del que el mercat exigeixi, fent que els canvis d'estètica, codi o plataforma siguin captats en temps real per tal d'oferir en tot moment el producte adequat, pel canal adequat, per l'edat adequada i pel caràcter adequat.

Per fer això possible, cal que la institució pública assumeixi com a missió central crear, o més aviat despertar, un mercat d'incentius econòmics per a continguts a la xarxa, que faci sostenible un ecosistema de creadors no només pagats per l'ens públic.

⁶ Afirmació a partir de l'experiència docent de l'autor de l'article, i de l'anàlisi del comportament de consum audiovisual dels alumnes dels centres educatius del Baix Llobregat.

⁷ Acrònim de Search Engine Marketing (Màrqueting de motors de cerca), el conjunt de tècniques utilitzades per millorar el posicionament d'una web.

Seria ideal que tant les grans produccions com els diversos creadors *youtubers, instagrammers o tiktokers*, se centralitzessin en un refundat 3XL, convertit en catalitzador del *hub* dels petits creadors

Per entendre'ns, sense Catalunya Ràdio demostrant que hi havia mercat, RAC1 —que va trigar set anys a ser rendible— no hauria existit mai. La responsabilitat normalitzadora d'obrir portes i demostrar que existeix un mercat audiovisual a xarxes deslligat de la graella és una missió nítidament pública. De la mateixa manera que el teatre o la música en català són mercats que funcionen, els continguts a internet també tenen milions de consumidors potencials que no estan sent aprofitats i a les quals les marques volen arribar, encara que actualment no ho sàpiguen perquè no troben creadors que puguin relacionar amb el seu target. La CCMA és la responsable de fer aflorar i visibilitzar aquest mercat: estratègicament, per cada contingut per ser emès a la graella clàssica que se li contracta a una de les grans productores del país, se n'hi haurien de contractar tres o quatre per ser emesos directament a alguna de les plataformes més concorregudes com ara TikTok o Instagram, i agafar l'hàbit d'anar estenent el català als focus de consum joves i no tan joves.

Cal remarcar un cop més, però, que aquesta recomposició de la inver-

sió pública en l'àmbit audiovisual apuntant cap a la democratització de la creació i l'empoderament dels petits creadors no pot anar en detriment de les grans produccions com ara *Polseres Vermelles*, *Merlí* o *Les de l'Hoquei*. Al contrari, és molt important que no s'instrumentalitzi l'argumentari a favor de la democratització de la creació per tal d'acabar rebaixant les partides pressupostàries per desfer-se de les grans produccions. Abans el sector audiovisual català competia contra les sèries de les cadenes espanyoles: ara competeix contra totes elles i contra les sèries de Netflix, HBO, Disney+... si més no fins que arribi la regulació del doblatge d'aquestes plataformes. Cal ser a tot arreu.

Seria ideal que tots aquests continguts, tant les grans produccions com els diversos creadors *youtubers, instagrammers o tiktokers*, se centralitzessin en un refundat 3XL, convertit en catalitzador del *hub* dels petits creadors, casant les noves tendències a Twitch, Instagram i altres plataformes, amb ficció pròpia d'èxit i l'animació japonesa que tanta tradició té a Catalunya i es manté avui dia com a producte per excel-

lència d'adolescents d'arreu del món —Shonuen, Shoujo...⁸ És a dir, crear un nou projecte juvenil que abastés també un canal de TDT clàssic, revertint una de les pitjors retallades culturals que ha patit el país durant les últimes dècades. Actualment existeix el canal TDT clàssic del Super3 que cobreix la franja infantil —amb dibuixos amb poca popularitat entre els infants per manca de recursos però amb l'excel·lent programa de producció pròpia InfoK, heretat de l'època K3/3XL— però hi continua havent una manca d'un canal per joves quan és justament entre els adolescents on el drama amb els usos lingüístics del català s'ha materialitzat amb més força, tal com hem vist en les dades de l'enquesta d'usos lingüístics.

Finalment, una altra vulnerabilitat a solucionar de l'audiovisual autoproduït és la disposició visual del catàleg sota demanda; en altres paraules, la manera en com s'accedeix al contingut audiovisual fet per la CCMA. Actualment, es fa complicadíssim accedir a produccions antigues i no es disposa de cap sistema

8 TOY BOY, «4 Types of Anime Demographics».

L'audiovisual és un dels sectors estratègics per a la supervivència cultural de la llengua catalana, i no l'hem cuidat ni reinventat prou

algorítmic que ordeni les sèries per interessos de l'usuari, com fan totes les plataformes de *streaming* des de fa deu anys. No es tracta d'inventar res, sinó d'aplicar el model de Netflix per tal que els continguts de TVC, adults, juvenils i infantils, siguin visibilitzats segons el perfil de cada usuari. Ens trobem que els públics consumeixen sèries de Netflix produïdes fa anys perquè l'algoritme recomanador les visibilitza als usuaris en funció d'allò que han mirat prèviament; en canvi, TV3 té sèries al calaix que o bé saps de la seva existència i en coneixes el nom, o mai podràs trobar. Netflix et recomana *Friends* si has vist *How I Met Your Mother*, però TV3 no et recomana *Jet Lag* o *El Crack* si has vist *Plats Bruts*. Cal «netflixitzar» l'accés al contingut de la CCMA i dotar-lo de tecnologia de recomanació intel·ligent.

Anem deu anys tard, l'audiovisual és un dels sectors estratègics per a la supervivència cultural de la llengua catalana, i no l'hem cuidat ni reinventat prou. Hi ha moltes coses que, com a minoria nacional perseguida pel seu estat matriu i sense les eines d'un estat, no podem fer, però qui ens impedeix reenfocar i reinterpretar la nostra inversió audiovisual? ■

■ Bibliografia

IDESCAT. «Població estudiant segons usos lingüístics amb els companys d'estudi» [en línia]. Disponible a: <www.idescat.cat>.

MOHSIN, Maryam. «TikTok Statistics That You Need to Know in 2020» [en línia]. A *Oberlo*. Disponible: <www.oberlo.com>.

PLATAFORMA PER LA LLENGUA. «Estudi sociolingüístic als patis d'escoles i instituts de zones urbanes de Catalunya» [en línia]. Disponible a: <www.plataforma-llengua.cat>.

THE TOY BOY. «4 Types of Anime Demographics» [en línia]. A *The anime list*, del 8 de maig del 2018. Disponible a: <www.thenanimelist.wordpress.com>.

TV3. «Els germans Muñoz d'—@estopaoficial diuen que van créixer mirant "Bola de drac" a —@tv3cat "Som castellanoparlants però per nosaltres Goku ha de parlar català" #AlCotxeTV3» [en línia]. A *Al Cotxe*, 2 de gener del 2020. Disponible a: <www.twitter.com/alcotxetv3>.

connexions

5G, UE i audiovisual: com estan connectats?

vista prèvia >

El desplegament del 5G és una de les apostes tecnològiques de la UE per completar el funcionament del Mercat Únic Digital. S'ha dissenyat una estratègia i un conjunt d'accions per assolir els seus objectius. El desenvolupament d'aquesta nova tecnologia i totes les oportunitats que pot generar representa una carrera entre els EUA, la Xina i la UE. La posada en marxa no està exempta d'entrebancs i reptes, sobretot per al sector audiovisual que veurà transformada la forma de relacionar-se amb l'usuari.

Carmina Crusafon

Professora agregada del departament de Periodisme i Ciències de la Comunicació,
Universitat Autònoma de Barcelona

@ccrusafon

Introducció

El 5G està adquirint un gran protagonisme en la societat digital. De fet, els experts expliquen que aquesta tecnologia s'ha de convertir en els «ulls i les orelles» dels sistemes d'intel·ligència artificial ja que permetrà la recopilació i anàlisi de dades en temps real. Ajudarà la generalització de l'Internet de les Coses i portarà les activitats al núvol a una nova dimensió. Davant d'aquestes perspectives, la UE ha posat en marxa tota una estratègia per un desplegament complet de la tecnologia 5G. L'impacte en la seva economia ha d'ajudar a assolir el ple desenvolupament del Mercat Únic Digital (MUD). S'han previst cinc àrees d'acció prioritàries, on es troben els mitjans de comunicació i, en especial, la indústria audiovisual.

Les accions per completar el MUD s'emmarquen dins de l'estratègia «Europa 2020» Desenvolupades inicialment per la Comissió Europea (CE) liderada per Jean-Claude Juncker (1954) ara estan sent continuades per l'actual, presidida Ursula von der Leyen (1958). Així ho mostra el lema del seu mandat, «una Europa

adequada per a l'era digital». Per tant, el 5G i la gestió de l'espectre radioelèctric continuen tenint uns papers protagonistes en l'escena actual europea.

Aquest article es planteja tres objectius. El primer vol explicar com s'ha dissenyat l'estratègia de la UE per a la tecnologia 5G en el marc de la creació MUD. El segon vol presentar la figura creada per implementar el seu desenvolupament, un consorci públic-privat en el qual participen els principals actors en l'ecosistema digital europeu. I finalment, el tercer mira d'identificar quin impacte tindrà en el sector dels mitjans de comunicació i en particular, a l'audiovisual.

Per a l'elaboració de l'article, l'autora s'ha basat en una publicació prèvia i ha realitzat una revisió documental dels documents oficials de la UE entre el 2018 i 2020;¹ així com dels principals treballs acadèmics europeus relacionats amb aquesta temàtica.²

1 CRUSAFON, «La industria audiovisual ante el despliegue del 5G: el caso de la Unión Europea».

2 ALA-FOSSI, BONET, «Who's Afraid of a Pan-European Spectrum Policy? The EU and the Battles Over the UHF Broadcast Band»; BONET, *El imperio del*

L'estratègia europea per al 5G: un breu repàs històric

La gestió de l'espectre radioelèctric ha estat sempre un tema estratègic per a qualsevol país. Actualment les telecomunicacions mòbils i la digitalització l'han convertit en el recurs més desitjat per a tot tipus de govern. Europa, conscient d'aquesta rellevància, hi ha volgut establir un marc comú d'acció i regulació. De fet, l'anterior president Juncker ja va expressar al principi del seu mandat el 2014, que era necessari una major coordinació en la gestió de l'espectre radioelèctric per convertir a Europa en un líder en el desplegament de xarxes 5G. De fet, el seu propòsit no ha estat del tot aconseguit perquè la UE es troba en un escenari global dominat per la competició entre la Xina i els EUA, on va uns passos per darrere i porta cert retard en el seu desplegament.

aire. Espectro radioeléctrico y radiodifusión; CULLELL-MARCH, «La política del espectro radioeléctrico en la Unión Europea: la armonización del dividendo digital en el Reino Unido y España»; PUPPIS, «Media Governance: A New Concept for the Analysis of Media Policy and Regulation».

L'objectiu final és tenir cobertura ininterrompuda del 5G a les zones urbanes i per les principals vies de transport cap al 2025

Per entendre la situació actual, és necessari primer de tot fer referència a l'estratègia «Europa 2020», on es marca com a objectiu consolidar en una dècada el MUD. És a dir, a partir de la seva aprovació el 2010, es fixen deu anys on la UE ha d'aconseguir digitalitzar-se i completar el desplegament total del 5G. «El principal motiu d'aquests esforços és econòmic: el desig de recuperar el lideratge mundial en telecomunicacions mòbils, una posició que Europa va mantenir en la dècada de 1990 després de l'adopció mundial de el Sistema Global per a Comunicacions Mòbils, originalment anomenat Groupe Spécial Mobile (GSM), l'estàndard de telefonia mòbil de segona generació (2G), però que després es va perdre amb la introducció dels sistemes 3G i 4G».³

L'eix central de l'estratègia europea es troba en establir unes regles comunes en la gestió de l'espectre entre els estats membres. De fet, el bé més preuat es troba en la banda UHF. En una primera etapa, l'interès

es va centrar en la banda 800 MHz —790-862 MHz, o conegut com «el primer dividend digital»— resultat de l'alliberament de freqüències amb l'apagada de la televisió analògica; posteriorment es focalitza en la banda 700 MHz. A més, la banda UHF té especial importància per l'impacte en l'àmbit dels mitjans de comunicació. En concret, la UE justifica aquest interès per dos motius: el primer perquè la televisió continua sent el mitjà de comunicació dominant en el sistema mediàtic d'estats com l'Estat espanyol, l'Estat francès o Itàlia; i el segon pel paper transcendent de la radiodifusió televisiva en la política i la cultura europees.⁴

La UE tenia una dècada per aconseguir els objectius. Com ha arribat a aquesta data? Per entendre la situació a mitjans del 2020, és necessari fer un repàs històric a diferents esdeveniments. La Conferència Mundial de Radiocomunicacions de 2012 (CMR-12) va decidir que la banda UHF havia d'atribuir-se als serveis mòbils i de radiodifusió

a la regió 1, que engloba a Europa i Àfrica, a partir de 2015. En l'actualitat, la banda de radiodifusió UHF comprèn la gamma de freqüències de 470 a 790 MHz que s'utilitzen per a la Televisió Digital Terrestre (TDT) i els equips d'àudio per a la creació de programes i esdeveniments especials —àudio PMSE—, essencialment els micròfons sense fil.

Al setembre de 2016 la CE va presentar el «Pla d'Acció per al 5G» per demostrar que Europa tenia l'ambició de liderar el desplegament del 5G i passar a ser una societat digitalitzada i assegurar-se que tots els europeus,⁵ ja sigui al camp o a les ciutats, puguin accedir a una connexió d'internet de qualitat —en aquest sentit comptabilitzada en *gigabits*. Va proposar que la banda de 700 MHz s'assignés a la banda ampla sense fils a tots els països de la UE, una mesura que havia d'estar

5 EUROPEAN COMMISSION, «Propuesta de Decisión del Parlamento Europeo y del Consejo sobre el uso de la banda de frecuencias de 470-790 MHz en la Unión. SWD (2016) 19 final / SWD (2016) 20final. COM (2016) 43 FINAL».

EUROPEAN COMMISSION, «Communication from the Commission to The European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and The Committee of The Regions. 5G For Europe: An Action Plan. SWD/2016/0306 Final».

3 ALA-FOSSI, BONET, «Who's Afraid of a Pan-European Spectrum Policy? The EU and the Battles Over the UHF Broadcast Band».

4 ALA-FOSSI, BONET, «Who's Afraid of a Pan-European Spectrum Policy? The EU and the Battles Over the UHF Broadcast Band».

L'epidèmia de la Covid-19 han obligat alguns estats europeus a ajornar les subhastes de 5G previstes en els primers mesos del 2020

en funcionament el 30 de juny de 2020 com a molt tard. Per aconseguir aquest termini, els estats membres havien d'adoptar i fer públics els seus plans estatals per a la cobertura de la xarxa i la conclusió d'acords de coordinació transfronterera a la fi de 2017. Aquests plans havien de preparar la transició i assegurar una bona cobertura de la xarxa, per tal d'ajudar a reduir la bretxa digital i crear les condicions necessàries per al desplegament del 5G, ja fos per la cobertura dels vehicles connectats o per l'àmbit de cura de la salut a distància. L'objectiu final és tenir cobertura ininterrompuda del 5G a les zones urbanes i per les principals vies de transport cap al 2025.

Segons el Pla d'Acció de la UE, el desplegament del 5G només es podria endarrerir fins a mitjans del 2022 per raons molt justificades. És el que ha passat amb la pandèmia de la Covid-19. Pel que fa a les subhastes, tretze països han assignat espectres per a 5G en una o dues bandes. La banda de 700 MHz s'ha assignat fins ara a set estats membres, entre els quals Alemanya, Dinamarca, Finlàndia, l'Estat francès, Hongria, Itàlia i Suècia, mentre que la

banda de 3,4-3,8 GHz s'ha assignat a nou països —Alemanya, Àustria, Estat espanyol, Finlàndia, Hongria, Irlanda, Itàlia, Letònia, el Regne Unit i la República Txeca. La banda de 26 GHz s'ha assignat a Itàlia.

Les circumstàncies excepcionals provocades per l'epidèmia de la Covid-19 ha obligat alguns estats europeus a ajornar les subhastes de 5G previstes en els primers mesos del 2020. Quatre estats de la UE —Àustria, l'Estat espanyol, l'Estat francès i Portugal— han ajornat les subhastes de l'espectre per al 5G per aquesta causa. La República Txeca també ha ajornat el seu procés però per diferents motius. A Hongria es va mantenir la subhasta de l'espectre 5G. Va tenir lloc un dia abans de les restriccions severes en activitats i moviments.⁶

Més enllà de l'estratègia d'implementació del 5G, és important destacar que la CE de Von der Leyen ha seguit amb l'aposta per l'estratègia digital, centrant les seves prioritats en matèria d'intel·ligència artifici-

al, el *big data* i les xarxes i serveis connectats. De fet, un dels pilars de la seva política es basa en el fet que el desenvolupament tecnològic tingui una dimensió prioritària per a les persones. En destaca la voluntat d'accelerar les inversions de connectivitat a nivell de *gigabit* per tot el territori, una actualització del Pla sobre el 5G i el 6G, i una nova política d'espectre radioelèctric. Entre els plans, destaca l'objectiu de posada en marxa de corredors 5G per afavorir la mobilitat connectada en el període 2021-2030.

A més, per poder fer-ne el seguiment de tot el que passa a la UE relacionat amb aquesta tecnologia, la CE va crear l'Observatori Europeu 5G el 2018. Aquesta institució informa sobre accions preparatòries realitzades pels estats membres, com ara subhastes d'espectre i estratègies estatals de 5G, i proporciona actualitzacions sobre tots els desenvolupaments del mercat a la UE, incloses les accions realitzades pel sector públic i privat en el camp del 5G. També presenta una anàlisi de les implicacions estratègiques del Pla d'acció del 5G i d'altres objectius de política pública.

⁶ 5G OBSERVATORY, «Some European 5G spectrum auctions postponed due to COVID-19».

L'aposta de la UE pel desplegament de la 5G s'ha basat en dissenyar una estratègia conjunta específica entre la indústria, l'acadèmia i les institucions europees

L'aposta europea per desenvolupar el 5G: el partenariat públic-privat (5GPPP)

L'aposta de la UE pel desplegament de la 5G s'ha basat en dissenyar una estratègia conjunta específica entre la indústria, l'acadèmia i les institucions europees. S'ha constituït el consorci, el 5G Public Private Partnership (5G PPP) [Partenariat públicoprivat pel 5G], que s'en-carrega d'analitzar les diferents possibilitats i com implementar-les en territori europeu. En concret, la part central dels assaigs i pilots de 5G es realitzarà a través d'assajos privats —comercials i precomercials— entre els operadors de xarxa i els fabricants, alhora que hi participaran les diferents indústries verticals que es veuen involucrades pel seu desplegament.⁷ L'elecció d'aquesta forma d'actuació respon a les necessitats que imposa la nova governança a l'hora de plantejar les polítiques públiques i les actuacions governamentals.⁸ Cal una col·labo-

ració de tots els actors que participen en l'ecosistema.

Aquesta acció s'emmarca dins l'estratègia «EU Horizon 2020», una iniciativa de suport a la recerca i desenvolupament, que ha d'ajudar a la consecució del MUD. La primera acció que va desenvolupar el consorci va ser el «Llibre blanc sobre el 5G», un seguit de propostes per avaluar els sectors econòmics verticals sobre els quals podria tenir més impacte. A partir de l'anàlisi i del recull d'aquest treball, s'han seleccionat cinc àmbits: les fàbriques del futur; l'energia; l'automòbil; la salut; i el sector dels mitjans de comunicació i de l'entreteniment.⁹ En relació amb aquest últim àmbit, es va realitzar el 2016 la presentació de les capacitats que tindria la tecnologia del 5G i es va assenyalar un conjunt d'elements com a necessaris per a un desenvolupament complet. A grans trets, s'integrarà a les diferents tecnologies de xarxa —incloent l'*unicast*, el *multicast* i el *broadcast*— i oferirà totes les capacitats d'emmagatzematge en memòria

cau necessàries per proporcionar serveis de seguiment i avaluació de tots els casos d'ús.

La CE ha destinat 700 milions d'euros per donar suport a aquesta activitat. La indústria de la UE haurà d'incrementar aquesta inversió fins a cinc vegades, fins a més de 3.000 milions d'euros per poder aconseguir un desenvolupament efectiu. Aquestes activitats, i aquest pressupost, han anat acompanyades d'un pla internacional per garantir un consens global basant-se en el 5G. La inversió de la UE en recerca i estàndards 5G és necessària per donar suport al volum de trànsit previst a partir del 2025, quan caldria que el 5G estigui ja en funcionament, però també per impulsar xarxes i arquitectures d'internet en zones emergents i funcionalitats com la comunicació *Machine-to-Machine* (M2M) [màquina-a-màquina] i la *Internet of Things* (IoT) [Internet de les Coses].

La inversió duta a terme pel 5G-PPP s'ha focalitzat en la recerca en xarxes 5G. Principalment s'han dedicat els esforços als avenços en arquitectures de xarxa, tecnologies

7 5G PRIVATE PUBLIC PARTNERSHIP, «5G Innovations for new Business Opportunities».

8 PUPPIS, «Media Governance: A New Concept for the Analysis of Media Policy and Regulation».

9 5G PRIVATE PUBLIC PARTNERSHIP, «5G-PPP White Paper on Media & Entertainment Vertical Sector».

La inversió de la UE en recerca i estàndards 5G és necessària per donar suport al volum de trànsit previst a partir del 2025, quan caldria que el 5G estigués ja en funcionament

i infraestructures. En la segona fase d'inversió, iniciada el 2017 i prevista fins a l'inici del 2020, l'enfocament s'ha posat en les aplicacions i serveis que aprofitarà i explotarà les capacitats avançades del 5G.

De les 21 iniciatives de la segona fase del 5G-PPP, dues tenen com a eix central el desplegament de la nova tecnologia dins de l'àmbit dels mitjans de comunicació, amb especial impacte en el sector audiovisual. Aquestes són la 5G MEDIA i la 5G-Xcast. Els avantatges de la perspectiva de l'ecosistema del 5G identifica els mitjans de comunicació com un dels sectors centrals en el desenvolupament tecnològic, no com un actor subsidiari, sinó com un dels sectors econòmics centrals en l'aposta europea pel desenvolupament d'aquesta tecnologia.

L'objectiu de la iniciativa 5G MEDIA és introduir el concepte d'*streaming* com a servei, que permeti transmetre vídeo d'alta qualitat a qualsevol lloc,¹⁰ consumir contingut en qualsevol moment i adaptar la qualitat

a cada dispositiu. De fet, respon a la filosofia que s'està imposant en el món digital que respon a les sigles en anglès «AAA» –*Anytime, Anywhere and Any Device*– [Qualsevol moment; qualsevol lloc; qualsevol dispositiu]. En el consorci 5G MEDIA, hi participen quinze institucions des d'empreses, universitats, mitjans de comunicació o instituts de recerca. Hi destaca una presència majoritària d'empreses mediterrànies —Estat espanyol, Grècia i Itàlia— i només hi participa un únic radio-difusor, Ràdio Televisió Espanyola (RTVE).

En concret, les aplicacions que es preveuen oferir amb el 5G en l'àmbit mediàtic i de l'entreteniment es classifiquen en les següents categories: l'ús de la Ultra-Alta Fidelitat; els mitjans immersius i interactius amb adaptació intel·ligent a l'ambient visual, que inclou la transmissió de vídeo en 3D; oferir contingut capturat i compartit immediatament; i dissenyar experiències completes multisensorials d'immersió en l'àmbit dels jocs —*gaming*—, passant d'una experiència basada, fins ara, a casa a gaudir-la en qualsevol lloc.

L'impacte del 5G en el sector audiovisual europeu

El desplegament complet de la infraestructura 5G, com s'ha exposat anteriorment, està planificat entre el 2020 i el 2025. De fet, es parla del 2025 com la data per a la consolidació del que es denomina com la «*Gigabit Society*» [Societat del Gigabit], on el 5G estigui disponible a les principals ciutats i en les rutes de transport més importants. De fet, el 2020 estava previst que fos una data clau per ensenyar el món els primers resultats i s'havia escollit un esdeveniment esportiu, l'Eurocopa de futbol organitzada per la UEFA, per mostrar les aplicacions del 5G a les retransmissions televisives. És a dir, el futbol s'havia de convertir en l'ambaixador i el banc de proves d'aquesta nova tecnologia. A més, normalment aquest tipus de retransmissions esportives s'inclouen en el llistat de continguts d'interès general que estableix la Directiva de Serveis de Comunicació Audiovisual. En definitiva, l'Eurocopa 2020 s'havia de convertir en l'esdeveniment de «llançament» per 5G a la UE. Un fet que ha quedat ajornat arran de la cancel·lació de la com-

10 5G PRIVATE PUBLIC PARTNERSHIP, «Media Industry Meets 5G, folleto informativo».

El futur de la indústria audiovisual passa per oferir experiències de caràcter immersiu i interactiu des de qualsevol dispositiu, en qualsevol moment i lloc

petició a causa de la crisi sanitària de la Covid-19.

Al mateix temps, els dos projectes principals en l'àmbit de l'audiovisual, el 5G MEDIA i el 5G-Xcast, tenen previstos els seus primers resultats per al 2021 i la fase de desplegament completa i de comercialització s'allargarà fins al 2024. A partir d'aquesta data fins al 2030 sembla que l'impacte més significatiu es podria produir en l'àmbit de les emissions de TDT. Si ens atenim a la fórmula flexible «20-25-30» de l'informe Lamy, l'impacte real es determinarà pels resultats de les proves pilot del consorci 5G-PPP en l'àmbit de la UE; i a nivell global, pels canvis que es puguin produir de la mà dels gegants tecnològics —Google, Apple, Facebook i Netflix— en el consum multiplataforma, a través principalment del telèfon mòbil.

El futur de la indústria audiovisual passa per oferir experiències de caràcter immersiu i interactiu des de qualsevol dispositiu, en qualsevol moment i lloc. Aquest desenvolupament depèn del desplegament complet de la tecnologia 5G. És a dir, no és possible pensar en l'avanç

d'aquest sector sense tenir en compte aquesta tecnologia. D'aquí la importància no només dels aspectes tecnològics i de la seva implantació, sinó també de la posada en marxa d'accions concretes pel seu desplegament en el marc de la política de gestió de l'espectre radioelèctric.

De fet, els estudis sobre l'aplicació del 5G expliquen que els mitjans en general podran adoptar-lo per l'aplicació massiva de Realitat Augmentada i Realitat Virtual, és a dir, per crear hologrames o oferir entreteniment interactiu avançat. Totes aquestes aplicacions posaran l'espectador al centre de tota experiència audiovisual. Alhora, l'ús de la xarxa segmentada i de càmeres ubicues permetrà la transformació digital de la televisió en directe. De fet, ja s'han fet diverses proves pilot en aquests diferents àmbits i els resultats han estat òptims.¹¹

El que és evident, és que el sector audiovisual ha d'incloure entre els seus objectius a curt i mig termini com aprofitar al màxim les possibi-

litats del 5G. El seu futur passa per un escenari dominat per un consum de continguts de forma ubíqua i constant. El repte es troba en si amb aquesta nova tecnologia les empreses audiovisuals tradicionals podran mantenir una posició rellevant en la cadena de valor o, per contra, el seu protagonisme es diluirà en favor dels gegants tecnològics i/o les empreses de telecomunicacions.

Conclusions

El cas de la UE és un bon exemple per mostrar els vincles entre el desenvolupament de les polítiques de comunicació i l'avanç d'una tecnologia, en aquest cas el 5G. A més, cal emfatitzar en aquest escenari la importància de salvaguardar espai en l'espectre radioelèctric per mantenir les emissions televisives com a part del mandat de servei públic i garantir el seu accés al conjunt de la ciutadania europea. Si bé està garantit fins al 2030, podria haver-hi una revisió al 2023. És important assenyalar aquest aspecte que té a veure amb els objectius del benestar polític i social de les polítiques públiques, així com en els elements bàsics per a la

¹¹ OBSERVATORIO NACIONAL 5G, «Pantallas 5G: retos del sector Media y Entretenimiento».

garantia d'una alta qualitat democràtica. En aquest sentit, l'informe Lamy ja posava de relleu aquesta necessitat i la decisió de les institucions europees ha estat de garantir-la. La clau es troba en si aquesta determinació se seguirà mantenint en els propers anys, perquè ens seguim trobant en la tensió entre els estats membres que volen mantenir un control ferri de les ones, així com les empreses de telecomunicacions que pressionen cada vegada amb més poder a les institucions europees perquè posin més espectre a la seva disposició.

El consorci europeu creat 5G-PPP és una mostra de la necessitat d'abordar els nous reptes tecnològics des d'una perspectiva de la nova governança. Això és, a través de la participació dels diferents actors —operadors de telecomunicacions, radiodifusors, proveïdors de serveis tecnològics i de dispositius— afavorits pel suport de les institucions europees, principalment a través de suport financer. Aquesta ha estat l'aposta de la UE per aconseguir un màxim desenvolupament d'aquesta tecnologia. En els dos projectes centrats en la part audiovisual —5G

MEDIA i 5G-Xcast—, l'enfocament és bàsicament tècnic amb una preocupació central: oferir una bona qualitat de l'experiència, basada en connexions sòlides, permanents i de baixa latència, element fonamental en tot el plantejament del desplegament del 5G. Aquestes dues iniciatives obliguen els mitjans a establir estratègies amb operadors i empreses tecnològiques. Obre la perspectiva dels mitjans audiovisuals cap a altres àrees d'aplicació que ara mateix estan desenvolupant principalment les empreses tecnològiques. Aquesta opció situa l'audiovisual en el sector més punter de la tecnologia, però requereix sobretot a les empreses mediàtiques més tradicionals un canvi de perspectiva que els faci mirar cap a un escenari de futur, però molt proper, sense oblidar l'essència de les seves activitats. Aquest repte té com a factor de risc que la dimensió de les empreses i la seva capacitat financera poden convertir-se en obstacles per a un ple desenvolupament del 5G.

En definitiva, el cas europeu ens mostra la connexió que existeix entre governs, indústria i tecnologia. L'aposta pel 5G s'ha convertit en

un àmbit de competició geopolítica entre la Xina i els EUA. En aquesta concurrència la UE ja partia de la tercera posició; caldrà veure i analitzar si l'impacte de la pandèmia de la Covid-19, allunya Europa de les primeres posicions o pel contrari, es reafirma l'aposta decidida per seguir liderant la digitalització i portar a terme el desplegament del 5G amb un impacte real sobre la ciutadania. ■

■ Bibliografia

5G INFRASTRUCTURE ASSOCIATION. «Pan-European Trials Roadmap Version 3.0» [en línia]. A 5G-PPP, de 5 de maig del 2018. Disponible a: <www.5g-ppp.eu>.

5G PRIVATE PUBLIC PARTNERSHIP. «5G-Xcast project details, folleto informativo» [en línia]. Disponible a: <www.5g-xcast.eu>.

5G PRIVATE PUBLIC PARTNERSHIP. «5G Innovations for new Business Opportunities» [en línia]. Disponible a: <www.5g-media.eu>.

5G PRIVATE PUBLIC PARTNERSHIP. «Media Industry Meets 5G, folleto informativo» [en línia]. Disponible a: <www.5g-media.eu>.

5G PRIVATE PUBLIC PARTNERSHIP. «5G-PPP White Paper on Media & Entertainment Vertical Sector» [en línia]. Disponible a: <www.5g-ppp.eu>.

5G OBSERVATORY. «Some European 5G spectrum auctions postponed due to COVID-19» [en línia]. Disponible a: <www.5gobservatory.eu>.

ALA-FOSSI, Marko; i BONET, Montse. «Who's Afraid of a Pan-European Spectrum Policy? The EU and the Battles Over the UHF Broadcast Band». A *International Journal of Communication*, núm. 12, pàg. 337-358, 2018.

ANALYSYS MASON CONSULTING. «The 700MHz band may largely be used for mobile in Europe by 2020, but 5G everywhere by 2025 is unlikely» [en línia]. A *Analysys Manson*, de 25 de juliol de 2018. Disponible a: <www.analysismason.com>.

BONET, Montse. *El imperio del aire. Espectro radioeléctrico y radiodifusión*. Barcelona: Editorial UOC, 2016.

CRUSAFON, Carmina. «La industria audiovisual ante el despliegue del 5G: el caso de la Unión Europea» [en línia]. A *Fonseca, Journal of Communication*, núm. 17, pàg. 11-22, 2018. Disponible a: <www.revistas.usual.es>.

CULLELL-MARCH, Cristina. «La política del espectro radioeléctrico en la Unión Europea: la armonización del dividendo digital en el Reino Unido y España». Tesis doctoral. Barcelona: Universitat Internacional de Catalunya, 2010.

DELAERE, Simon; i CULLELL-MARCH, Cristina. «Radio Spectrum Policy in the EU: Concepts, Trends, Issues». A DONNERS, Karen, PAUWELS, Caroline Y LOISEN, Jan. *The Palgrave Handbook of European Media Policy*, pàg. 360-381. Londres: Palgrave Macmillan, 2014.

DIGITAL TV EUROPE. «EC and industry groups set out 5G vision» [en línia]. Disponible a: <www.digitaltveurope.com>.

EUROPEAN BROADCASTING UNION. «Trials Tests and Projects Relating To 4G/5G Broadcast Supported by European PSB Technical Report» [en línia]. Disponible a: <www.tech.ebu.ch>.

EUROPEAN COMMISSION. «Propuesta de Decisión del Parlamento Europeo y del Consejo sobre el uso de la banda de frecuencias de 470-790 MHz en la Unión. SWD

(2016) 19 final / SWD (2016) 20final. COM (2016) 43 FINAL» [en línia]. Disponible a: <www.ec.europa.eu>.

EUROPEAN COMMISSION. «Communication from the Commission to The European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and The Committee of The Regions. 5G For Europe: An Action Plan. SWD/2016/0306 Final» [en línia]. Disponible a: <www.eur-lex.europa.eu>.

EUROPEAN COMMISSION. «Comunicación: «Europa 2020: Una estrategia para un crecimiento inteligente, sostenible e integrador: [COM(2010) 2020 final de 3.3.2010]» [en línia]. Disponible a: <www.eur-lex.europa.eu>.

EUROPEAN COMMISSION - Radio Spectrum Policy Group. «Strategy Roadmap Towards 5G for Europe – Opinion on spectrum related aspects for next-generation wireless systems (5G)» [en línia]. Disponible a: <www.rspg-spectrum.eu>.

EUROPEAN COUNCIL. «La UE coordina el espectro clave para impulsar la conectividad en la carrera hacia la 5G» [en línia]. A *Consilium*, de 25 d'abril del 2017. Disponible a: <www.consilium.europa.eu>.

GSMA. «La serie CMR Posicionamiento de Política Pública de GSMA. Conferencia Mundial de Radiocomunicaciones 2019. Visión de la industria móvil sobre el punto de agenda 1.13 Resumen ejecutivo» [en línia]. Disponible a: <www.gsma.com>.

FUNDACIÓ JOSEP IRLA

ELS MUNICIPIS DEL BENESTAR
MODEL NÒRDIC I NOU PAÍS
ROGER BARRES

FUNDACIÓ JOSEP IRLA

GOVERNANÇA CULTURAL, IDENTITAT I TERRITORI
POLÍTQUES CULTURALS A CATALUNYA, 1980-2016
JOAQUIM RUBI, HILDEBRANDT, SANTI MARTÍNEZ ILLA, MARIANO MARTÍN ZAGORRADO

FUNDACIÓ JOSEP IRLA

MATRIMONIS FORÇATS I POLÍTQUES DE PREVENCIÓ
CAMPANYES DE LA SOCIETAT CIVIL DEL REGNE UNIT I ESCÒCIA I LA SEVA APLICACIÓ A CATALUNYA
MARTA RODRIGUEZ-FERNÁNDEZ

FUNDACIÓ JOSEP IRLA

CONCILIACIÓ I CORRESPONSABILITAT
UNA PERSPECTIVA FEMINISTA
CRISTINA SÁNCHEZ IMRET, NÚRIA VILLENATUDELA

FUNDACIÓ JOSEP IRLA

ESTUDIS POLÍTICS I SOCIOECONÒMICS

www.irla.cat/publicacions

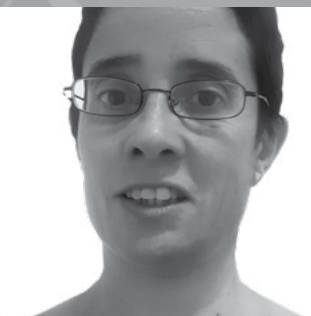
connexions

La constant evolució i transformació del mercat únic digital

vista prèvia >

La tecnologia és ubiqua, evoluciona constantment, i no s'atura. Aquesta rapidesa en la transformació de l'àmbit digital provoca que l'adaptació del marc legislatiu per fer front als reptes que van apareixent sigui complexa. Aquesta adequació legislativa és una de les prioritats de les institucions europees, especialment del Parlament i la Comissió. Una prioritat que també cal que ho sigui a Catalunya.

Mònica Duran

Llicenciada en dret per la Universitat Autònoma de Barcelona,
Màster executiu en diplomàcia i acció exterior per la Universitat Pompeu Fabra

@monicadanriz

El 2020 sempre quedarà associat en la nostra memòria a la crisi provocada per la Covid-19. Però aquest any també és rellevant en altres àmbits, com el relatiu a les tecnologies de la informació i la comunicació.

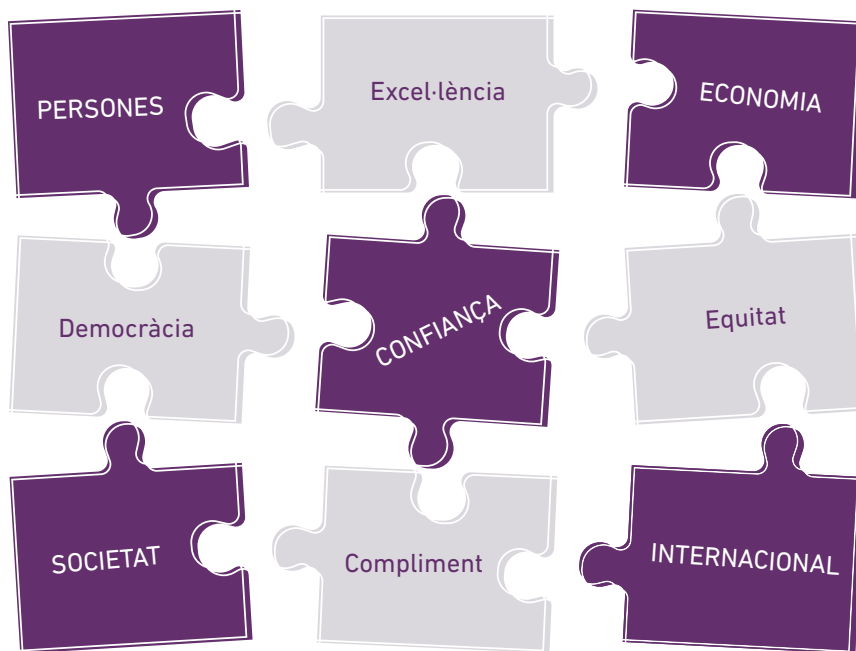
La tecnologia forma part de la nostra vida quotidiana, és un fet. És omnipresent, s'estén per tot arreu. La integració dels diferents desenvolupaments tecnològics que s'han anat succeint en els darrers deu anys han superat abastament realitats normatives tradicionalment fragmentades, així com plantejaments i estratègies basades en concepcions analògiques i estanques.

Com reconeix la Comissió Europea (CE) en el document «Shaping Europe's digital future» [Configurant el futur digital d'Europa], publicat el febrer de 2020,¹ «l'era digital es presenta com un complex trencaclosques amb moltes peces interconnectades; i com en qualsevol trencaclosques, no es pot veure tota la imatge sense ajuntar totes les peces».

¹ EUROPEAN COMMISSION «Shaping Europe's digital future».

Gràfic 1

El trencaclosques digital europeu

Font: Comissió Europea 2020.

Un trencaclosques en el qual han d'encaixar les successives innovacions tecnològiques en què hi participen i s'hi integren diferents sectors, àmbits i realitats, amb la defensa i promoció dels valors democràtics de la societat actual. La construcció d'un futur cada vegada més digital,

i que ja és present, necessita marcs i regulacions sostenibles segurs, eficients i eficaços, d'acord amb els temps, i que alhora salvaguardin els drets de les persones.

Darrere de cada piulada, de cada m'agrada, de cada contingut audio-

En l'estratègia del Mercat Únic Digital, la CE va elaborar un full de ruta amb 16 accions clau al voltant d'aquests tres pilars, que es varen iniciar entre 2015 i 2016

visual que consumim, que pengem o reenviem, de cada joc que juguem o producte que comprem en línia hi ha un entramat de normatives, legislació, codis de regulació i autoregulació. Aquesta multiplicitat de normes afecten a cada una de les baules de les diferents cadenes de valor de provisió de cada un dels serveis als quals accedim.

L'objectiu de l'article és mostrar, a grans trets, l'evolució i l'abast del concepte europeu de mercat únic digital, sota el paraigua del qual, des de fa deu anys, s'aproven normatives i es dissenyen polítiques amb l'objectiu, entre d'altres, de millorar l'accés a continguts audiovisuals responsables i a una informació veraç, de protegir les persones consumidores i usuàries de les diferents plataformes i serveis digitals, especialment els menors i els grups de risc, de contribuir als objectius de desenvolupament sostenible, de reduir els costos en les transaccions transfrontereres, així com de millorar l'eficiència de les organitzacions i administracions.

Tenint en compte l'anterior, també es duen a terme algunes propostes per a un futur immediat.

Primera etapa 2010-2019. De l'Agenda digital per Europa al Mercat únic digital

Per saber on som i cap a on anem, necessitem saber d'on venim. En el cas del mercat únic digital, tot comença als voltants de 2010. Com a sortida a la crisi econòmica i financera de 2008,² i conscients de l'impacte de la tecnologia en el conjunt de la societat, les institucions europees, especialment la CE i el Parlament Europeu (PE), varen dur a terme un seguit de documents per a consolidar una agenda digital de cara a convertir Europa en una economia sostenible i inclusiva que oferís alts nivells d'ocupació, productivitat i cohesió social.³

Les iniciatives adoptades entre el 2010 al 2012 van preparar el camí perquè el 6 de maig de 2015, la CE fes pública l'estratègia del mercat únic digital, formada per tres pilars: 1) un millor accés dels consumidors a les empreses de béns i serveis

digitals a tot Europa; 2) la creació de les condicions i els nivells adequats al terreny de joc de les xarxes digitals i els serveis innovadors; i 3) una maximització del potencial de creixement de l'economia digital.⁴ La CE va elaborar un full de ruta amb setze accions clau al voltant d'aquests tres pilars, que es varen iniciar entre 2015 i 2016. Així mateix, la CE instaura, el 2015, l'Índex d'Economia i Societat Digital,⁵ per a fer un seguiment del rendiment i l'evolució digital dels estats membres de la UE.

En resposta a l'estratègia de mercat únic digital de la CE, el PE va adoptar el 19 de gener de 2016, la resolució «Cap a una Llei sobre el mercat únic digital».⁶ Un any més tard, el maig de 2017, es va dur a terme la revisió a mitjà termini de les propostes relatives a l'estratègia de mercat únic digital⁷ i es comminava al PE i la Comissió a treballar conjuntament per transformar els compromisos

4 EUROPEAN COMMISSION, «Digital Single Market Strategy for Europe».

5 Ibidem.

6 EUROPEAN PARLIAMENT, «Towards a Digital Single Market Act».

7 EUROPEAN COMMISSION, «A Connected Digital Single Market for All».

2 MONTI, «A new strategy for the single market at the service of Europe's economy and society».

3 EUROPEAN COMMISSION. «Agenda Europa 2020 – A strategy for smart sustainable and inclusive growth».

Entre les prioritats d'acció política i la nova CE, destaquen les relatives a l'adaptació del Mercat Únic Digital a l'evolució de la relació de la societat amb la tecnologia

polítics en realitats tangibles. La CE finalitzava el seu mandat el novembre de 2019 amb 28 de les 30 propostes per a completar el Mercat Únic Digital acordades i dues àrees, en matèria de privacitat electrònica i de ciberseguretat, en les que encara s'estava treballant.

Es deixaven per a la propera CE qüestions com l'aplicació del Reglament general de protecció de dades; el Reglament de privacitat electrònica; l'aprovació del Codi de comunicacions electròniques, i la mobilització de les inversions públiques i privades necessàries per a la implementació de mesures d'intel·ligència artificial, de ciberseguretat, de xarxes de connectivitat 5G, de computació d'alt rendiment i competències digitals, imprescindibles per estimular la innovació i la competitivitat en una economia global basada en dades.

Segona etapa 2019-2024. El futur del Mercat únic digital

Entre les prioritats d'acció política del Parlament i la nova CE formada el 2019 i liderada per Ursula von der Leyen (1958) destaquen les relatives

a l'adaptació del Mercat Únic Digital a l'evolució de la relació de la societat amb la tecnologia. Així doncs, a les iniciatives pendents de la Comissió precedent, s'hi han d'afegir les relatives a l'aprovació del nou paquet legislatiu sobre serveis digitals, la coneguda com a Digital Services Act Package,⁸ [Llei de serveis digitals] establertes en el programa anual de treball de la CE⁹, i les anunciades a la comunicació «Configurant el futur digital d'Europa», el el *White Paper on Artificial Intelligence* [Llibre blanc sobre intel·ligència artificial],¹⁰ la comunicació «Una estratègia Europea per a les dades»,¹¹ i el març de 2020, l'Estratègia Industrial Europea.¹²

En aquests documents es determinen les prioritats estratègiques en l'àmbit digital, especialment en

matèria d'intel·ligència artificial, informàtica en el núvol i post núvol, la computació al núvol, l'internet de les coses, l'internet de les indústries, la ciberseguretat, la cadena de blocs, les tecnologies quàntiques i el 6G.

A aquests documents se'ls ha d'afegir, emmarcat en el Marc plurianual financer de la UE, el programa «Digital Europe 2021-2027»,¹³ que es troba actualment en tramitació, i d'acord amb el qual es preveu destinar 9.200 milions d'euros per a solidificar les capacitats digitals estratègiques de la UE i facilitar el desplegament ampli de les tecnologies digitals que utilitzaran la ciutadania, les empreses i les administracions públiques.

La comunicació «Configurant el futur digital d'Europa» és un dels documents més rellevants dels que la nova Comissió ha adoptat, fins al moment, en matèria digital. S'hi determinen tres objectius fonamentals: 1) la tecnologia al servei de les persones; 2) una economia justa i

8 EUROPEAN COMMISSION, «European Industrial Strategy Package».

9 EUROPEAN COMMISSION, «2020 Commission work programme - Key documents».

10 EUROPEAN COMMISSION, «White Paper on Artificial Intelligence - A European approach to excellence and trust».

11 EUROPEAN COMMISSION, «A European strategy for data».

12 EUROPEAN COMMISSION, «European Industrial Strategy Package».

13 EUROPEAN COMMISSION, «Digital Europe Programme: A proposed €8.2 billion —€9.2 billion in current prices— of funding for 2021-2027».

Juntament amb la connectivitat, la CE assenyala la ciberseguretat com a segon repte a tenir en compte per avançar en l'assoliment del mercat únic digital

Gràfic 2

L'estratègia digital de la UE per al període 2019-2024

Qui es beneficiarà de l'estratègia digital de la UE?

CADA EUROPEA I EUROPEU

La tecnologia millora la vida diària de la ciutadania

LES EMPRESES

Les empreses es creen, creixen, innoven i competeixen en termes equitatius

EL PLANETA

Les tecnologies digitals contribueixen a que la UE assoleixi la neutralitat climàtica

Què farem?

Font: Comissió Europea, 2019.

Es fa esment de la necessitat d'assegurar a l'àmbit digital el mateix nivell regulador existent en l'entorn fora de línia, així com la conveniència d'establir fiscalitats justes i adequades

competitiva; i 3) una societat oberta, democràtica i sostenible. Al voltant d'aquests tres objectius estratègics s'estableixen i es temporalitzen les diferents accions i les iniciatives clau que es pretenen dur a terme durant el període de mandat de la nova Comissió 2019-2024.

La tecnologia al servei de les persones és el primer objectiu. En aquest àmbit s'assenyala la connectivitat com l'eix fonamental per a la transformació i creixement digital. Una connectivitat fiable i segura, alimentada amb infraestructures de fibra i 5G —i la futura 6G. Per això, són necessàries inversions adequades a tots els nivells per assolir els objectius de la UE per al 2025.¹⁴ Juntament amb la connectivitat, la CE assenyala la ciberseguretat com a segon repte a tenir en compte per avançar en l'assoliment del mercat únic digital. Així mateix, la CE reitera la necessitat que, per prosperar en el mercat digital, les empreses europees han de tenir un capital humà capacitat, amb més talent femení;

així com la clarificació i millora del marc legal laboral del personal que treballa a les plataformes digitals.

En el segon objectiu, que tracta sobre una economia justa i competitiva, s'estableix com a iniciativa més rellevant l'Estratègia industrial de la UE, en la que s'exposen diverses accions per facilitar la transició cap a una indústria europea més digital, neta, circular, global i competitiva. També es fa esment de la necessitat d'assegurar a l'àmbit digital el mateix nivell regulador existent en l'entorn fora de línia, així com la conveniència d'establir fiscalitats justes i adequades.

Finalment, pel que fa al tercer objectiu —una societat oberta, democràtica i sostenible amb el medi ambient i la despesa energètica— la CE estima que la tecnologia ha d'erigir-se en un factor clau a l'hora de convertir Europa en clima neutral per al 2050. Calen regles més clares sobre la transparència, el comportament i la responsabilitat de les parts que actuen com a garants del flux d'informació i dades. El que és il·legal fora de la xarxa també ho ha de ser a la xarxa. En aquest sentit, la transfor-

mació digital també ha de servir per potenciar els valors democràtics i el respecte dels drets fonamentals de la ciutadania. Per això, la CE es compromet a presentar un Pla d'acció Europeu per la democràcia i un Pla d'acció específic per als mitjans de comunicació i el sector audiovisual.

Reptes i àmbits clau: propostes per a un futur immediat

La transversalitat dels efectes de la contínua disrupció digital confirma la necessitat de dissenyar estratègies a curt, mitjà i llarg termini amb objectius clars i definits amb l'objectiu de configurar un veritable entorn digital difusor de valors democràtics, just i socialment responsable per a tothom, motor i potenciador de sinèrgies culturals, econòmiques, industrials i empresarials; així com teixidor de complicitats i impulsor de xarxes, respectuós amb el medi ambient i garant de la igualtat de gènere i de les condicions personals de la ciutadania a la qual serveix.

A Catalunya, com a Europa, si tenim la determinació, la dedicació, la disciplina, la confiança i les eines ne-

¹⁴ EUROPEAN COMMISSION, «Connectivity for a Competitive Digital Single Market - Towards a European Gigabit Society».

Per a la CE, la connectivitat s'erigeix com el factor estratègic i les xarxes 5G com la resposta que proporciona el nivell de confiança, fiabilitat, seguretat, per a totes aquelles prestacions que la CE considera indispensables per als propers anys

cessàries, és factible aconseguir-ho. Per tal de fer-ho realitat, cal afrontar alguns reptes i desenvolupar i aprofundir en diferents àmbits clau.

Adopció de mesures encaminades a l'establiment, expansió i consolidació de xarxes de 5G —sense oblidar que s'ha de consolidar el 4G+ i que la futura 6G s'apropa. D'acord amb les dades de la CE, el tràfic mòbil es dobla cada dos anys, així com s'augmenta exponencialment el nombre de noves aplicacions disponibles per al públic.

El 5G hauria de proporcionar altes velocitats de transmissió de dades, una reducció considerable de la latència¹⁵ respecte al 4G no només per a les persones, sinó també per als objectes connectats —entre d'altres, la comunicació màquina a màquina-M2M. S'espera que la futura infraestructura 5G doni servei a una àmplia gamma d'aplicacions i sectors incloent-hi usos professionals —per exemple, mobilitat automatitzada

connectada, e-salut, gestió d'energia...— tot un seguit d'aplicacions que permetrà la incorporació intensiva d'intel·ligència artificial a la vida diària, així com aportarà una nova dimensió a l'emmagatzematge en el núvol —entre d'altres, la computació al núvol. Pel que fa als serveis de comunicació audiovisual, les xarxes 5G possibilitaran una experiència de visualització amplificada mitjançant dispositius de realitat virtual, així com aplicacions d'*streaming* de vídeo ultraràpides.¹⁶

Amb l'aprovació de la Directiva 2018/1972 i el Codi Europeu de Comunicacions Electròniques,¹⁷ s'estableixen els fonaments per a la inversió en xarxes 5G en l'àmbit europeu. Per a la CE, la connectivitat s'erigeix com el factor estratègic i les xarxes 5G com la resposta que proporciona el nivell de confiança, fiabilitat, seguretat, per a totes aquelles prestacions que la CE considera indispensables per als pròxims anys.

L'apagada de les xarxes 2G i 3G havia de produir-se ja a finals de 2020, però amb la crisi de la Covid-19 pot perllongar-se la seva existència, presumiblement, fins ben bé el 2022. També s'ha retardat fins a principis de 2021 la subhasta de l'espectre de la banda dels 700 MHz, clau per al desenvolupament de la tecnologia 5G i per a dur a terme l'anomenat segon dividend digital,¹⁸ fixat per Brussel·les per al 30 de juny de 2020,¹⁹ i previst a l'Estat espanyol per a la tardor de 2020. Una vegada realitzada la subhasta el pas següent ha de ser el de desplegament de les xarxes 5G. Finalment, cal tenir present que per a l'èxit d'aquest desplegament es necessitaran terminals mòbils en el mercat compatibles amb aquesta tecnologia.

Paral·lelament, caldria també aprofitar les potencialitats que ofereix la celebració a Catalunya d'esdeveniments de rellevància mundial en aquest sector, com, per exemple,

15 La latència és el temps que triga un paquet de dades a ser transmès per una xarxa; per exemple, determina, entre d'altres, el temps que triga a carregar-se una pàgina web, a enviar-se un correu electrònic, o a executar-se una acció en un videojoc en línia.

16 ITU, «5G - Fifth generation of mobile technologies»; EUROPEAN COMMISSION, «Towards 5G»; EUROPEAN COMMISSION, «5G Europe action plan».

17 EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL, «Directive (EU) 2018/1972, Establishing the European Electronic Communications Code».

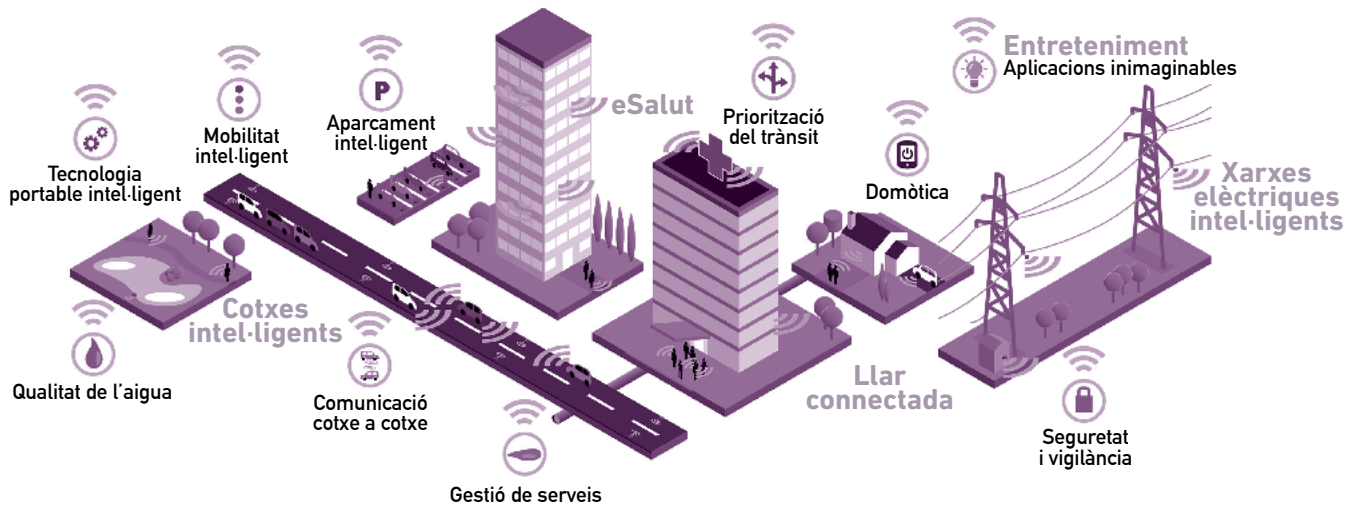
18 El dividend digital és el procés pel qual s'allibera una determinada banda de l'espectre radioelèctric per a desplegar xarxes de telecomunicacions mòbils. En el cas del segon dividend digital s'allibera espectre per al desplegament del 5G.

19 EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL, «Decision (EU) 2017/899 of 17 May 2017 on the use of the 470-790 MHz frequency band in the Union».

Per al 2022 s'espera que els vídeos constitueixin el 82% del tràfic global d'internet

Gràfic 3

Què representa el 5G?

Font: Comissió Europea, 2019.

el Mobile World Congress, i teixir complicitats i establir sinergies per apropar els beneficis de les noves tecnologies a la ciutadania.

Una nova regulació per als serveis de comunicació audiovisuals. És imprescindible. Segons dades de la CE, per al 2022 s'espera que els vídeos

constitueixin el 82% del tràfic global d'internet.²⁰ Aquesta dada certifica el profund canvi d'hàbits en el consum dels continguts audiovisuals, sobretot en la franja dels joves adults —18 a 35 anys.

20 EUROPEAN PARLIAMENT, «The Audiovisual Media Services Directive».

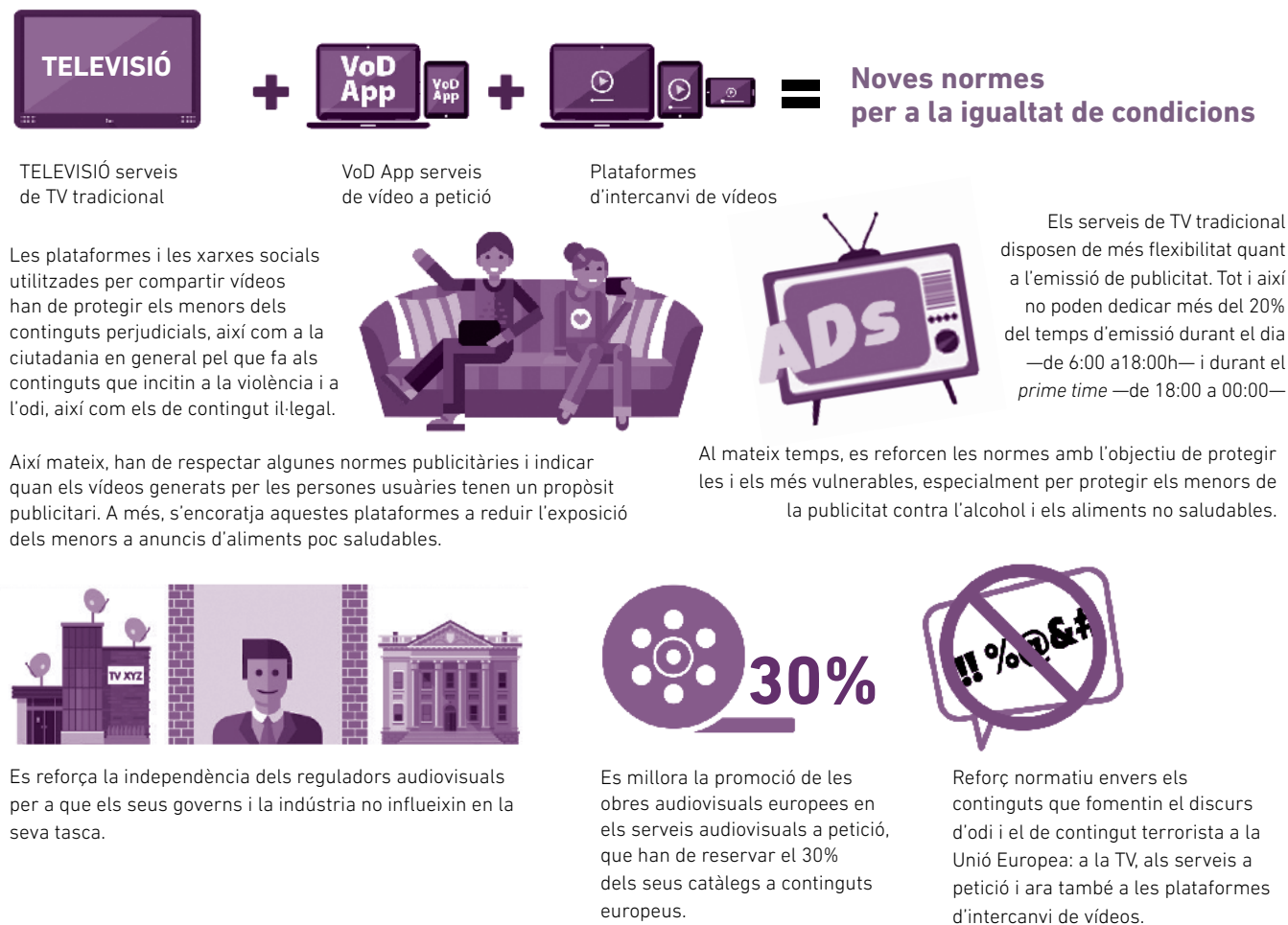
La irrupció i consolidació de nous actors globals —entre d'altres, prestadors de serveis de comunicació audiovisual sota demanda, plataformes d'intercanvi de vídeo i serveis de mitjans socials...— que compten amb ingents pressupostos per a la producció i difusió de continguts audiovisuals i la compra de drets

Se situa com a prioritat la protecció dels menors i, de la ciutadania en general, contra els continguts nocius en el món en línia, estenent l'obligació de protegir els menors també a les plataformes d'intercanvi de vídeos

Gràfic 4

Directiva de serveis de comunicació audiovisual

Un marc audiovisual revisat per al segle XXI

Font: Comissió Europea, 2019.

El model de la televisió i ràdio tradicional, ha hagut de deixar pas a serveis que organitzen els seus continguts audiovisuals mitjançant algorismes de recomanació de continguts

esportius i que competeixen per la mateixa audiència i mercat publicitari amb els prestadors tradicionals de serveis de comunicació audiovisuals, ha canviat definitivament l'ecosistema audiovisual.

El model de la televisió i ràdio tradicional, si bé encara està present en la societat, ha hagut de deixar pas a serveis que organitzen els seus continguts audiovisuals mitjançant algorismes de recomanació de continguts i/o mecanismes de publicitat personalitzada, d'acord amb l'activitat prèvia en línia de la persona usuària.

Les institucions europees han inspirat les legislacions estatals des del 1989, quan es va aprovar la Directiva de televisió sense fronteres, text que va ser actualitzat el 1997 i el 2007. El 2010 es va aprovar el text harmonitzat de la Directiva de serveis de comunicació audiovisual, la qual ha estat modificada per la Directiva 2018/1808 del PE i del Consell de 14 de novembre de 2018.²¹

21 EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL, «Directive (EU) 2018/1808 amending Directive 2010/13/EU on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action

En l'actualització adoptada a finals de 2018, i que hauria de ser transposada als ordenaments jurídics interns abans del 19 de setembre de 2020, s'amplia l'àmbit d'aplicació substantiu de la Directiva, incorporant al seu àmbit material les plataformes d'intercanvi de vídeos i els serveis de mitjans socials; pel que fa a aquests darrers, únicament quan la seva oferta de programes i vídeos generats per les persones usuàries constitueixi una funcionalitat essencial del servei que ofereixen.²²

S'elimina el doble nivell regulador pel qual als serveis lineals —els serveis de televisió tradicionals— se'ls aplicava una regulació més estricta que als serveis sota demanda. S'instaura la coregulació i l'autoregulació com a opcions complementàries a la regulació, sobretot a l'hora d'establir

in Member States concerning the provision of audiovisual media services (Audiovisual Media Services Directive) in view of changing market realities».

22 El 2 de juliol de 2020, la CE va publicar les directrius relatives a l'aplicació pràctica del criteri de funcionalitat essencial de la definició de servei d'intercanvi de vídeos a través de plataforma. Per a més informació EUROPEAN COMMISSION, «Guidelines on the practical application of the essential functionality criterion of the definition of a 'video-sharing platform service' under the Audiovisual Media Services Directive».

les relacions amb les plataformes d'intercanvi de vídeos i subjectes similars, així com perquè aquestes plataformes garanteixin els drets a les persones usuàries dels seus serveis.

També es reforça el principi de país d'origen,²³ aportant més claredat a les normes d'aplicació d'aquest principi i de coordinació en cas de possibles vulneracions. A més, s'estableix com a prioritat la protecció dels menors i, de la ciutadania en general, contra els continguts nocius en el món en línia, estenent l'obligació de protegir els menors també a les plataformes d'intercanvi de vídeos, que han de posar en pràctica les mesures de protecció. Així mateix, es requereix que les plataformes adoptin mesures per protegir les persones contra la incitació a la violència o l'odi i el contingut delictiu. La reforma també fa extensibles a les plataformes d'intercanvi de vídeo les obligacions bàsiques en matèria publicitària, així com els requisits de

23 Aquest principi estableix, amb caràcter general, que els prestadors de serveis de comunicació audiovisual i les plataformes d'intercanvi de vídeos només han de complir les regles de l'Estat membre a on es trobin domiciliats.

Actualment hi ha més de 10.000 plataformes en línia a la UE les quals poden aportar moltes oportunitats a la ciutadania, però que també suposen nous riscos

transparència, per evitar supòsits de publicitat encoberta.

La nova Directiva estableix per als nous serveis de comunicació audiovisual sota demanda un percentatge del 30% de reserva d'obra audiovisual europea en els seus catàlegs de continguts. Aquests serveis hauran de garantir la deguda «prominència» i «trobabilitat» d'aquests continguts en els seus catàlegs. Aquest nou marc també reconeix la possibilitat d'imposar contribucions financeres —inversions directes o aportacions a un fons— als serveis de comunicació audiovisual, inclosos els establerts en un territori diferent del qual difonen els seus continguts, però destinats a les seves audiències estatals.²⁴

Aquestes, juntament amb una flexibilització de les normes de la pu-

blicitat televisiva, la protecció dels menors davant de comunicacions comercials audiovisuals inapropiades d'aliments amb alt contingut en greixos, sal o sodi i sucres, la consideració de l'educació mediàtica com a eina útil per empoderar i responsabilitzar la ciutadania, així com el reforç de la independència de les autoritats de regulació davant dels nous serveis audiovisuals, són els principals elements que incorpora la darrera revisió de la Directiva de serveis de comunicació audiovisual.

L'evolució del sector fa evident que caldrà, en la major brevetat possible, una nova regulació catalana dels continguts audiovisuals i els diferents actors que integren aquest sector, des d'una perspectiva del segle XXI, abandonant les concepcions, les estructures i els plantejaments analògics, i en línia amb els postulats de la UE. Entre els aspectes més rellevants a considerar dins d'aquesta revisió legislativa, s'hi trobaria el relatiu a la promoció i el foment dels continguts audiovisuals en llengua catalana, així com la seva presència, prominència i trobabilitat en els diferents dispositius, plataformes

en línia i serveis de comunicació audiovisual.

Cal tenir en compte a més, pel que fa al sector audiovisual, la necessària reorientació dels prestadors de serveis tradicionals de comunicació audiovisuals per a adaptar-se a aquest entorn digital i coexistir juntament amb els nous actors audiovisuals. Caldria estimular fórmules de cooperació internacional en l'àmbit de la producció audiovisual, així com fomentar la innovació i les iniciatives disruptives que, des de Catalunya, puguin contribuir a un millor accés, consum i difusió dels continguts audiovisuals. Tot això sense oblidar, el suport a la creació de continguts audiovisuals de qualitat fets a Catalunya.

Amb tot, cal tenir present la incidència de la Covid-19 en el sector audiovisual, especialment, pel que fa a la inversió publicitària i la producció audiovisual, i preveure, arribats al cas, mesures de suport en aquests àmbits.²⁵

24 El 2 de juliol de 2020, la CE ha publicat les directrius relatives a l'apartat 7 de l'article 13, de la Directiva de serveis de comunicació audiovisual relatives al càlcul de la proporció d'obres europees en els catàlegs a petició i a la definició de baixa audiència i baix volum de negocis. Per a més informació consultar: EUROPEAN COMMISSION, «Guidelines pursuant to Article 13(7) of the Audiovisual Media Services Directive on the calculation of the share of European works in on-demand catalogues and on the definition of low audience and low turnover».

25 Entre d'altres, EUROPEAN PARLIAMENT, «EU coordinated action to combat the COVID-19 pandemic and its consequences».

Les grans plataformes en línia són capaces de controlar cada vegada més ecosistemes en l'economia digital

Adequació de la normativa a l'àmbit digital. En els darrers deu anys s'han desenvolupat noves maneres de comunicar-se, comprar o accedir a la informació en línia. Segons dades de la CE, actualment hi ha més de 10.000 plataformes en línia a la UE.²⁶ Aquestes plataformes, de diferent mida i activitat, són només una part d'un ecosistema de serveis digitals més ampli que impulsen nous serveis, tecnologies i models de negoci; els quals poden aportar moltes oportunitats a la ciutadania, però que també suposen nous riscos.

Les grans plataformes en línia, entre d'altres, les d'intercanvi de vídeos, són capaces de controlar cada vegada més ecosistemes en l'economia digital. Aquestes plataformes ja no són uns mers subjectes passius — configuració sota la qual es va elaborar la Directiva de comerç electrònic de 2000—²⁷ sinó que juguen un paper proactiu a l'hora de moderar continguts de tota mena, de connectar les empreses amb la gent i accedir a

grans quantitats de dades que poden utilitzar per millorar o desenvolupar serveis en mercats connexos.

Cal remarcar que el marc legal de les plataformes en línia i, en general dels serveis digitals, ha estat inalterat des de l'adopció de la Directiva de comerç electrònic del 2000. Des de llavors, aquesta Directiva ha estat el marc regulador dels serveis digitals a la UE. Atès el pes de les plataformes i dels serveis digitals en la nostra vida quotidiana calen nous instruments perquè les plataformes garanteixin les llibertats i els drets en una societat democràtica. Cal repensar quin és el grau de responsabilitat de les plataformes en tots aquests fluxos d'interacció i quins són els instruments adequats per a fer una distribució justa d'aquestes responsabilitats.

En aquests moments, i després dels vint anys de vigència de la Directiva de comerç electrònic, les institucions europees estan treballant en diversos instruments que revisen i adapten al context actual el paper de les plataformes en línia. Entre d'altres, la regulació de les pràctiques comercials plata-

forma-empreses, que s'ha d'aplicar a partir del 12 de juliol de 2020,²⁸ així com les mesures per a la prevenció de la difusió de contingut terrorista en línia, en procés d'elaboració.²⁹

La principal mesura prevista per les institucions europees és la tramitació del paquet Digital Services Act. Aquest paquet de mesures bastiria dos pilars principals: a) unes regles clares sobre les responsabilitats dels serveis i plataformes digitals de cara a la protecció dels usuaris; i b) unes regles *ex ante* que cobriessin les grans plataformes en línia, condicionant les regles del joc que solen imposar a usuaris i competidors. L'objectiu de la propera regulació europea és que aquestes plataformes es comportin de manera justa, que hi hagi més opcions d'ús i que el mercat únic digital romangui competitiu i obert a les innovacions.

La proposta del paquet legislatiu Digital Services Act es troba en fase de consulta pública fins al 8 de se-

26 EUROPEAN COMMISSION, «How do online platforms shape our lives and businesses?».

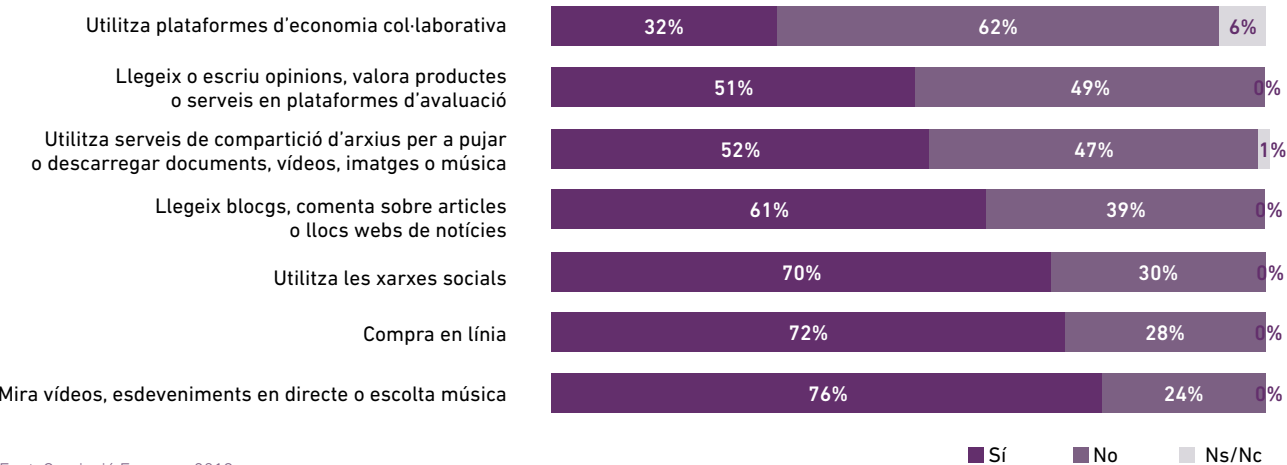
27 EUROPEAN COMMISSION, «E-Commerce Directive».

28 EUROPEAN COMMISSION, «Platform to business trading practices».

29 EUROPEAN PARLIAMENT, «Preventing the dissemination of terrorist content online (TERREG)».

L'objectiu del paquet legislatiu del Digital Services Act és que les plataformes en línia i la resta de serveis digitals es comportin de manera justa i transparent i que, alhora, el mercat únic digital romanguí competitiu i obert a les innovacions

Gràfic 5
Ús de plataformes en línia en la nostra quotidianitat

tembre de 2020.³⁰ A finals del 2020 doncs, s'espera que s'aprovin alguna de les mesures que conformen aquest paquet legislatiu.

Conclusió

La digitalització de la nostra realitat no s'atura. A Catalunya, per a seguir el seu ritme i avançar cap a una societat digitalment més justa, respec-

tuosa, transparent i innovadora calen establir marcs clars d'actuació en què es fixin els objectius prioritaris, les accions per dur-los a terme, així com la seva temporalitat en l'execució. Això és, identificar les peces interconnectades del trencaclosques digital català. La tasca és complexa, atesa la transversalitat de les matèries a les quals afecta, però alhora altament motivadora i engrescadora. I urgent. Per a fer-ho possible, es necessita d'una veritable coordinació i col·laboració entre totes les institucions catalanes.

Caldria esmerçar els esforços per a transitar, el més ràpid possible, cap a les xarxes 5G amb l'objectiu que el conjunt de la ciutadania pugui gaudir dels avantatges que proporciona. Així mateix, en un món en el qual gran part del debat públic i polític s'ha mogut en línia, es necessiten mesures significatives per a respondre a la manipulació de la informació i les campanyes de desinformació i *fake news*. Es necessita una major transparència en les formes en què es comparteix i es gestiona la informació a Internet. Uns serveis de

30 EUROPEAN PARLIAMENT, «Digital Services Act package: open public consultation».

comunicació audiovisual fiables i de qualitat són clau per a la democràcia, així com per garantir la diversitat cultural; i, entre d'altres, l'existència i trobabilitat de continguts audiovisuals de qualitat en català que puguin competir en mercats globals. Per tot això, i molt més, és indispensable una nova llei per al sector audiovisual a Catalunya.

Un altre dels elements és la urgent actualització de l'Agenda Digital per a Catalunya 2020 amb tots els diferents àmbits que comporta: consolidació de la metodologia emprada per les institucions europees als estudis prospectius i a les diferents anàlisis que es duguin a terme pel que fa a l'estat de la digitalització a Catalunya;³¹ obrir una nova etapa en la creació i promoció d'*start-ups* en l'àmbit digital i fomentar la cooperació entre noves empreses i les ja consolidades; crear un marc regulador que propiciï la innovació digital; reforçar la seguretat dels fluxos de

dades; promoure la formació digital de la ciutadania, capacitant a les persones i evitant bretxes digitals entre les diferents generacions; promoure la integració de les petites i mitjanes empreses en l'era digital; introduir l'educació en comunicació en totes les etapes vitals de les persones, comprometent-hi l'escola i els mitjans de comunicació; fomentar la indústria 4.0; reforçar la presència i la imatge de Catalunya en innovació, recerca i desenvolupament en matèria digital; promoure la presència de projectes catalans en les diferents convocatòries de finançament europeu; i establir sinergies en el marc d'esdeveniments d'àmbit mundial i europeu que se celebren a Catalunya, com per exemple, el Mobile World Congress i l'Integrated Systems Europe. Unes accions clau per poder construir el futur digital de Catalunya, en el marc del mercat digital europeu, i en un món que avança de pressa i que no espera els qui no fan els deures. ■

31 Com per exemple, en l'Informe Economia i societats digitals de Catalunya, que pren com a metodologia la que utilitza la CE en el seu *Digital Economy and Society Index-DES* [Índex d'Economia i Societat Digital] presentat el 20 de juliol de 2020. Per a més informació a: GENERALITAT DE CATALUNYA, «Economia i societats digitals a Catalunya».

■ Bibliografia

EUROPEAN COMMISSION. «European Industrial Strategy Package» [en línia]. Disponible a: <www.ec.europa.eu>.

EUROPEAN COMMISSION. «European Commission to harmonise the last pioneer frequency band needed for 5G deployment» [en línia]. Disponible a: <www.ec.europa.eu>.

EUROPEAN COMMISSION. «How do online platforms shape our lives and businesses» [en línia]. Disponible a: <www.ec.europa.eu>.

EUROPEAN COMMISSION. «Platform to business trading practices» [en línia]. Disponible a: <www.ec.europa.eu>.

EUROPEAN COMMISSION. «Single market Act II (COM (2012) 0573)». Disponible a: <www.eur-lex.europa.eu>.

EUROPEAN COMMISSION. «Shaping Europe's Digital Future» [en línia]. Disponible a: <www.ec.europa.eu>.

EUROPEAN COMMISSION. «Summary Report on the targeted consultation on the method of calculation of the share of European works and the exemptions for low audience and low turnover —Art. 13(7) Directive (EU) 2010/13—» [en línia]. Disponible a: <www.ec.europa.eu>.

EUROPEAN COMMISSION. «Summary Report on the targeted consultation on the practical application of the essential functionality criterion of the definition of video sharing platform services (Recital 5 of Directive 2018 /180)» [en línia]. Disponible a: <www.ec.europa.eu>.

EUROPEAN COMMISSION. «The digital services act package» [en línia]. Disponible a: <www.ec.europa.eu>.

EUROPEAN COMMISSION. «The Digital Economy and Society Index» [en línia]. Disponible a: <www.ec.europa.eu>.

EUROPEAN COMMISSION. «Towards 5G» [en línia]. Disponible a: <www.ec.europa.eu>.

EUROPEAN COMMISSION. «White Paper on Artificial Intelligence - A European approach to excellence and trust» [en línia]. Disponible a: <www.ec.europa.eu>.

EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL. «Decision (EU) 2017/899 of 17 May 2017 on the use of the 470-790 MHz frequency band in the Union» [en línia]. Disponible a: <www.eur-lex.europa.eu>.

EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL. «Directive (EU) 2018/1972, Establishing the European Electronic Communications Code» [en línia]. Disponible a: <www.eur-lex.europa.eu>.

EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL. «Directive (EU) 2018/1808 amending Directive 2010/13/EU on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the provision of audiovisual media services —Audiovisual Media Services Directive— in view of changing market realities» [en línia]. Disponible a: <www.eur-lex.europa.eu>

EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL. «Directive (EU) 2010/13/EU on

the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the provision of audiovisual media services — Audiovisual Media Services Directive— in view of changing market realities» [en línia]. Disponible a: <www.eur-lex.europa.eu>.

EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL. «Regulation (EU) 2019/1150 of 20 June 2019 on promoting fairness and transparency for business users of online intermediation services» [en línia]. Disponible a: <www.eur-lex.europa.eu>.

EUROPEAN PARLIAMENT. «Digital Services Act package: open public consultation» [en línia]. Disponible a: <www.ec.europa.eu>.

EUROPEAN PARLIAMENT. «EU coordinated action to combat the COVID-19 pandemic and its consequences» [en línia]. Disponible a: <www.europarl.europa.eu>.

EUROPEAN PARLIAMENT. «Legislative train – Europe fit for the digital age» [en línia]. Disponible a: <www.europarl.europa.eu>.

EUROPEAN PARLIAMENT. «Preventing the dissemination of terrorist content online (TERREG)» [en línia]. Disponible a: <www.europarl.europa.eu>.

EUROPEAN PARLIAMENT. «The Audiovisual Media Services Directive» [en línia]. Disponible a: <www.europarl.europa.eu>.

EUROPEAN PARLIAMENT. «The ubiquitous digital single market» [en línia]. Disponible a: <www.europarl.europa.eu>.

navegador

Una radiotelevisió pública per a una societat del segle XXI. El cas finlandès

vista prèvia >

El món audiovisual viu un moment de canvi permanent. El consum audiovisual ha vist multiplicada la seva oferta amb l'aparició de nous canals i plataformes. Però aquest no és l'únic canvi. La forma en com arribarà el senyal també modificarà els hàbits i l'oferta. Davant d'un escenari com aquest, les corporacions públiques audiovisuals han de ressituar-se i repensar les seves estratègies per continuar sent un motor del sector, en qualitat i audiències. L'anàlisi de com des de Finlàndia estan duent a terme aquest procés d'adaptació pot ser un bon exemple per identificar els reptes i els camins per afrontar-los.

Jordi Fortuny

Periodista

@jordifortuny1

La realitat singular de Finlàndia

A l'hora d'analitzar el model finlandès de servei públic audiovisual, l'hem d'emmarcar en primer lloc en la realitat demogràfica, cultural i econòmica del país, una realitat singular on són possibles o viables coses que en altres indrets són molt més difícils o, senzillament, impossibles.

Finlàndia és un estat amb 5,5 milions d'habitants i un territori vastíssim, fins al punt que té la densitat de població més baixa de tota la UE: setze habitants per quilòmetre quadrat. Catalunya té 7,5 milions d'habitants en un territori deu vegades més petit, amb una densitat de 237 persones per quilòmetre quadrat. El País Valencià i les Illes Balears tenen densitats semblants, amb 215 i 240 habitants per quilòmetre quadrat respectivament.

Això sol ja és suficient per veure com poden arribar a ser de diferents les coses en una punta i en una altra d'Europa, a Escandinàvia i al Mediterrani. Però encara hi ha més factors que ajuden a entendre la realitat finlandesa. Sobretot, l'homogeneïtat de la població, amb només un 6,9%

d'immigració —Catalunya 16,1%, País Valencià 14,8%, Illes Balears 18,7%— i un 89% d'habitants amb el finès com a idioma matern. Una minoria del 5,3% parla suec.

L'economia i la política finlandeses també tenen trets singulars. Finlàndia és ara un dels estats més rics del món, un país industrialment molt desenvolupat. «Ha aconseguit combinar la innovació tecnològica i el dinamisme econòmic amb l'Estat del benestar i amb una identitat legitimadora», segons van escriure el 2002 el sociòleg Manuel Castells (1942) i el filòsof Pekka Himanen (1973).¹ Els dos autors posaven com a exemple la multinacional Nokia —líder del mercat de telèfons mòbils entre 1998 i 2011— i el sistema operatiu Linux —llançat el 1991— per il·lustrar l'èxit del «model finlandès».

La qüestió identitària pesa molt a Finlàndia i té a veure amb les circumstàncies geogràfiques, històriques i polítiques especials del país, que es va independitzar de Rússia el 1917, fa poc més d'un segle. L'ar-

rencada del nou estat va ser força convulsa, amb una guerra civil i la Primera Guerra Mundial coincidint tot alhora, fins que el 1919 la Constitució va posar pau i els finlandesos van iniciar una reconciliació que la Segona Guerra Mundial tornaria a posar a prova. Després, el veïnatge amb la URSS va condicionar fortament el país durant quasi cinc dècades, fins que el 1991 la caiguda del règim soviètic va obrir una nova etapa en què els finlandesos es van replantejar les aliances internacionals i econòmiques.

El resultat va ser que Finlàndia es va incorporar a la UE el 1995 i va adoptar l'euro el 1999. El temps ha demostrat l'encert d'aquella elecció i de les polítiques socials i d'igualtat decidides que va emprendre: educació pública gratuïta des de la llar d'infants fins a la universitat, sanitat pública gratuïta per a tothom, renda garantida universal per als jubilats i els parats... i tot finançat amb uns impostos elevats que la ciutadania accepta perquè sap que són útils. El servei públic audiovisual finlandès també forma part d'aquesta realitat, amb quatre canals de televisió, sis canals de ràdio d'abast nacional, 25

¹ CASTELLS i HIMANEN. *The Information Society and the Welfare State: The Finnish model*.

El cànon de la ràdio es va mantenir fins el 1976 i va coexistir durant quasi dues dècades amb el de la televisió

delegacions regionals, un portal web, un servei a la carta i una presència molt rellevant en els dispositius mòbils a través de diferents aplicacions i perfils a les xarxes socials.

La bessona escandinava de la BBC

La ràdio pública finlandesa va néixer el 1926, gairebé al mateix temps que la British Broadcasting Corporation (BBC) [Corporació Britànica de Radiodifusió], en la qual es va emmirallar des del primer dia. Fins i tot en el nom, perquè la van batejar Suomen Yleisradio [Corporació Finlandesa de Radiodifusió], avui Yleisradio Oy.² De seguida es va establir una llicència o cànon per finançar el nou servei públic, que pagaven les llars i les empreses propietàries d'aparells de ràdio. El 1928 les emissions ja arribaven a tots els racons de Finlàndia.

El cànon de la ràdio es va mantenir fins al 1976 i va coexistir durant quasi dues dècades amb el de la televisió, que es va establir el 1958, quan l'Yle —el nom abreujat amb

el qual s'anomena la radiotelevisió pública finlandesa— va començar les emissions regulars de la Suomen Television, la Televisió Finlandesa.

La qüestió del cànon, com en altres països, va ser clau per garantir no solament el finançament de la corporació pública, sinó també la independència de criteri respecte al govern. Tot i així, la direcció i administració de la corporació corresponen a un consell de govern nomenat directament pel Parlament, com passa a molts altres llocs d'Europa, la composició del qual reproduceix en cada moment la correlació de forces parlamentàries. Això fa que sovint, també com en altres països, estigui sotmès a polèmiques i controvèrsies de caràcter polític.

Un dels motius més habituals de tensions entre el govern i els directius de l'Yle durant el segle XX va ser l'orientació més o menys esquerrana de la radiotelevisió pública. Un dels episodis més significatius d'aquesta tensió va ser en el període 1965-1969: mentre els carrers del barri llatí de París es quedaven sense llambordes, el director general d'Yle, Eino Sakari Repo (1919-2002), era

acusat públicament d'afavorir les posicions crítiques amb el capitalisme que demanaven reformes per acostar Finlàndia a la URSS. Aquella crisi va acabar amb la substitució de Repo per Erkki Raatikainen (1930-2011), amb el vistiplau de la cúpula de Suomen Sosialidemokraattinen Puolue (SPD) [Partit Socialdemòcrata de Finlàndia] que a partir de llavors va mantenir el control de la radiotelevisió pública sense interrupció fins al 2010.

L'Yle del segle XXI

Les solucions tecnològiques i la seva evolució tenen un paper clau en el servei audiovisual finlandès, de la mateixa manera que són un dels pilars fonamentals del desenvolupament econòmic i social del país. No és per casualitat que el conseller delegat d'Yle entre 2010 i 2018 fos Lauri Kivinen (1961), directiu d'alt prestigi en la indústria de les telecomunicacions, que anteriorment havia dirigit Nokia Siemens Networks. En els vuit anys de lideratge de Kivinen, la corporació finlandesa de radiodifusió va incorporar nous directius «telecos» —com Janne Yli-Ayhö,

² En aquest article s'utilitzarà «Yle» quan ens referim a la corporació.

Arran de l'apagada analògica el 2007, el nombre de llars que pagaven el cànon va baixar significativament per culpa d'un conflicte provocat per la qüestió dels subtítols

procedent de l'operadora sueca de telefonia Telia i actual cap de Tecnologia i Desenvolupament d'Yle— i va fer el salt definitiu del segle XX al segle XXI, amb un nou model de finançament, una identitat corporativa renovada a partir de 2013 i una nova estratègia a partir de 2017.³

Però abans de descriure els quès i els perquès del nou model de finançament, cal un apunt sobre l'ús de les llengües per part de la corporació finlandesa. Com que Finlàndia té dos idiomes oficials —finès i suec—, l'Yle produeix programes en totes dues llengües; una unitat específica anomenada *Svenska Yle* s'ocupa de la programació en suec de qualsevol dels canals. Només els continguts de producció nacional s'emeten en finès o en suec, mentre que en tots els altres casos es respecta la versió original, sigui quina sigui, amb subtítols, com també passa en les sales de cinema. El doblatge es reserva només per als dibuixos animats que s'adrecen als infants que encara no han après a llegir i per a la veu en off dels documentals.

Del cànon a la «taxa Yle»

La radiotelevisió pública finlandesa no emet anuncis publicitaris, com la BBC en la qual s'inspira o com Radiotelevisió espanyola (RTVE) des del 2010 —en aquest cas, almenys, en teoria. Fins al 2012, els ingressos de l'Yle procedien del cànon que pagaven les llars i les empreses que tenien aparells de televisió i, també, d'un percentatge sobre les llicències que pagaven les televisions privades per poder emetre. Però el pas a la televisió digital terrestre (TDT) va fer saltar aquest model pels aires.

L'apagada analògica es va produir a Finlàndia el 2007, tres anys abans que a l'Estat espanyol. Arran de l'apagada, el nombre de llars que pagaven el cànon va baixar significativament per culpa d'un conflicte provocat per la qüestió dels subtítols. Per fer el pas a la TDT, l'Yle va escollir el sistema de subtitulació DVB,⁴ que permet optar entre els subtítols en finès o en suec, la subtitulació per a persones sordes o l'audiodescripció. Però molts dels descodificadors

que van sortir al mercat no eren compatibles amb aquest sistema, perquè el govern no en va homologar cap oficialment. Així, en moltes llars l'apagada analògica es va convertir en una «apagada de subtítols» i, com a protesta, molts perjudicats van deixar de pagar el cànon.⁵

Tot plegat va coincidir amb la crisi financera global, que entre el 2008 i el 2009 es va deixar sentir amb força a Finlàndia, amb una caiguda del 9% del PIB només el 2009. Mentrestant, el cànon televisiu continuava perdent contribuents i el 2010 acumulava 100.000 baixes, representant un 5% del total d'abans de la crisi dels subtítols. En el mateix període, l'increment de 50.000 llars al país no s'havia traduït en nous contribuents. I la previsió era que la davallada continuaria.

La crisi del cànon va ser el primer maldecap que Kivinen va haver d'afrontar quan va agafar les regnes de l'Yle el 2010. Calia trobar una solució a la sagnia d'ingressos, però no era fàcil substituir un model de

3 YLEISRARIO Oy, «Yle's strategy».

4 Les sigles DVB corresponen a Digital Video Broadcasting.

5 ÖSTERLUND-KARINKANTA, «The tax-based funding of the Finnish public service broadcaster Yle».

El nou sistema de finançament té pros i contres, però fins ara l'experiència ha estat més aviat positiva i ha aconseguit garantir els dos principals objectius de la taxa

finançament que, en essència, havia estat el mateix durant 85 anys. Entre les idees que es van estudiar i descartar hi havia retallar la producció de programes en suec, aprimar la xarxa regional de l'Yle o reduir la programació d'esports. Kivinen pressionava els polítics a la recerca d'una solució, però ningú no tenia la vareta màgica. Mentrestant, el cànon s'apujava cada any per compensar les baixes de contribuents.

Finalment, el 2012 va ser el darrer any del cànon —252,25 euros a l'any per llar. L'1 de gener de 2013 va entrar en vigor un nou impost, conegut popularment com a «taxa Yle». Totes les persones amb rendes del treball o del capital la paguen, i representa un 2,5% dels ingressos anuals que superen els 14.000 euros, amb un topall de 163 euros per persona i any. Lògicament, les persones amb ingressos inferiors als 14.000 euros n'estan exemptes, a més dels menors de 18 anys i dels residents a les illes Åland.⁶

La principal característica d'aquest impost és que no va a parar als

pressupostos de l'estat —tot i que tècnicament hi estigui vinculat—, sinó que la recaptació es transfereix directament a l'Yle, que n'abona el 10% a Hisenda en concepte d'IVA. El primer any, els ingressos de l'Yle procedents de la taxa van ser de 500 milions d'euros, que es van quedar en 454,5 un cop pagat l'IVA. Quan, poc després, Finlàndia va recaure en la crisi econòmica, el Parlament va decidir que el 2015 i el 2016 no s'aplicarien els increments de la taxa previstos per llei —vinculats als increments de costos i de salaris—, això sí, sense que aquesta mesura servís de precedent.

El nou sistema de finançament té pros i contres, però fins ara l'experiència ha estat més aviat positiva i ha aconseguit garantir els dos principals objectius de la taxa: independència editorial respecte al govern de torn i uns ingressos suficients i estables. Els defensors de l'antic cànon argumenten que, en certa manera, això ja passava abans, però també és veritat que el cànon havia tocat sostre i calia un canvi.

El fet que, en plena crisi global, s'aconseguís introduir sense so-

bresalts un nou impost per finançar el servei públic audiovisual, mentre el govern retallava despeses en serveis socials, es pot considerar un èxit. Tot i que ja és sabut que els finlandesos tenen una disciplina fiscal a prova de bomba: tenen uns impostos i contribucions socials que són dels més elevats d'Europa i equivalen al 42,4% del PIB —a l'Estat espanyol per posar un exemple són el 35,4%—,⁷ mentre que l'economia submergida representa només un 14,9% del PIB, clarament per sota de la mitjana dels països industrialitzats —a l'Estat espanyol s'enfila fins al 20,5%.⁸

Marina Österlund-Karinkanta, analista de mitjans de l'Yle, explica que, des que hi ha el nou impost, «la gent es considera propietària de l'Yle i les barreres per comunicar-s'hi semblen més fàcils de superar».⁹ Segurament, la transparència i el rigor dels comptes contribueixen a aquesta sensació. Una de les característiques del nou model és l'estabilitat pres-

⁷ EUROSTAT, dades de 2018. «Eurostat Newrelease 166/2019» de 30 d'octubre al 2019.

⁸ INSTITUTE OF LABOR ECONOMICS, dades de 2018.

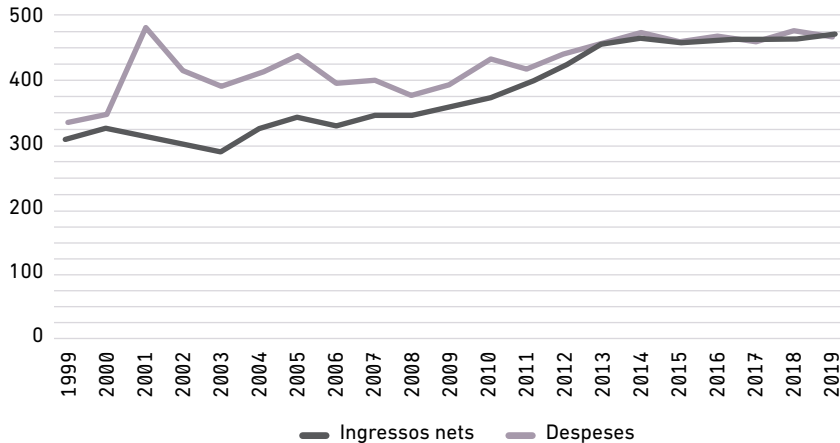
⁹ ÖSTERLUND-KARINKANTA, «The tax-based funding of the Finnish public service broadcaster Yle».

⁶ YLEISRARIO OY, dades de 2019.

Amb el nou sistema de finançament ja en marxa, l'Yle va definir una nova estratègia per guiar les passes de la corporació

Gràfic 1

Evolució dels ingressos i despeses de l'YLE, 1999-2019 (Milions d'euros)

Font: Elaboració pròpia amb dades de <www.yle.fi>.

supostària: ara l'Yle quasi no genera dèficit, perquè ajusta la despesa als ingressos disponibles, una cosa que no havia passat mai des de començament de segle, com es pot veure en el gràfic 1.

Les apostes estratègiques

Amb el nou sistema de finançament ja en marxa, l'Yle va definir una estratègia a cinc anys vista per guiar les passes de la corporació. El projecte es va publicar el 13 de

gener de 2016 en el web de l'Yle, però el consell d'administració no el va aprovar definitivament fins el 24 d'octubre de 2017, de manera que va estar un any i nou mesos en exposició pública, un temps més que suficient per recollir l'opinió de tots els sectors directament implicats i de la societat finlandesa en general.

El document era força breu, si ho comparem amb la seva transcendència. El text ocupava amb prou feines la meitat que el present article i partia d'una

explicació sintètica de la missió de la corporació: «L'Yle enforteix la societat i la cultura finlandeses». Els valors corporatius essencials eren la fiabilitat, la independència i el respecte per a tothom, i la «visió» era ser el mitjà de comunicació més important i innovador per a la societat. El document marcava cinc grans apostes estratègiques a mitjà termini:

1. Fomentar el sentiment de comunitat, tot escoltant, implicant i reunint gent diferent.
2. Produir continguts i serveis d'alta qualitat, posant-los a disposició de tothom.
3. Reinventar-se amb valentia, per mantenir l'agilitat a través dels canvis.
4. Mantenir uns coneixements posats al dia i xarxes col·laboratives útils.
5. Funcionar de manera senzilla, rendible i responsable.

La lectura del document pot produir una sensació de *déjà vu*, en la mesura que tots els plans estratègics de les radiotelevisions públiques europees –les que en tenen– s'acaben assemblant força. De tota

L'Yle destinarà entre el 15 i el 20% dels recursos de la companyia a noves àrees importants, com els continguts pensats per a joves i per a joves-adults, i al desenvolupament de l'oferta en línia

manera, una lectura atenta permet identificar no poques singularitats i punts clau. La primera aposta, per exemple, insistia en la igualtat dels ciutadans finlandesos i el respecte a la diversitat, tot i tractar-se d'una societat força homogènia, com hem vist abans.

«L'Yle produeix continguts que reflecteixen la diversitat de la societat finlandesa», deia el document, i «amplifica la seva presència entre finlandesos tot reflectint la vida quotidiana de persones, comunitats i grups lingüístics diferents a través de continguts que els identifiquin a ells, les seves experiències i el seu entorn vital». També «dona importància a un ventall ampli de fenòmens culturals, tot facilitant el desenvolupament d'una cultura distintiva. L'Yle fa que la cultura estigui disponible per a tothom».

Des del punt de vista de la gestió i de la manera d'acabar els canvis tecnològics i d'hàbits socials, l'estratègia de la corporació finlandesa afirmava que «en els propers anys, l'Yle destinarà entre el 15 i el 20% dels recursos de la companyia a noves àrees importants, com els

continguts pensats per a joves i per a joves-adults, i al desenvolupament de l'oferta en línia». També concreta-ven que «l'Yle completarà la transició a les emissions de televisió d'alta definició el 2020», una fita que la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA), per exemple, s'ha fixat per al 31 de desembre de 2022, o que «en publicació en línia, l'Yle utilitzarà plataformes de tercers si cal», en al·lusió a Youtube o Netflix.

L'Yle té un bagatge i una cultura corporativa de gran empresa pública, amb tota la cadena de valor de producció i distribució integrada —herència del segle XX i del model BBC. El punt tercer de les apostes estratègiques proposava una transformació: «els entorns de treball i de funcionament en canvi permanent requereixen noves habilitats, la gosadia d'experimentar i la disposició a deixar enrere les antigues maneres de fer». Així, «l'Yle augmentarà les compres de programes i de serveis externs de producció entre un 30 i un 35% fins el 2022» —un increment sostingut del 6'1% anual durant cinc anys. Els actius interns, en millora contínua, apunten que han de ser compatibles amb «la capacitat de trobar el millor talent del mercat».

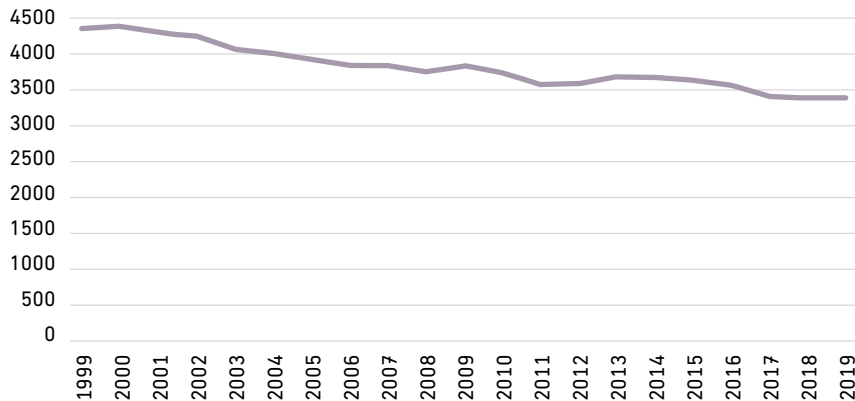
Aquests plantejaments encara no han tingut un impacte visible en les dimensions de la corporació finlandesa, perquè la pèrdua de pes ja va començar durant la dècada dels 2000. Des de llavors, la plantilla ha disminuït un 24,15%, més d'un miler de treballadors en total, però ho ha fet de manera gradual, sense gaires sotracs ni conflictivitat, com es veu en el gràfic 2 —tot i que sí s'observen els efectes de les mesures d'austeritat que es van haver d'adoptar entre el 2015 i el 2016 per la congelació de la taxa.

Molt recentment, el 19 de maig passat —és a dir, en ple estat d'emergència pel Covid-19— l'Yle va publicar una nova estratègia, amb el títol «Per a tots nosaltres, per a cadascun de nosaltres», que confirma les grans orientacions del document de 2017 i insisteix en el respecte a la diversitat i en la contribució de la radiotelevisió pública a la cohesió social. Això vol dir encara més esforços per apropar-se a tots els sectors socials i fer-ho —amb caràcter pioner, recalca— a través de les grans possibilitats que proporcionen la digitalització, les innovacions tecnològiques i els nous mitjans.

El pas de la TDT a la distribució de continguts a través de les connexions de banda ampla marcarà l'agenda del sector durant la propera dècada

Gràfic 2

Evolució de la plantilla de l'YLE, 1999-2019 (treballadors permanents)

Font: Elaboració pròpia amb dades de <www.yle.fi>. Els criteris de càlcul no s'han mantingut estables tots aquests anys, per tant, algunes oscil·lacions de les xifres són de caràcter tècnic.

Cap al 5G

Paradoxalment, els documents estratègics de l'Yle no fan cap referència explícita a la transició del «*broadcast* al *broadband*», és a dir, el pas de la TDT a la distribució de continguts a través de les connexions de banda ampla, que marcarà l'agenda del sector durant la propera dècada. L'única frase que s'hi apropava en el document de 2017 era un xic vaga i indirecta i plantejava «una presència més influent i flexible en els canals

de distribució, tant a nivell regional com nacional», cosa que el document de 2020 ratifica.

Però això no vol dir que la corporació finlandesa no atorgui a aquesta qüestió una importància capital. Al contrari, és probablement una de les radiotelevisions públiques europees més conscients de les repercussions que tindrà aquest canvi, i des de fa temps desenvolupa una activitat intensa per preparar la gran batalla de la World Radiocommunicati-

on Conference de 2023 (WRC-23), on s'hauria d'acordar el calendari definitiu de «l'expulsió» de la TDT de l'espectre radioelèctric, en benefici de la tecnologia 5G, que, en el futur, ocuparia en exclusiva les freqüències sub-700 MHz [megahertz].

Aquest escenari és el més probable, si tenim en compte com han anat fins ara els acords per a l'ordenació de freqüències de la International Telecommunication Union (ITU) [Unió Internacional de Telecomunicacions]. Es preveu que la TDT pugui utilitzar l'espectre radioelèctric fins al 2030 com a mínim, però després d'aquella data les televisions s'hauran de començar a acomiadar d'aquesta tecnologia i distribuir els continguts exclusivament a través d'internet i les connexions de banda ampla, tant si són fixes com si són mòbils. En primer lloc, això posarà els governs en dificultats per fer polítiques eficaces de cultura i comunicació així com de regulació del mercat televisiu, atès que ara la TDT permet posar condicions a les llicències per emetre, perquè l'espai radioelèctric és un bé públic finit, però en canvi la distribució de continguts a través d'internet és lliure i pràcticament il·limitada i, per

La corporació finlandesa defensa que el primer pas per garantir l'accés de la ciutadania als continguts i serveis dels radiodifusors públics és la neutralitat de la xarxa

tant, la capacitat de l'administració pública d'incidir-hi és molt baixa, com va explicar Martí Petit a *Comunicació, xarxes i algorismes*.¹⁰

En segon lloc, l'abast, la qualitat i, fins i tot, els costos de la distribució en el sistema actual no són equivalents als de l'escenari 5G, i això preocupa especialment la corporació finlandesa. Actualment, a Finlàndia —i també a l'Estat espanyol quan culmini el segon dividend digital, és a dir el trasllat de les freqüències de la TDT per deixar espai al 5G— les emissions de TDT utilitzen les bandes de 500 i 600 MHz, després que la banda de 700 MHz es va reservar per a la cobertura 5G. Els plans de futur de la ITU són que, a partir de 2030, el 5G utilitzi també les bandes 500 i 600, que són les més eficients per a aquesta tecnologia, i que la televisió passi a distribuir-se només per internet, ja sigui a través del cable o de la banda ampla mòbil.

La «Gran pregunta»

Davant del canvi que implicarà el pas al 5G i de la necessitat d'assegurar

connexions que puguin suportar tot el trànsit d'internet, l'Yle ha plantejat una «gran pregunta» a les altres radiotelevisions públiques europees, a través de la European Broadcasting Union (EBU) [Unió Europea de Radiodifusió]: «Com podem assegurar una distribució sostenible i assequible a llarg termini per al servei públic audiovisual, que satisfaci les necessitats de la ciutadania, tot garantint-los l'accés als mitjans de comunicació públics?». Una pregunta que respon a l'objectiu que té l'Yle, que vol que tots els continguts i serveis, tant els canals lineals com els serveis a la carta, estiguin sempre disponibles per a l'audiència finlandesa, fins i tot en els moments d'alt consum. Com que la clau d'internet està en mans de les operadores comercials, les inversions per assegurar la cobertura, la capacitat i la qualitat del senyal dependran de la seva rendibilitat i, per tant, no està garantit que el servei arribi a tots els usuaris.

A tot això cal afegir-hi el fet que les emissions de la radiotelevisió pública tenen un caràcter universal i gratuït, mentre que, en el futur,

per accedir a les mateixes emissions caldrà disposar d'una línia de banda ampla, fixa o mòbil, que caldrà contractar a una operadora de telecomunicacions. Els ciutadans finlandesos veuran que no n'hi ha prou amb pagar la «taxa Yle» i tenir un aparell de televisió o qualsevol altra pantalla per rebre els continguts de servei públic, sinó que a més caldrà contractar l'operador privat de banda ampla.

L'Yle ha estudiat a fons els diferents escenaris post-TDT i ha arribat a la conclusió que la infraestructura 5G, sense més, no garantirà que les emissions televisives i els serveis a la carta arribin a tota la ciutadania. Potser ho farà a les hores de baix consum però no en els pics d'audiència que es produeixen diàriament al *prime time* —2 milions d'espectadors simultanis de televisió— o amb motiu de grans esdeveniments —3 milions d'espectadors simultanis. I també ha constatat la dificultat d'arribar a acords amb les operadores privades de telecomunicacions perquè garanteixin la cobertura, si no es creen incentius o condicions perquè la negociació doni fruits.

¹⁰ PETIT, *Comunicació, xarxes i algorismes*.

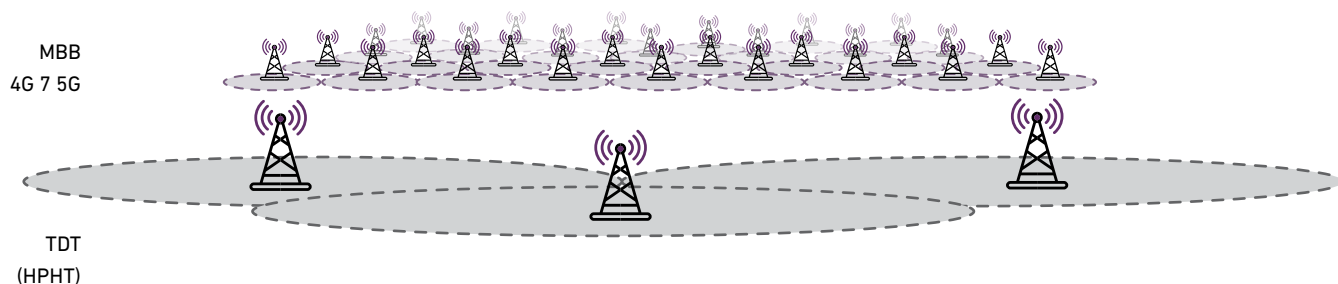
El primer pas per garantir l'accés de la ciutadania als continguts i serveis dels radiodifusors públics és evitar discriminacions, bloqueigs, acceleracions o prioritzacions dels fluxos de dades per part dels proveïdors privats d'internet

Gràfic 3

Model de xarxa: xarxes MBB vs TDT

En comparació amb les xarxes de transmissió TDT, les xarxes de banda ampla mòbils (MBB) són molt més denses, fins i tot si les freqüències utilitzades són semblants.

- . Les xarxes MBB estan dissenyades per donar una capacitat disponible adequada a àrees de cobertura més petites.
- . Les xarxes de TDT operen amb el principi de High Power, High Tower (HPHT), [Alta potència, torre alta], tot maximitzant l'àrea de cobertura. D'aquí, –entre altres factors–, que calguin grans inversions en les xarxes de telefonia mòbil per assolir la mateixa cobertura de la TDT.

Font: Omnitele

«La solució –segons una comunicació recent de l'Yle adreçada als membres de l'EBU– es troba en la internet oberta i la neutralitat de la xarxa, i en una certa garantia de disponibilitat addicional». Per tant, la corporació finlandesa defensa que el primer pas per garantir l'accés de la ciutadania als continguts i serveis dels radiodifusors públics

és evitar discriminacions, bloqueigs, acceleracions o prioritzacions dels fluxos de dades per part dels proveïdors privats d'internet, a més d'aconseguir, si pot ser, capacitats addicionals de transmissió.¹¹

11 YLEISRARIO OY, «Transition of Yle's content delivery from broadcasting to broadband».
YLEISRARIO OY, «Defining the lobbying strategy for WRC-23/Sub-700».

Els finlandesos han expressat clarament l'escepticisme que totes aquestes demandes s'aconsegueixin a través d'accions o decisions de la UE. Per tant, si no s'arribés a una posició conjunta dels estats comunitaris per garantir l'accés als serveis públics audiovisuals, proposen que l'EBU s'oposi de moment a noves cessions d'espai radioelèctric en detriment de la TDT

El desplegament de la infraestructura no garanteix la qualitat d'accés als mitjans públics i, de moment, la regulació tampoc

en la WRC-23. Cal dir que en aquesta qüestió no estan sols i que, fins i tot, la mateixa BBC –que actualment presideix l'EBU– troba que la data límit de 2030 s'hauria d'ajornar mentre l'accés universal al servei públic audiovisual no estigui assegurat.

Si subsisteixen les incerteses sobre les decisions de la UE o de la ITU en defensa del servei públic audiovisual, «el govern finlandès i la National Regulatory Authority (NRA) [Autoritat Nacional de Regulació] es veuran obligats a considerar seriosament els mètodes per assegurar la disponibilitat dels continguts de l'Yle». ¹² En altres paraules, si no hi ha un paraigües internacional que protegeixi l'accés als continguts i serveis dels radiodifusors públics, la regulació finlandesa haurà d'entrar en joc i exigir als operadors de telefonia mòbil unes inversions determinades en el desplegament de les xarxes 5G, que l'Yle ha calculat en 310 milions d'euros anuals, pel cap baix, entre 2020 i 2030 —recordem que el territori Finlàndia és deu vegades més gran que el de Catalunya. ¹³

Per tant, com que el desplegament de la infraestructura no garanteix la qualitat d'accés als mitjans públics i, de moment, la regulació tampoc, l'Yle assumeix que haurà de negociar acords amb els operadors privats perquè els continguts de servei públic estiguin disponibles arreu i a tota hora. En síntesi, la fórmula del futur per als finlandesos per assegurar que la ciutadania tingui accés als mitjans públics és 1) regulació i 2) acords bilaterals amb els operadors de telecomunicacions, per aquest ordre.

5G, oportunitat o amenaça?

Encara que pugui semblar que la posició de l'Yle davant del 5G és defensiva, la corporació finlandesa i l'EBU són conscients que l'oferta dels serveis públics audiovisuals és un dels motors del desplegament de les xarxes de banda ampla i de l'adopció de noves tecnologies de consum i hi aposten de forma clara. I volen jugar el mateix paper en la implantació del 5G, la qual cosa implica adoptar una posició proactiva i capdavantera en el desenvolupament de les solucions tecnològiques i dels nous serveis que

seran possibles gràcies a aquesta tecnologia.

Així, en una comunicació confidencial a l'EBU, l'Yle afirma que el repte per als pròxims anys «no és assegurar la TDT, sinó assegurar que la IPTV (Internet Protocol TV) arribi tota l'audiència, també durant el *prime time*», i això vol dir capbussar-se de ple en el 5G per treure profit de totes les potencialitats de la nova tecnologia. Per tant, es pot considerar que les propostes proteccionistes de l'Yle davant del 5G tenen caràcter tàctic i són una manera de guanyar temps perquè s'esvaeixin les incerteses que encara planen sobre el desplegament de les noves xarxes: la regulació, les inversions, el desenvolupament tecnològic... No cal oblidar que, després del 5G, vindrà el 6G, encara no se sap quan, amb noves incerteses i noves solucions.

En qualsevol cas, la tecnologia 5G permetrà millorar i revolucionar diversos àmbits, per exemple la usabilitat o l'eficiència de serveis audiovisuals com ara la interactivitat o el multilingüisme, desenvolupar formats *cross-media*, crear nous serveis basats en la realitat augmentada o

12 Ibidem.

13 «Assessment for Yle. Broadcast Investment Assessment in Mobile Broadband Networks».

la realitat virtual, produir continguts audiovisuals de manera remota, i millorar també la distribució perquè tothom pugui accedir al contingut desitjat a través del dispositiu apropiat, a l'hora i el lloc que es vulgui.

L'Yle i altres radiotelevisions públiques capdavanteres ho veuen com una oportunitat per millorar encara més la qualitat dels continguts i els serveis que ofereixen, facilitar l'accés als continguts de servei públic i també, per què no, reduir costos de distribució, cosa perfectament possible si la transició al nou escenari es fa de manera gradual, ordenada i pactada amb tots els actors.

Segons els darrers càlculs de l'EBU, les radiotelevisions públiques europees inverteixen anualment 19.500 milions d'euros en la creació de continguts. Un 84% són continguts originals i l'altre 16% produccions externes. Un 67% de tots els títols de ficció que es produeixen a la UE tenen al darrere els serveis públics audiovisuals. I un 89% de la programació de les televisions públiques és de producció europea. En la mesura que les noves possibilitats tecnològiques permetessin millores en la

producció i estalvis en els costos de distribució, es podrien invertir més recursos en la creació de continguts de qualitat, que, en definitiva, és la gran aportació dels serveis públics audiovisuals a les societats democràtiques i avançades. ■

■ Bibliografia

CASTELLS, Manuel; HIMANEN, Pekka. *The Information Society and the Welfare State: The Finnish Model*. Oxford: Oxford University Press, 2002.

EUROSTAT «Eurostat Newrelease 166/2019» de 30 d'octubre al 2019.

ÖSTERLUND-KARINKANTA, Marina. «The tax-based funding of the Finnish public service broadcaster Yle». A *Vox publica*, a 16 de juny del 2016.

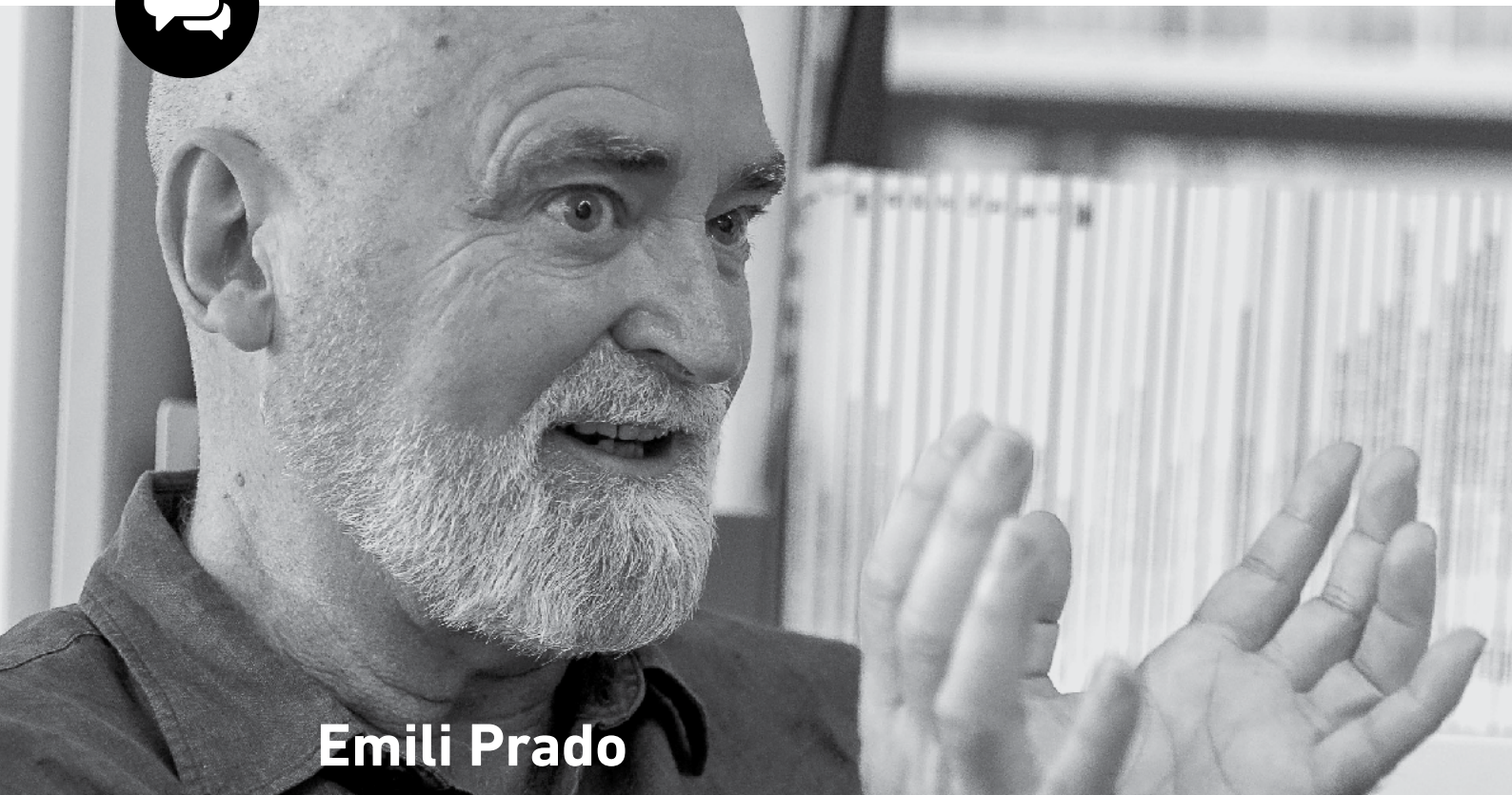
PETIT, Martí. *Comunicació, xarxes i algorismes*. Angle Editorial. Barcelona, 2017.

YLEISRARIO OY, «Yle's strategy» [en línia]. Disponible a: <www.yle.fi>, 2017.

YLEISRARIO OY. «Transition of Yle's content delivery from broadcasting to broadband», document publicat el 2 de desembre del 2019.

YLEISRARIO OY. «Defining the lobbying strategy for WRC-23/Sub-700». Document publicat el 28 de gener del 2020.

fòrum

Emili Prado

“El 5G suposa la utilització de l'espectre radioelèctric, que és un bé públic i finit. Cal regular-ho perquè no s'acabi amb la concepció de servei universal”

Una conversa amb [Enric Marín](#)

Fotografia: Albert Salamé

El consum audiovisual és cada vegada més digital, asincrònic i sota demanda. L'auge de noves plataformes i l'augment de la connectivitat afavoreixen aquest canvi de paradigma, en què les grans corporacions ostenten cada vegada més poder. Com ha de reaccionar Catalunya en l'adaptació de la política audiovisual a aquest nou escenari? Com es pot potenciar l'espai català de comunicació en una esfera comunicativa globalitzada? En parlem amb Enric Marín (1955), professor del Departament de Mitjans, Comunicació i Cultura de la UAB, i Emili Prado (1953), catedràtic de Comunicació Audiovisual i Publicitat de la UAB.

Aida Martori > Estem a les portes de l'arribada del 5G, que augmentarà la velocitat de connexió, multiplicarà el nombre de dispositius connectats i disminuirà el temps de càrrega dels continguts. Quin és el diagnòstic?

Emili Prado > El diagnòstic que s'ha fet sobre els canvis produïts per la revolució digital l'hauríem de discutir replantejant què ha quedat del vell ecosistema i què hi ha del nou. Perquè en realitat no hi ha una substitució sinó que hi ha hagut unes espècies introduïdes que s'han adaptat. I les endèmiques també s'han adaptat a les noves que han arribat. Per això em sembla que és molt important tenir present aquesta relativització del canvi: no hi ha un nou món sinó un que té elements del sistema anterior i hi suma allò que ha vingut de nou. Això ens obligaria a pensar què perdura del sistema vell: la captura de l'atenció. És a dir, l'audiència del vell ecosistema no ha baixat al mateix ritme que la gent dedica als nous elements. Per tant, el consum no s'ha desplaçat, sinó que ha augmentat.

Aida Martori > En aquest context, i preveient un retrocés de la TDT pel

que fa al consum audiovisual, quines polítiques creieu que s'haurien d'impulsar per a potenciar l'ecosistema comunicatiu català?

Enric Marín > Des del punt de vista de la història de comunicació, l'ecosistema comunicatiu funciona per acumulació i adaptació. L'aparició de nous sistemes no fa desaparèixer els anteriors sinó que aquests s'adapten a un nou equilibri de relacions. Una conseqüència del que explica l'Emili, immediata i claríssima, és que l'audiovisual cada cop és més central. No es tracta només del nombre d'hores sinó de l'impacte en la vida de les persones. És impossible pensar en polítiques culturals o lingüístiques sense contemplar els sistemes audiovisuals. Per a la llengua i la cultura catalanes, l'audiovisual avui és el tema central de reflexió.

Emili Prado > Les polítiques de comunicació en el nou ecosistema, que no és l'ecosistema digital sinó el resultant de l'ecosistema de comunicació tradicional més els nous serveis introduïts per la digitalització, obliguen a pensar que encara, i durant molts anys, necessitem fer polítiques per ordenar les pràctiques

Prado > Necessitem fer polítiques per ordenar les pràctiques de consum que es fan pels vells suports, i introduir-hi els nous

de consum que es fan pels vells suports, i introduir-hi els nous.

Aida Martori > Un consum que cada cop té més formes de canalitzar-se.

Emili Prado > Tot el que ens diuen les dades d'aquest univers de consum, que arriba a les dotze hores diàries en alguns casos, és que hi ha un increment extraordinari de creació de continguts. De tot el volum de l'atenció dedicada als continguts, prop del 90% té alguna modalitat audiovisual involucrada. Ja era central en el sistema cultural d'abans de la revolució tecnològica digital, però ara s'ha accentuat. De fet, les primeres experiències amb les xarxes socials ens feien pensar en la lectoescriptura com un element de remuntada en la forma de comunicació entre els joves. Però l'evolució de les xarxes socials ha estat l'«audiovisualització».

Aida Martori > Quan Josep Gifreu i Maria Corominas definien l'espai català de comunicació¹ es referien a la

identitat, la llengua pròpia, el territori i els referents propis, entre d'altres. Com considereu que s'hauria de potenciar aquest espai, en un context globalitzat i en el qual hi ha actors internacionals que concentren bona part del poder?

Emili Prado > En l'era analògica, quan es parlava d'espais de comunicació es considerava que estaven lligats al fet que, malgrat ser electrònics, els espais de cobertura de tots els mitjans de comunicació eren «fronteritzables». Això podia funcionar, perquè quan fronteritzem la comunicació podem decidir les condicions en què es produeix i podem intervenir amb polítiques reguladores. L'emergència de les xarxes digitals introdueix una impossibilitat d'establir fronteres a la circulació dels continguts culturals. I aleshores totes les polítiques reguladores s'han d'establir tenint en compte que l'espai català de comunicació serà simbòlic i no lligat necessàriament al territori.

Per exemple, el «cat» és una etiqueta, una representació d'una comunitat, en aquest cas de la comunitat lingüística catalana. No correspon a unes fronteres perquè dona cobertura a totes les expressions culturals catalanes siguin al territori que siguin: als Països Catalans però també a les comunitats culturals lingüístiques catalanes d'arreu del món. Quin seria el nou espai mental en què hem de repensar l'espai català de comunicació? L'espai d'interacció de la cultura catalana, de la llengua catalana.

Enric Marín > Fa 40 anys, en l'última etapa de la cultura i comunicació de masses, es va produir la Transició política i va tenir lloc el Congrés de Cultura Catalana, que va permetre plantejar com s'havia de repensar la cultura perquè es pogués projectar cap al futur. Aquesta reflexió, en una època en què encara no s'havia produït la revolució de les comunicacions, va ser central. Portem deu anys en un procés d'autodeterminació, encara més radical que la Transició, i el debat sobre l'evolució de la cultura i l'audiovisual està absent.

¹ Diversos autors han desenvolupat el concepte d'espai català de comunicació. En la conversa es van mencionar els següents treballs: GIFREU, COROMINAS, *Construir l'espai català de comunicació*;

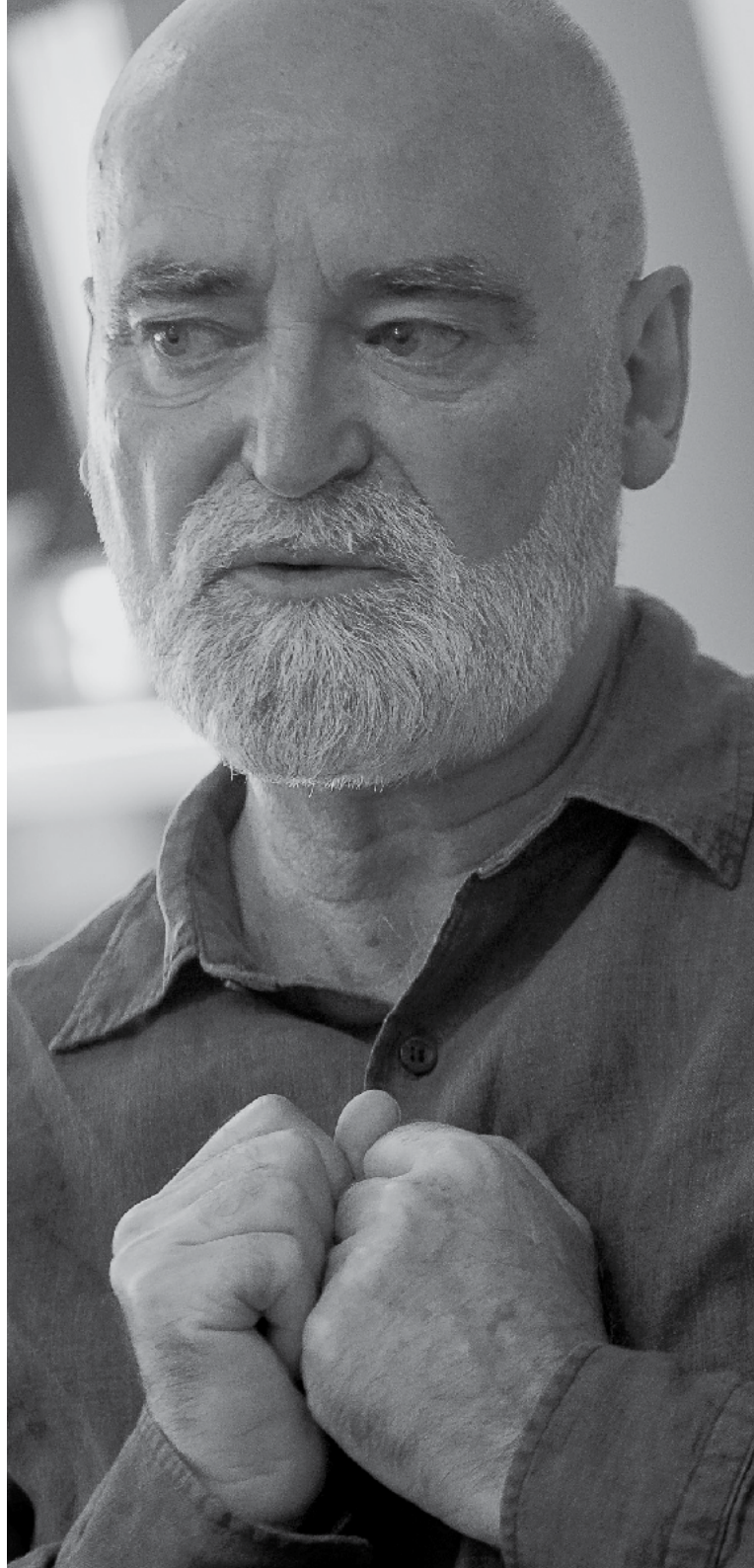
i MORAGAS, *Espais de comunicació: experiències i perspectives a Catalunya*.

Aida Martori > I què cal fer?

Enric Marín > Estem obligats a pensar com es reconstrueix i es projecta aquest espai català de comunicació que, com explica l'Emili, ja no és «fronteritzable». Primer cal aconseguir que els continguts pensats a Catalunya i fets en català siguin a l'univers comunicatiu, i després fer-los prominents. El diagnòstic de la situació de la llengua catalana a l'audiovisual és molt pitjor que fa 20 o 30 anys. I no en parlem prou. Estem en un moment crític pel que fa a com s'organitza la cultura mundialment, i nosaltres no estem discutint sobre això.

Aida Martori > Actualment un ciutadà de Catalunya rep, per TDT, entre nou i tretze canals en llengua catalana —depenent dels prestadors locals en actiu a cada demarcació— i 32 canals, en castellana. Creieu que aquesta situació es pot agreujar amb l'arribada del 5G? Quines mesures es podrien prendre al respecte?

Emili Prado > En relació al 5G cal explicar que es tracta d'una utilització de l'espectre radioelèctric, que és un bé públic i finit. Sobre aquest principi s'havia organitzat el sistema de comunicació audiovisual, que es considerava que s'hauria d'explotar per l'estat en règim de servei públic o bé privatitzat però amb regles establertes des dels poders públics. En canvi, ara això canvia perquè estem acceptant el 5G com si aquest principi ja no seguís vigent. Per tant, la primera qüestió que s'hauria de plantejar des de les polítiques públiques és com regular aquest traspàs d'un bé públic per a ser explotat per la iniciativa privada, perquè no s'acabi amb la concepció de servei públic i universal, que va lligat a l'accés garantit.

Prado > Produir no és suficient. Hi ha d'haver una estratègia de visibilització

El 5G suposa una expropiació dels recursos de distribució gratuïta a la ciutadania de continguts de cultura i comunicació. Una de les primeres accions que s'hauria d'impulsar des de les polítiques públiques, seria discutir el procés de substitució absoluta de la forma de distribució *broadcast* —servei universal públic i gratuït— per una privatització d'aquestes característiques, sense condicions ni garanties d'accés universal.

Enric Marín > El 5G encara farà més potent i rellevant l'audiovisual. El problema és que això s'està produint en un context regulatori que no ens va a favor. L'equilibri de poders a l'Estat espanyol funciona a partir de la idea que l'espectre radioelèctric és un bé públic que ordena l'Estat i gestiona la comunitat autònoma. Així, la comunitat autònoma té competències i, per tant, una certa capacitat d'influència. El pas del 5G vol dir que tot passa a les telecomunicacions: l'audiovisual del futur és banda ampla mòbil. I qui pot regular això? Quines competències té la Generalitat sobre les telecomunicacions? Aquí tenim un problema tan greu que hauria de

ser un dels temes del debat polític actualment. Des del punt de vista dels poders públics, cal regular-ho i establir obligacions.

Emili Prado > Aquest és el tema, les obligacions. No diem que calgui bloquejar la implantació del 5G ni que sigui una tecnologia diabòlica. Considerem que aquí hi ha en joc la capacitat d'organitzar el sistema cultural. Si no tenim cap capacitat d'influència per a regular les condicions en què es presten aquests serveis, i sobretot en allò que fa referència als continguts que circulen per aquestes infraestructures, perdem tota capacitat d'influència.

Aida Martori > No té competències Catalunya però en molts casos tampoc els estats, perquè els reptes són globals...

Enric Marín > Per tenir la mínima sobirania cultural que permet ser un estat a Europa, ja hauríem de ser independents. I hem de lluitar per aquesta sobirania.

Emili Prado > Acceptant que els estats tampoc estan exercint de garants dels serveis universals,

hauríem de ser conscients que estem fent una cessió de l'espai, sense preveure les garanties per l'exploatació d'aquest bé públic. No s'hauria de tractar només d'una compra de drets d'un sol cop que permeti capitalitzar el dividend digital, sinó que permanentment s'hauria de taxar. De què s'alimentarà la producció de continguts? De la publicitat, sí, però sense unes polítiques públiques que promoguin la producció pròpia de continguts culturals de qualitat, capaços de projectar la pròpia identitat, estarem perduts.

Aida Martori > En tot aquest context complex, quin paper ha de jugar la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA)?

Emili Prado > Tenim una exposició a una quantitat de continguts en què la CCMA no és un actor prominent. I això és un problema. La CCMA està fent una feina de resistència heroica, i està retenint les condicions de competitivitat que se li han plantejat malgrat la davallada en les seves fonts de finançament. Però s'ha de repensar posant l'accent en el fet que és indispensable, més que mai, disposar d'una corporació pública

Marín > El 5G encara farà més potent i rellevant l'audiovisual. El problema és que això s'està produint en un context regulatori que no ens va a favor

moderna capaç de generar una dinàmica d'estímul a la producció, adaptada a totes les plataformes de distribució i avançant-se en termes generació del que anomeno «educació social del gust». Sense aquest dinamisme i centralitat de la CCMA, estaríem en una situació de funeral anunciat.

Enric Marín > Mirant al futur, si descartem sis grans cultures del món amb milions i milions de parlants, la resta, les cultures petites i mitjanes, que són la majoria, no tenen cap futur sense un sistema públic audiovisual potent. Això significa respondre als requeriments que ha comentat l'Emili, i ser una gran factoria de continguts que es puguin difondre per tot tipus de pantalles i finestres, i amb una estratègia pensada per donar rellevància a la producció de proximitat i local, que permeti compensar el desavantatge de la minorització.

Emili Prado > Una cosa molt important és que produir no és suficient. Hi ha d'haver una estratègia de visibilització.

Aida Martori > Trobabilitat.

Emili Prado > Sí. En aquest moment això és vital. Què ens ha demostrat el Covid-19? En el moment en què sorgeix, la centralitat del sistema de comunicació de masses revifa. L'atenció la capturen els sistemes de ràdio i televisió.

Aida Martori > I puja molt el consum de continguts de servei públic, en mitjans sincrònics i asincrònics.

Emili Prado > Això apunta a la trobabilitat. On em diuen què passa? Als mitjans de masses, especialment a la televisió. I de qui em fio? La garantia que la informació està contrastada me la donen als mitjans públics, en què els continguts passen uns filtres de qualitat i els professionals descarten les *fake news*. Quan és essencial, la gent busca referents. La pròpia conducta de consum complementari a les xarxes, però de referent a la comunicació de masses, i amb garantia editorial, reforça la necessitat de tenir una CCMA potent i autènticament competitiva.

Enric Marín > Fa 40 anys passava el darrer vagó de la cultura de masses i es van crear Catalunya Ràdio i TV3. Ja en aquell moment era evident que

Marín > Tot allò que feia necessari que hi hagués una Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals potent ha multiplicat la seva importància i rellevància

un servei públic audiovisual potent era una millora per a la qualitat democràtica, en el sentit que un mitjà públic marca un estàndard de qualitat informativa. Era imprescindible per a l'ampliació de l'ús de la llengua catalana, i per a estimular una indústria estratègica: la de l'audiovisual. En aquest moment, totes aquestes funcions encara són més rellevants. Tot allò que feia necessari que hi hagués una CCMA potent ha multiplicat la seva importància i rellevància.

Aida Martori > Hi ha veus que han parlat de la creació d'una plataforma Over The Top (OTT), resultat d'una aliança entre el sector públic, amb la CCMA al capdavant, i el sector privat. Es tractaria d'una mena de Netflix català per tal de potenciar la producció catalana i d'oferir un catàleg amb continguts de proximitat. Què us sembla aquesta proposta?

Enric Marín > Quan parlem de servei públic audiovisual, ens referim a la CCMA. Però com a país hem de tenir en compte, també, l'Agència Catalana de Notícies (ACN) i les televisions públiques locals. Hem de decidir quina inversió volem fer al sistema públic audiovisual i veure quin paper

juga cadascuna de les peces del conjunt. I tot això no es pot fer sense un Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC) fort i actualitzat, i amb les competències adequades als canvis en l'ecosistema.

Emili Prado > Això és vital perquè s'han de pensar les polítiques públiques tenint en compte tots els actors. Per tant, les ràdios i les televisions públiques i tot el sistema de producció cultural català ha d'entrar en el paraigua d'aquestes polítiques. Això requereix que la CCMA es reformuli i que sigui gestionada pel principi de la independència de la institució, per tant, preservada de les lluites partidistes perquè ha d'estar al servei d'una política pública integral, al servei del país i de les finalitats culturals que se li reclamen. Per tant, no estem parlant d'un organisme tancat que faci totes les feines. Ens referim a un motor capaç d'estimular i d'atraure, que reculli el talent de les noves creativitats tenint en compte que l'accés a les noves tecnologies multiplica les capacitats de producció i les posi al servei del territori. Com a exemple, es pot citar el fenomen Stay Homas. Són tres músics que, tocant al terrat

de casa seva en ple confinament, es van viralitzar i van tenir una transcendència limitada. La CCMA ho va posar en presència pública, i això s'ha convertit en un fenomen públic que es retroalimenta altra vegada a les xarxes i acaba generant un àmbit de professionalització, que és el que fa falta per donar estabilitat a la creativitat.

Aida Martori > I ara Stay Homas tocarà al Festival Grec.

Emili Prado > Exacte. I tot això recollit en una plataforma OTT? Sí, es pot pivotar des de la CCMA o no. A més, s'ha d'impregnar de la idea que això afavoreix la trobabilitat i ha de fer possible que tot el que es produeix en català, sigui o no produït a Catalunya, estigui disponible perquè ens hi estem jugant la producció cultural i l'ús de la llengua.

Aida Martori > La disponibilitat de continguts en català a internet i a les xarxes socials és una assignatura pendent. Hi ha hagut queixes per la manca d'una estructura que permeti crear i difondre continguts digitals que tinguin visibilitat, i per la falta de referents a internet per a infants i joves en català.

Emili Prado > És un tema central, que no es pot deslligar de la lògica econòmica de la xarxa. És a dir, hem tingut la temptació de pensar en la revolució que suposava que tota la ciutadania per primera vegada a la història de la comunicació estava en condicions de difondre els continguts, com si fossin editors. Potencialment és veritat, però el problema és que, per sobre d'això, la xarxa és un espai econòmic. I els models de negoci que s'han imposat han actuat de tal manera que entrar en la roda de la visibilitat

Prado > En la superabundància de l'oferta hi ha també un procés d'homogeneïtzació. L'ús dels algoritmes i el *big data* porten a això

de les plataformes està lligat a la rendibilitat. És a dir, el fet que el teu canal en català a Youtube aparegui recomanat en primera instància a les persones que viuen en territori català, o que Youtube té catalogats com a catalanoparlants, està vinculat al negoci de la plataforma.

Aida Martori > Sense rendibilitat, doncs, no hi ha visibilitat?

Emili Prado > Només si hi ha rendibilitat darrere d'aquestes opcions cíviques, es converteixen en accions amb visibilitat. Això no sempre està lligat amb la qualitat ni amb la intencionalitat cultural dels continguts produïts. Per tant, la intervenció pública s'ha de fer donant estris de visibilització que no estiguin sotmesos només a la lògica econòmica, que és inherent a totes les xarxes. Els models de negoci que triomfen són els capaços de monetitzar l'atenció.

Enric Marín > Diguin el que diguin els ideòlegs neoliberals, els poders públics han de compensar els desajustos del mercat de lògica oligopòlica. Com més petita és una cultura, més necessitat hi ha de defensar-la.

Per tant, cal introduir les polítiques correctives en defensa del dret públic, els valors democràtics, la diversitat, la llengua i cultura pròpies...

Emili Prado > La diversitat és vital. El problema d'una mala interpretació dels senyals que ens dona la revolució digital ha estat igualar multiplicitat amb diversitat. Hi ha més continguts que mai a la història. Però, són més diversos que mai? No. Si mirem els mitjans tradicionals, cada vegada ho són menys, i els continguts i les línies editorials són més homogenis. Es deixa en la responsabilitat de la ciutadania construir-se la pluralitat i tenir una dieta variada. I això passa poc. Per tant, l'únic espai on es garanteix la presència de la diversitat és al servei públic. Allà conviuen totes les mirades. En la superabundància de l'oferta hi ha també un procés d'homogeneïtzació. L'ús dels algoritmes i el *big data* porten a això.

Aida Martori > Precisament els algoritmes provoquen una selecció personalitzada de la informació que rep cada individu, un fet que passa a l'ecosistema mediàtic i que encara s'agreuja més a les xarxes socials.

Emili Prado > Aquí tenim un problema que s'ha d'abordar amb polítiques públiques. La tendència natural de l'ésser humà és a sentir-se més confortat per escoltar allò en què creu que no pas allò que el qüestiona. Hi ha un problema d'educar en la diversitat i introduir-la com un factor d'enriquiment.

Aida Martori > Relacionat amb això, creieu que, a més de les polítiques públiques en relació al sistema audiovisual, és necessari intensificar l'alfabetització a les aules?

Enric Marín > I tant. A l'etapa anterior, un dels problemes que va tenir l'escola és que moltes vegades els mestres veien la televisió com l'enemic, com la «capsa tonta»; però els infants es passaven hores i hores davant la televisió. De mica en mica el sistema educatiu va reaccionar i va incorporar la televisió, i el prestador públic també va incorporar l'escola i va oferir informatius per infants. Amb la importància de l'audiovisual i la complexitat que això comporta, quan parlem de cultura i de producció simbòlica cal incorporar l'escola. No podem pensar l'escola al marge de l'audiovisual i viceversa. S'hauria

Prado > Si no es socialitzen les dades amb els actors públics, s'estarà utilitzant una gran abundància de coneixement al servei d'iniciatives que no aniran a potenciar la llengua i la cultura catalanes

de fer una reflexió crítica a l'escola sobre els mitjans de comunicació i l'alfabetització mediàtica, i explicar què són les xarxes socials i què és una dieta comunicativa variada.

Emili Prado > Hi afegeixo la responsabilitat familiar. Fa anys que parlem de l'alfabetització mediàtica. La televisió no és un problema si s'aplica la regla de les 3D: Dieta, Dosi i Diàleg. El diàleg ha de ser entre pares i infants, no es pot relegar només a l'escola. Cal ensenyar l'actitud, alertar dels usos, i assenyalar els problemes i responsabilitats.

Enric Marín > Els pares a vegades tenen el problema que els fills i filles estan més alfabetitzats que ells, però sense normes. El CAC té la responsabilitat d'explicar això i de socialitzar aquest tipus de reflexió perquè arribi al conjunt de la societat. La mateixa CCMA pot ajudar a difondre aquest criteris. Reforçar els valors democràtics requereix reforçar el bloc institucional públic en el camp de la comunicació.

Emili Prado > Revolucionant-lo. El que menys ens convindria és

pensar en una estructura rígida sense capacitat per adaptar-se a les noves demandes que aniran sorgint de manera accelerada. De cara a l'accessibilitat que vindrà amb la implantació del 5G, aquesta estructura ha de tenir capacitat d'anar generant reflexions i establir criteris. I per això cal l'articulació d'un CAC capaç de d'interpretar el canvis, de fer diagnòstics i de pensar vies de sortida, articulat amb una macrocorporació pública amb moltes finestres d'expressió. Aquesta idea correspon a una concepció integral de la promoció de la cultura i la defensa de la llengua, que sigui atractiva.

El temps de consum és molt ampli i les fonts d'aprovisionament molt diverses, i l'única forma d'aconseguir audiència és connectar amb les seves demandes objectives i gratificar-les. Les altres opcions de consum tenen possibilitats de visibilització perquè pertanyen a conglomerats gegantins que dominen les dades i coneixen els gustos de l'audiència abans que ella mateixa els hagi formulat. Si des de l'àmbit públic no s'utilitza aquesta capacitat d'anàlisi i de connectar amb les audiències,

amb capacitat transformadora i no només per capturar la seva atenció, estarem perduts.

Enric Marín > Ara és qüestió de voluntat política. Hem de fer una crida i expressar que la situació és complicada, tant pel que fa al sistema audiovisual propi, com a la llengua i la cultura catalana. Hem de reaccionar i tenim el coneixement per fer-ho.

Emili Prado > I cal remarcar que l'habilitat d'integrar tot el tractament de dades relacionat amb les audiències serà cabdal. Si amb l'arribada del 5G no es socialitzen les dades amb els actors públics, s'estarà utilitzant una gran abundància de coneixement al servei d'iniciatives que segurament no aniran a favor de potenciar la llengua i la cultura catalanes.

Aida Martori > És compatible tenir un audiovisual fort a Catalunya amb el domini del sector per part de les grans plataformes globals internacionals? Hi ha capacitat per estudiar la conducta dels usuaris i la seva traçabilitat, i d'utilitzar el *big data* amb finalitats pròpies?

Marín > Reforçar els valors democràtics requereix reforçar el bloc institucional públic en el camp de la comunicació

Emili Prado > L'ús que s'està fent del coneixement de les audiències per part de la indústria permet treure productes amb un risc de fracàs menor. I no entenc per què no ho haurien de fer servir els mitjans de servei públic. L'altra derivada és introduir aquestes dades en la fase de creació, que té un avantatge i un problema. L'avantatge és la capacitat de reduir el fracàs, però el problema és que també es redueix la creativitat. És a dir, quan es redunda en un dels arguments que tenen èxit, s'està renunciant a educar socialment els gustos, que és la manera d'introduir la diversitat. Hem de saber llegir aquestes dades sense matar la creativitat.

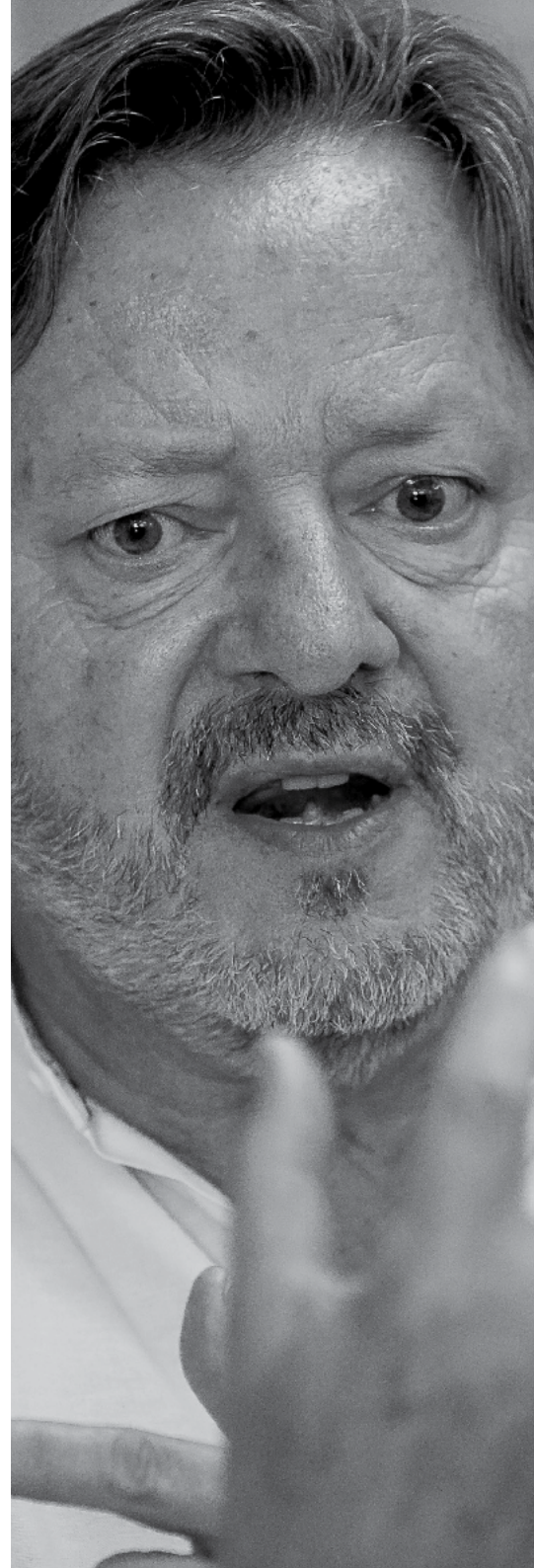
L'altre tema és si serem capaços d'aconseguir-ho. Tenim un aliat que és el mercat, que ha anat generant unes condicions que progressivament, per efecte de la concentració i de la homogeneïtzació, està obrint un espai de demandes alternatives, que cal identificar. La gent avui està abonada a diverses plataformes i es guia per les recomanacions. Cal ser-hi presents, identificar possibilitats d'entrada i donar visibilitat als continguts.

Aida Martori > Quina recepta hi ha per revertir la pèrdua de quota dels continguts en català a les diferents plataformes?

Enric Marín > S'han de fer estratègies pròpies. Identificar productes de proximitat que connectin amb interessos objectius de les audiències. I això és més fàcil des de la proximitat que des d'una OTT global.

Aida Martori > Ens trobem en un context d'hibridació creixent del sector audiovisual i del sector de les telecomunicacions. Això planteja la necessitat d'impulsar noves regulacions. Quins són els reptes principals i com proposaríeu fer-hi front?

Emili Prado > La política de comunicació ha de tenir present la necessitat d'implementar una autoritat reguladora amb capacitat per actuar sobre tots aquests àmbits, per tant caldria estendre les competències del CAC. És necessari regular pensant en l'escenari que hem dibuixat, en què no es poden impermeabilitzar les fronteres a la circulació de continguts ni tampoc es poden limitar efectivament les capacitats d'accés dels usuaris.

Tot el que hem anat dient són propostes proactives. No hem parlat de prohibicions perquè la regulació s'ha de dissenyar avançant-se al moviment, tenint en compte la lògica del mercat i que es treballa amb materials sensibles com són la cultura i la informació. Per tant, aquesta regulació no pot deixar-se només a la lògica del mercat.

Enric Marín > Hem d'aprofitar al màxim les eines que tenim per disposar d'una capacitat d'intervenció propositiva que millori les condicions de la cultura i de la llengua. És veritat que la suma del mercat i la regulació estatal no ens va inicialment a favor. Raó de més per extremer la intel·ligència. ■

■ Bibliografia

GIFREU, Josep; i COROMINAS, Maria. *Construir l'espai català de comunicació*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Centre d'Investigació en la Comunicació, 1991.

MORAGAS, Miquel de. *Espais de comunicació: experiències i perspectives a Catalunya*. Barcelona: Edicions 62, 1988.

variables

Per la descentralització municipal. Anàlisi i diagnosi de les finances i la fiscalitat municipal a Catalunya

vista prèvia >

Com determina l'actual sistema financer i econòmic de l'Estat espanyol la capacitat dels ajuntaments per fer política?

Com s'estructuren les finances i la fiscalitat del món local? L'anàlisi d'aquestes preguntes ha de permetre dibuixar les línies del que podria ser una reforma del sistema local a Catalunya. Superar l'actual encotillament que ha anat imposant l'Estat espanyol i avançar cap a una descentralització on els ajuntaments guanyin pes i marge de maniobra per gestionar i recaptar els recursos.

Jordi Galí i Cabana

Consultor en polítiques públiques

@jordigali9

Introducció

Catalunya és un país amb una gran xarxa de municipis, molt diversa, vertebradora i que dona identitat a cadascun dels racons del territori. Tot i això, les característiques d'aquesta xarxa —bàsicament la gran quantitat de municipis i la baixa població de molts d'ells— suposen una gran complexitat des de la perspectiva de la gestió pública. Aquesta especificitat ha provocat que sovint, el govern de la Generalitat no hagi pogut prestar l'atenció que mereixen els municipis i que, per tant, els gestors d'aquestes realitats hagin estat els propis ajuntaments o ens supramunicipals.

Tot i que l'Estat espanyol ha dut a terme un cert procés de descentralització des de la Transició, sense tocar el poder de les províncies que mantenen un gran poder econòmic, el cert és que els beneficiats d'aquest procés van ser bàsicament les autonomies, que a la vegada s'havien d'encarregar de replicar-lo, en la mesura del que creguessin oportú, als ens de nivell territorial inferior. A Catalunya, com a la majoria de les autonomies de l'Estat espanyol, no s'ha dut a terme aquesta segona fase de descentralització cap

als municipis o ens supramunicipals, per una banda per velles lluites partidistes i per altra per les conseqüències que podria tenir una decisió d'aquest estil, ja que hauria de ser pràcticament *ad hoc*, donada la gran diversitat del món local. Aquest article no pretén fer cap valoració sobre els motius que han portat a no desenvolupar la segona descentralització, però sí que pretén diagnosticar l'estat en què han quedat els municipis, després de la decisió de no dur-la a terme.

El sistema municipal que es troba en major concordança amb un estat del benestar pròsper és el sistema nòrdic, on els ajuntaments pràcticament no aporten un sentiment d'identitat, a diferència de Catalunya, i on per tant no suposa cap problema unir els termes municipals, en pro d'una millor gestió, major recaptació i un millor benestar, ja que la seva funció és més administrativa que política.¹

1 BARRES, *Els Municipis del benestar: Model nòrdic i nou país*. La cita concreta és: «Són institucions d'un caràcter marcadament gestor. Per contra, políticament són menys importants ja que el seu focus no és la representació de la comunitat. [...] per a assumir totes aquestes funcions i responsabilitats, els ajuntaments disposen d'un nivell de recursos en consonància. Aquests recursos provenen fonamentalment del principal element d'autogovern dels municipis nòrdics: la seva capacitat recaptatòria».

L'autor d'aquest estudi defensa que aquesta premissa no es compleix en el cas català, i per tant no entrarem a discutir sobre la possibilitat de seguir el camí nòrdic.

L'objectiu d'aquest text és, en primer terme, ajudar a entendre la posició en què es troben els ajuntaments catalans en el marc normatiu i teòric actual. Tot i que aquest preàmbul teòric és del tot indispensable, són les dades i els fets objectivament probables que ens duren a afirmar que és necessari replantejar-se el model municipal i territorial del nostre país, tot i que la seva complexitat ens allunyi de solucions universals i globals per a tots ells.

Abans d'entrar en matèria, una explicació sobre l'article. No és intenció d'aquest text explicar com millorar la gestió pública, ni de com crear institucions o mecanismes de control, per tant, en l'anàlisi es dona per fet que es produeix una bona gestió dels recursos. Evidentment, tot i que és cert que hi ha diversos casos de mala gestió pública, no és menys veritat que no s'hagués pogut diagnosticar l'estat actual dels ajuntaments a nivell financer, si s'hagués hagut de

Els ajuntaments van ser un dels pilars per entendre la política de recuperació durant la crisi econòmica essent l'única administració forçada a complir estrictament la sostenibilitat financera

tenir en compte les particularitats dels ajuntaments de cara a la gestió pública.

Marc normatiu

Els ajuntaments van ser un dels pilars per entendre la política de recuperació durant la crisi econòmica a l'Estat espanyol, especialment a partir del 2011, essent l'única administració forçada a complir estrictament la sostenibilitat financera. La conseqüència ha estat, en molts casos, un superàvit constant amb el deute ja eixugat, el primer objectiu que imposava la llei on destinar aquest sobrant, que s'ha acumulat en forma de romanent de tresoreria.² Els documents que van recollir les reformes locals durant aquell període es van conèixer informalment com les *lleis Montoro*,³ en referència al llavors ministre espanyol d'Hisenda i Funció

Pública, Cristóbal Montoro (1950). La primera d'aquestes lleis és la publicada l'abril del 2012 i té l'objectiu de garantir l'estabilitat pressupostària, arran de la modificació de l'article 135 de la Constitució espanyola. Aquesta llei determina els límits de dèficit i endeutament i estableix els instruments que totes les administracions públiques hauran d'utilitzar per assolir aquesta estabilitat i sostenibilitat.

Aquesta llei té tres parts importants per al desenvolupament d'aquest article, i que afecten directament als ajuntaments d'una manera especial. Primerament, s'especifica que l'administració central i les administracions autonòmiques —no les locals— podran presentar dèficit estructural en cas de recessió econòmica; establint de bones a primeres un tracte diferencial pel règim local. En segon lloc, s'introdueix la regla de la despesa, segons la qual la despesa municipal no podrà augmentar per sobre d'una estimació de creixement del PIB a mig termini; limitant clarament la capacitat de despesa i inversió de les administracions locals. I en tercer lloc, es regula la

gestió pressupostària, determinant que el superàvit pressupostari i el romanent s'ha de destinar a la reducció de l'endeutament o en inversions financerament sostenibles.⁴

En altres paraules, s'utilitza la mateixa recepta per a tots els ajuntaments —estiguin més o menys endeutats—, que és prohibir el deute i el dèficit. A més, si l'ajuntament no està endeutat —fet pel qual hauria de ser recompensat—, haurà de resignar-se veient com el seu romanent s'acumula, sense poder-se gastar excepte en casos d'inversió financerament sostenible, arribant a acumulacions de recursos molt significatives. El gràfic 1 mostra les acumulacions de romanent en els municipis catalans, per província.

La segona norma estatal que té una incidència evident és la Llei 27/2013, de 27 de desembre, de Racionalització i Sostenibilitat de l'Administració Local (LRSAL), que té com a base l'objectiu del govern

2 En dades del Ministeri d'Hisenda de finals del 2018, la xifra concreta és de 1.842.211.176,37 €, de romanent acumulat a Catalunya.

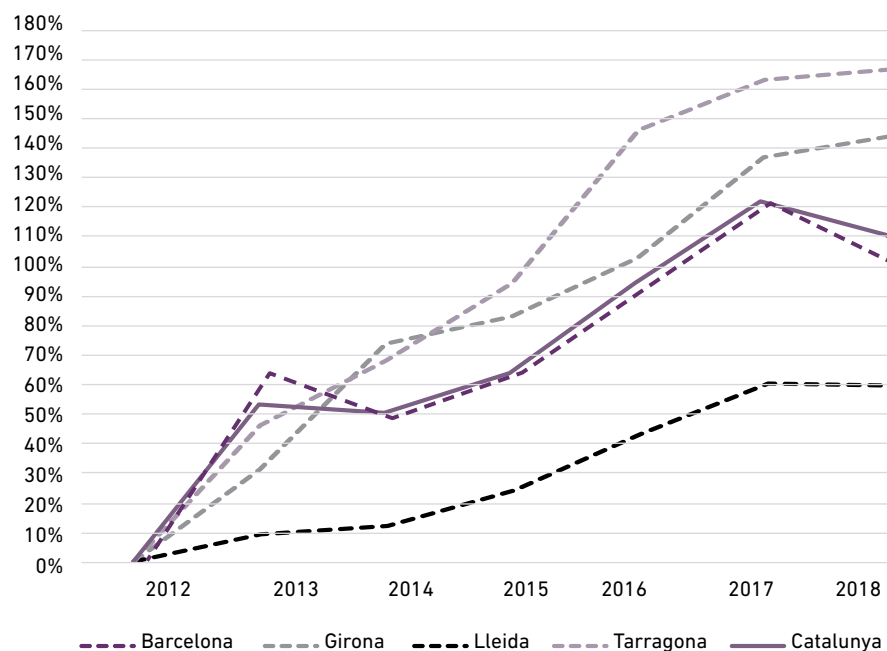
3 Les lleis Montoro a les que farem referència són bàsicament dues: 1) la Llei Orgànica 2/2012, de 27 d'abril, d'Estabilitat Pressupostària i Sostenibilitat Financera i 2) la Llei 27/2013, de 27 de desembre, de racionalització i sostenibilitat de l'Administració Local.

4 CONGRÉS DELS DIPUTATS, «Ley Orgánica 2/2012, de 27 de abril, de Estabilidad Presupuestaria y Sostenibilidad Financiera».

LRSAL queda lluny de solucions a problemes competencials i de finançament, i acaba essent una regulació de contenció de despesa

Figura 1.

Taxa de creixement del romanent acumulat (2012-2018) per província.
Base 2012

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri d'Hisenda. Govern de l'Estat espanyol.

espanyol d'ajustar el marc competencial dels ajuntaments, per evitar mal funcionaments com la duplicitat de funcions o la delegació de serveis informals. Així, busca restablir de nou el marc competencial per tal de definir amb claredat l'import de les

transferències que els ajuntaments necessitaran.⁵

⁵ CONGRÉS DELS DIPUTATS, «Ley 27/2013, de 27 de diciembre, de racionalización y sostenibilidad de la Administración Local».

Sense necessitat d'entrar en el detall, la LRSAL queda lluny de solucions a problemes competencials i de finançament, i acaba essent una regulació de contenció de despesa. Més que respondre a urgències històriques d'ajuntaments i ens supramunicipals, resol a curt termini alguns dels objectius econòmic-financers de l'Estat espanyol. Amb això, «es redueixen pràcticament a res les possibilitats de descentralització competencial cap als ens municipals i intenta dur a terme la re-centralització de determinades competències»,⁶ una decisió que cal recordar, depèn de les mesures que es puguin adoptar bàsicament des del govern central.

Anàlisi i diagnosi

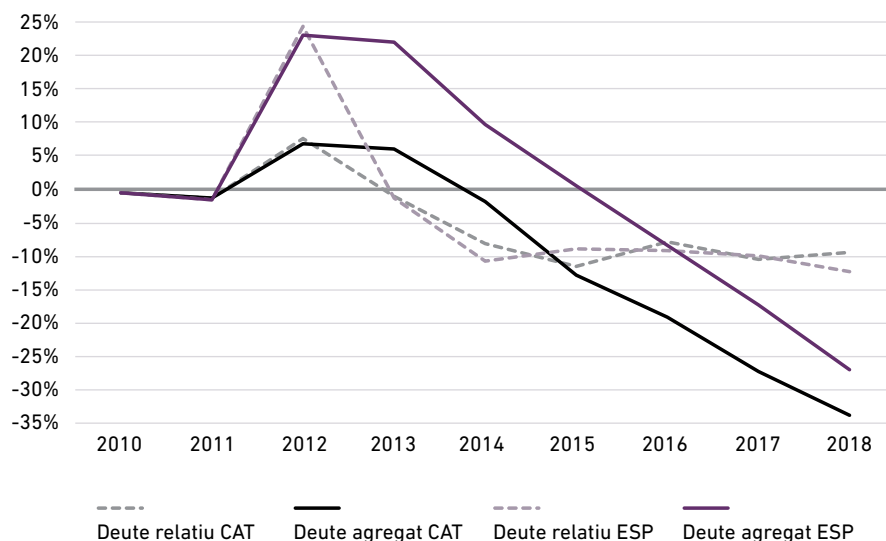
Més enllà de l'anàlisi normatiu, què fa pensar que cal una reforma descentralitzadora? La tesi es fonamenta en el comportament dels ajuntaments i en el seu rendiment en indicadors d'anàlisi, que permet afirmar que cal una modificació del sistema actual.

⁶ ARIAS, «La puesta a examen de las competencias municipales en un contexto de crisis».

Veient les grans limitacions que es van imposar als ajuntaments, seria natural dur a terme reajustaments de despesa per tal d'adaptar-se al nou marc de retenció i de límits financers i fiscals

Gràfic 2

Evolució del deute viu municipal relatiu i agregat (2010-2018). Total de l'Estat espanyol i de Catalunya. Base 2010

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri d'Hisenda. Govern de l'Estat espanyol.

Ja hem vist el comportament dels ajuntaments catalans en relació al tancament d'exercicis amb superàvits i l'agregat d'aquests amb el romanent de tresoreria. Com ha afectat aquest fet a la disminució de l'endeutament? El gràfic 2 mostra els resultats del deute viu acumulat en els ajuntaments catalans.

Com podem observar en les dues figures mostrades, en estar totalment obligats per les lleis Montoro, els ajuntaments comencen a tancar exercicis amb superàvit i romanent de tresoreria a partir del 2012. És un fenomen que no només ocorre a Catalunya, ja que les taxes de variació són molt similars entre els ajunta-

ments catalans i espanyols, amb dades agregades, tot i que a Catalunya es parteix d'un nivell d'endeutament menor i també es produeix un major decreixement en el deute viu acumulat.

Per tant, en termes d'acompliment de la reducció del deute i del tancament d'exercicis amb superàvit, els ajuntaments s'han comportat de forma exemplar. De la mateixa manera, convé recordar que també l'augment de la despesa que seria una mesura coherent de realitzar en època de superàvit es veu molt limitada per la regla de la despesa, tal com s'ha fet menció anteriorment. La taula 1 mostra la limitació de creixement de la despesa des del 2013, incloses les projeccions fins al 2023.

Veient les grans limitacions que es van imposar als ajuntaments, hom podria pensar que seria natural dur a terme reajustaments de despesa per tal d'adaptar-se al nou marc de retenció i de límits financers i fiscals, és dir retallades. No seria la primera vegada que veiem en el nostre país conseqüències funestes en la prestació de serveis, justificant un nou marc financer i fiscal. Sense ànims

Els ajuntaments a Catalunya van haver de prendre altres tipus de reajustaments financers, en general amb menys afectació per als serveis públics, per tal d'assumir el tancament amb superàvit

de comparar situacions completament distintes, el gràfic 3 mostra el creixement de la despesa en béns corrents i serveis, capítol destinat íntegrament a la prestació dels serveis municipals —sense incloure despesa en personal, inversió o transferències.

Taula 1
Llindar de la regla de la despesa

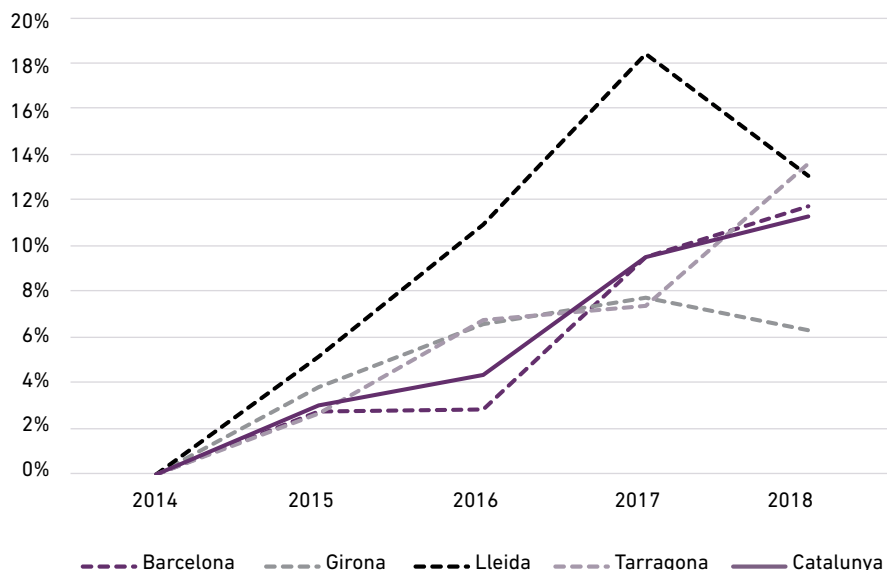
Exercici	Objectiu Regla de la despesa
2013	1,7%
2014	1,5%
2015	1,3%
2016	1,8%
2017	2,1%
2018	2,4%
2019	2,7%
2020 ³	2,9%
2021 ³	3,0%
2022 ³	3,2%
2023 ⁷	3,3%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri d'Hisenda. Govern de l'Estat espanyol.

⁷ Els valors corresponents a aquests anys surten dels acords del Consell de Ministres celebrat el febrer de 2020, segons projeccions del creixement del PIB. El Congrés dels Diputats ha aprovat els objectius el març de 2020.

Gràfic 3

Creixement de la despesa en béns corrents i serveis, per província

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri d'Hisenda. Govern de l'Estat espanyol.

Com es pot observar al gràfic 3, la despesa en béns i serveis no només no ha disminuït, sinó que ha augmentant pràcticament un 12% en el còmput global dels ajuntaments catalans. Això significa que els ajuntaments a Catalunya van haver de prendre altres tipus de reajustaments financers, en general amb menys afectació per als serveis públics, per tal d'assumir el tancament

amb superàvit i poder dur a terme la reducció d'endeutament imposada, amb l'objectiu de seguir prestant els serveis necessaris a la ciutadania. Per tant, els ajuntaments no només s'han adaptat a les limitacions de despesa i financeres imposades per les lleis Montoro, sinó que ho han sabut fer sense tenir una gran afectació en la seva despesa corrent de prestació de serveis.

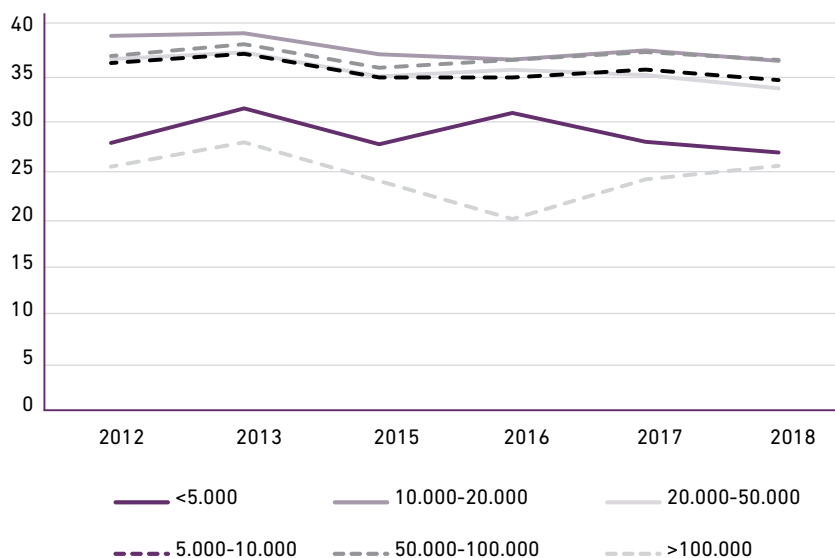
L'indicador de rigidesa de la despesa mesura aquelles despeses sobre les quals les entitats tenen una major obligació de pagament, a més de ser les més complicades de reduir

Cal considerar també que no tota la despesa està destinada a la prestació de serveis —com passa a totes les institucions públiques. L'indicador de rigidesa de la despesa mesura aquelles despeses sobre les quals les entitats tenen una major obligació de pagament, a més de ser les més complicades de reduir —sense prendre mesures altament compromeses— per estar estretament vinculades al sistema de provisió de serveis de cada ajuntament. S'hi inclouen totes les despeses de personal i financeres. En aquest sentit, l'indicador de rigidesa de la despesa pot ser un primer element per aproximar-se a la qualitat de gestió pública en els ajuntaments, ja que mesura la quantitat i qualitat dels recursos que es destinen a la plantilla, per tant pot indicar tant l'excés com la manca de personal en un ajuntament; i a les finances, fent referència no només al nivell d'endeutament de l'entitat, sinó també a la qualitat del seu crèdit.

Tot i que en gran part és un indicador de gestió pública, la rigidesa de la despesa també ajuda a mesurar la capacitat de maniobra dels ajuntaments en la prestació de serveis públics. Com major sigui la rigidesa de despesa,

Gràfic 4

Ràtio de despesa rígida —en % sobre la despesa total— en els ajuntaments catalans, per mida del municipi en nombre d'habitants, (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri d'Hisenda.

menys marge es tindrà per modificar polítiques públiques. Per tant, no sembla descabellat interpretar aquest indicador com una bona mesura de l'autonomia pressupostària interna que tenen els ajuntaments.

Del total de la despesa destinada tant a despesa corrent com a inversió, entre un 20% i un 40% es destina

a despeses de personal o financeres. Aquesta forquilla es redueix significativament entre els municipis d'entre 5.000 i 100.000 habitants, que gasten entre el 33% i el 40% de la despesa total en personal i despesa financera —vegeu el gràfic 4.

Si tant els governs autonòmics com el govern estatal tenen una rigi-

Els ajuntaments, a més de tenir limitacions internes, arrossegueu una elevada dependència econòmica que no poden solucionar des de la pròpia gestió municipal

desa de la despesa —entesa com a manca de marge de maniobra—, per quin motiu aquesta és més rellevant en els ajuntaments que en la resta d'administracions públiques? Ras i curt, perquè els ajuntaments, a més de tenir limitacions internes, com la resta d'administracions, arrossegueu una elevada dependència econòmica que no poden solucionar des de la pròpia gestió municipal.

És aquí on irromp un dels conceptes més rellevants per entendre els majors problemes del sistema local de l'Estat espanyol, que és la manca d'autonomia fiscal dels ajuntaments —o dit d'una altra manera: la dependència fiscal. Aquesta es defineix com la capacitat d'auto-finançament que tenen els ajuntaments, a través d'impostos directes i indirectes, taxes, preus públics i altres fonts de finançament propi —molt variables i poc fiables— com les multes, operacions de crèdit o altres prestacions de dret públic.⁸ L'autonomia fiscal actual dels ajun-

taments és clarament limitada i té incidència directa en la relació entre la ciutadania i els seus representants —el conegut *no representation without taxation* [no hi ha representativitat sense tributació].⁹ Aquest principi —molt estès en la ciència política— estableix que sense una intervenció a nivell impositiu del sector públic, no pot haver-hi una representativitat real de la ciutadania, a través dels polítics. En altres paraules, que el sector públic tingui capacitat de despesa és una condició necessària —tot i que no suficient— perquè hi hagi representació política real. És un missatge que, des del punt de vista ciutadà, també pot voler dir que si no tributes al teu estat, no tens dret al fet que aquest et representi. De fet, es tracta d'una inversió de la cèlebre consigna dels revolucionaris nord-americans de finals del segle XVIII: «*No taxation without representation*» [no a la tributació si no hi ha representativitat]. Més endavant, la ciència política s'ha encarregat de provar que és una consigna amb dues direccions i múltiples interpretacions.

El fet fefaent, però, és la poca autonomia municipal. Al gràfic 5 es mostra el percentatge de dependència fiscal, per mida de municipi, dels ajuntaments a Catalunya. Es pot observar com entre el 25% i el 45% dels ingressos corrents municipals són vinguts de transferències. Es veu clarament com les ciutats majors de 100.000 habitants —un total d'onze ciutats a tot al país— tenen un model molt més dependent de les transferències externes i de les participacions d'impostos estatals; arribant a obtenir, a través de canals propis, únicament el 55% dels seus ingressos.

Si es complementa la lectura d'aquests resultats amb la dels de rigidesa de la despesa, a més de tenir manca d'autonomia de recursos propis, fins a aproximadament un 40% d'aquests recursos poden anar destinats a despeses rígides, deixant només un 60% de despesa maniable en béns corrents, serveis i inversió real.

Però per entendre l'autonomia financera, no tan sols és important el pes dels recursos que l'ajuntament rep d'altres entitats supramu-

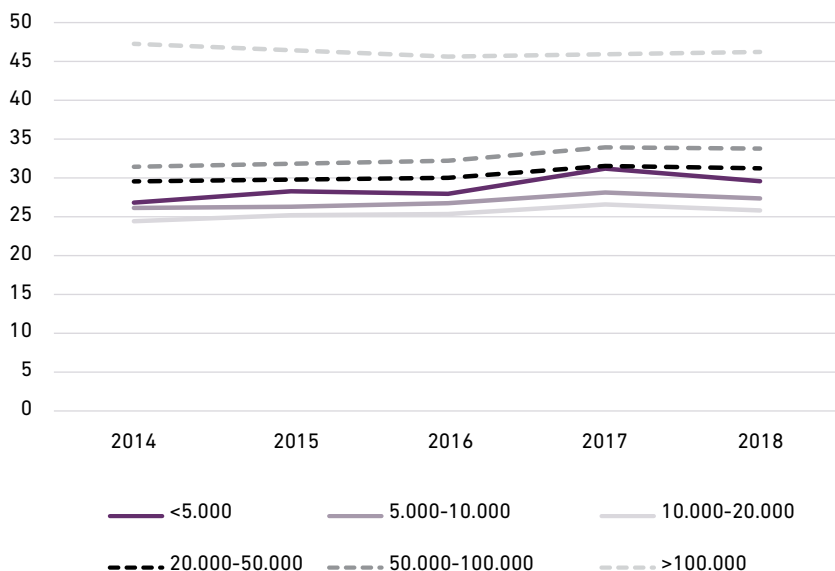
8 Govern de l'Estat espanyol, «Real Decreto Legislativo 2/2004, de 5 de marzo, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Reguladora de las Haciendas Locales».

9 GALINDO, «Elementos para una reforma municipal en España (I): La financiación».

Actualment, els ajuntaments catalans i espanyols reben una gran part de les transferències de tipus incondicionades

Gràfic 5

Dependència fiscal dels ajuntaments a Catalunya, per mida del municipi en nombre d'habitants (%)*

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri d'Hisenda.

* Els ingressos inclosos en la dependència fiscal són el *Concepte 100*: Impostos sobre la Renda de les Persones Físiques, *Concepte 21*: Impostos sobre el Valor Afegit, *Concepte 22*: Sobre consums específics i *Capítol IV*: Transferències Corrents. La dependència fiscal es mostra sobre els ingressos corrents.

nicipals sinó que també interessa l'objecte de la transferència. És molt diferent que l'ajuntament rebi recursos amb una destinació ja establerta per l'ens que els ha transferit —transferències condicionades— perquè l'ajuntament tingui

la llibertat de decidir com i en què gastar-los —transferències incondicionades. Actualment, els ajuntaments catalans i espanyols reben una gran part de les transferències de tipus incondicionades. Un excés d'aquestes transferències genera

«il·lusió fiscal», és a dir, la possibilitat que el gestor públic, i especialment el polític, tingui la temptació de gastar-se uns diners que no recapta ell mateix. Aquesta situació pot provocar que un alcalde destini aquests recursos cap a inversions electoralment atractives i molt poc funcionals des de la perspectiva de servei públic.

Aquest escenari varia amb un canvi dirigit a un model de transferències directes i condicionades, combinat amb un augment de l'autonomia fiscal. En aquest sistema, com que la dependència fiscal s'hauria reduït, la majoria de les despeses i les inversions estarien finançades per recursos recaptats des del mateix ajuntament. Aquest canvi generaria una responsabilitat directa de l'equip de govern i del ple municipal sobre, primer, la qualitat dels serveis públics municipals i, segon, les inversions electoralment atractives. En aquest escenari, les transferències condicionades complementarien els serveis públics, sigui via despesa o inversió.

A mode d'exemple, en un model com aquest, el servei de prestació

Un model de transferències directes i condicionades, combinat amb un augment de l'autonomia fiscal, faria que la majoria de les despeses i les inversions estiguessin finançades per recursos recaptats des del mateix ajuntament

d'enllumenat públic estaria finançat a través de recursos propis de l'ajuntament —i per tant l'ajuntament és el responsable del funcionament i l'igual accés a aquest servei—, però el mateix ajuntament rep una transferència directa que s'ha de destinar, per exemple, a la innovació de les faroles. Per tant, la prestació del servei és responsable de l'ajuntament, mentre que gràcies a la cooperació entre administracions de diferents nivells territorials s'aconsegueix una millora concreta de la qualitat d'aquest servei.

Què passaria si en un context de polítiques restrictives, com va succeir amb la crisi financera del 2008, l'estat decideix disminuir l'import de les transferències? En el context actual, com que aquestes mesures restrictives afectarien entre un 25% i un 45% dels ingressos, els municipis catalans es veurien abocats a haver de reestructurar la seva despesa, afectant directament el servei públic. En un sistema on l'autonomia fiscal és major i les transferències són condicionades, no només l'ajuntament es veuria molt menys agreujat per les polítiques restric-

tives estatals, sinó que l'estat seria el responsable de la reducció de les transferències, justament perquè són condicionades.

Ara bé, quina és la principal acusació que se li fa a un sistema com el que s'ha descrit? Bàsicament la possible desigualtat territorial que generaria, que es canalitza a través de dues branques.

La primera es fonamenta per les diferències entre les característiques dels municipis, que crearien desigualtats en la recaptació. És a dir, sembla coherent argumentar que aquells municipis amb major capacitat fiscal i millor posicionament en elements com densitat, poca dispersió o teixit productiu, estaran contínuament en millors condicions que la resta. A més, amb la reducció o eliminació de les transferències incondicionades, s'eliminarien les transferències que són part dels mecanismes d'igualació entre els municipis. El cert és que aquest argument troba una resposta en la literatura acadèmica.¹⁰

10 GALINDO, «Elementos para una reforma municipal en España (I): La financiación».

L'estudi titulat *Fiscal Decentralisation and Regional Disparities*, publicat per l'OCDE, mostra que una estructura fiscal equilibrada, on la despesa local està principalment finançada per impostos locals, redueix les desigualtats regionals, a través d'un incentiu al millor ús dels recursos i a la implementació de polítiques a favor del desenvolupament econòmic. Per tant, no només es descarta l'argument crític, sinó que es demostra que un augment de l'autonomia fiscal promou la competitivitat i el millor ús dels recursos. Una de les tasques més importants del sistema públic supramunicipal acabarà essent controlar i assegurar-se que aquest argument es produeix efectivament.¹¹

La segona branca és la que els anglosaxons anomenen *race to the bottom*, —traduït, es podria entendre com a «corsa cap al fons». Aquest és un argument que sovinteja en tots els debats sobre la descentralització competencial a territoris o municipis, tot i que en el cas del sistema

CANALETA, ARZOZ, GÁRATE, *Decentralisation and regional economic disparities*.

11 BARTOLINI, STOSSBERG, BLOCHLIGLER, «Fiscal Decentralisation and Regional Disparities».

És evident que en cas d'una descentralització municipal s'hauria d'analitzar, segons la realitat local catalana, quines competències i sobre quins impostos es podria descentralitzar

municipal espanyol, l'argument pren molta menys fortalesa.

La idea és que amb un augment de l'autonomia fiscal, s'incrementa la capacitat de l'administració —en aquest cas municipal— sobre els elements reguladors dels impostos i taxes. És a dir, si actualment és l'estat qui limita el tipus de gravamen, les bonificacions i les exempcions dels impostos municipals, en un model completament descentralitzat, seria l'ajuntament l'encarregat de regular aquests elements impositius. En aquest supòsit, la baixada d'impostos o la creació de descomptes fiscals podria ser utilitzada per un ajuntament com a mecanisme d'atracció o de tendència ideològica.

Per tant, si un municipi tingués interès en atraure les empreses del municipi veí, podria crear descomptes fiscals en un impost que aquestes empreses estiguin pagant. El municipi veí, intentant evitar que les empreses marxessin, encara augmentaria més aquest descompte fiscal, cosa que eventualment significaria que les empreses s'acabessin quedant al municipi on ja estaven establertes. La diferència, però, és que per culpa de la competència fiscal,

el municipi ja no cobraria els mateixos impostos que cobrava abans.

Aquest és un excel·lent argument que tendeix a ser cert en molts casos, específicament, de descentralització territorial o regional, més que municipal. La clau d'aquest argument rau en els tipus d'impostos que es descentralitzen. Efectivament, hi ha impostos i regulacions que tenen una funció estabilitzadora —és a dir, que tenen l'objectiu d'assegurar un creixement econòmic equilibrat, sostingut i sostenible— i que són susceptibles de crear grans desigualtats entre territoris.

Un exemple clar és l'Impost de Societats (IS) a l'Estat espanyol, completament en mans del govern central. Si l'IS fos de competència municipal, probablement crearia una competència fiscal ferotge que ràpidament es convertiria en *race to the bottom*, tal com s'ha explicat en l'exemple anterior. Què passa, però, si es descentralitzen impostos relacionats amb les funcions assignativa —amb l'objectiu de corregir les falles de mercat— i redistributiva —en favor de l'equitat i la igualtat d'oportunitats— del sector públic? En aquests casos, s'apaivaga la competència fiscal, simplement

perquè parlem d'impostos i regulacions que no tenen una afectació directa en aspectes com la política monetària, laboral o el creixement econòmic.

A més, les competències adquirides podrien ser sobre la capacitat reguladora dels impostos municipals actuals. Aquests són molt poc susceptibles de competència fiscal, doncs principalment tenen bases imposables molt arrelades al municipi com béns immobles —Impost de Béns Immobles (IBI), Impost sobre l'Increment de Valor dels Terrenys de Naturalesa Urbana (IIVTNU) o l'Impost sobre Construcció Instal·lacions i Obres (ICIO)—, vehicles (IVTM) o els mateixos serveis prestats pels municipis —taxes o preus públics. És evident, per tant, que en cas d'una descentralització municipal s'hauria d'analitzar, segons la realitat local catalana, quines competències i sobre quins impostos es podria descentralitzar.

Conclusions

Aquest article s'ha escrit amb l'objectiu d'explicar la necessitat de dur a terme un canvi en el sistema municipal a Catalunya —i a la resta de l'Estat— en pro d'un augment

competencial dels ajuntaments. Tanmateix, les reformes locals dutes a terme l'última dècada des del Congrés dels Diputats han anat en la direcció de la retenció contínua de la despesa per part de l'Estat i fins i tot de la recentralització d'algunes competències. A la vegada, no hi ha hagut cap gest, per part de la Generalitat de Catalunya, que reforci la figura dels ajuntaments en aquest sentit.

La primera part de l'anàlisi pretén demostrar que, tot i posar-los-hi unes condicions financeres molt estrictes —per motius principalment estabilitzadors a nivell estatal—, els ajuntaments han sabut assumir la generació de superàvits, la retenció de despesa i la reducció d'endeutament, gestionant les seves finances de tal manera que no hi ha hagut grans pèrdues en la prestació de béns i serveis. Una situació, però, que els ha portat al límit.

En segon lloc, gràcies a un petit diagnòstic de l'estructura econòmica dels ajuntaments, ha quedat palès que una gran part de la seva despesa és molt rígida —cosa que fa encara més meritòria la gestió financera i fiscal amb les obligacions establir-

tes per les Lleis Montoro. També s'ha mostrat la poca autonomia financera que es té des dels ajuntaments, amb una gran dependència de transferències externes, tan les condicionals com incondicionals, que els poden condemnar greument en un futur. Seguidament s'ha fet una proposta de canvi de model, amb una modificació del tipus de transferències i l'augment de l'autonomia fiscal. Aquesta proposta no és detallada ni definitiva, ja que l'entramat municipal a Catalunya és complex i convé que les propostes que es facin al respecte s'estenguin més que les poques pàgines d'aquest article, i incorporin diagnòstics que contemplin la varietat i complexitat de les característiques de la xarxa municipal catalana.

Tot i això, el canvi en el model municipal no pot aportar simplement un augment de l'autonomia fiscal sense cap contrapartida; de fet, considero que un sistema absolut d'autonomia financera aplicat a tots els ajuntaments de Catalunya no podria funcionar —sense cap altra reforma forta que la complementi. El motiu per afirmar-ho de manera tan categòrica és la manca de

control en la gestió dels ens municipals, probablement degut a les pròpies característiques del sistema municipal català —molts municipis i molt poc poblats. És a dir, no es pot donar autonomia financera a ningú, sense crear elements de control i de retiment de comptes que assegurin un bon ús d'aquests recursos. Una gestió adequada dels recursos és la condició necessària per tirar endavant una reforma municipalista d'aquest tipus: sense aquest element, una reforma en aquesta direcció només suposarà un agreujament dels problemes que actualment tenim.

Aquest article no s'ha centrat en explicar com millorar la gestió pública, ni de com crear institucions o mecanismes de control, per tant, en l'anàlisi s'ha donat per fet que es produeix una bona gestió dels recursos. Evidentment, tot i que és cert que hi ha diversos casos de mala gestió pública, no és menys veritat que no s'hagués pogut diagnosticar l'estat actual dels ajuntaments a nivell financer, si s'hagués hagut de tenir en compte les particularitats dels ajuntaments de cara a la gestió pública. ■

■ Bibliografia

ARIAS, María Antonia. «La puesta a examen de las competencias municipales en un contexto de crisis: Del pacto local a la recentralización competencial» [en línea]. A *La Administración al día*, el 26 de novembre del 2015. Disponible a: <www.laadministracionaldia.inap.es>.

BARRES, Roger. *Els Municipis del benestar: Model nòrdic i nou país*. Barcelona: Fundació Josep Irla, 2017.

BARTOLINI, David; STOSSBERG, Sibylle; BLOCHLIGLER, Hansjörg. «Fiscal Decentralisation and Regional Disparities» [en línea]. A *OECD Economics Department Working Papers n. 1330*, 23 de setembre del 2016. Disponible a: <www.oecd-ilibrary.org>.

GOVERN DE L'ESTAT ESPANYOL. «Real Decreto Legislativo 2/2004, de 5 de marzo, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Reguladora de las Haciendas Locales» [en línea]. Publicat a *BOE*, el 9 de març del 2004. Disponible a: <www.boe.es>.

CONGRÉS DELS DIPUTATS. «Ley Orgánica 2/2012, de 27 de abril, de Estabilidad Presupuestaria y Sostenibilidad Financiera» [en línea]. Publicat a *BOE*, el 30 d'abril de 2012. Disponible a: <www.boe.es>.

CONGRÉS DELS DIPUTATS. «Ley 27/2013, de 27 de diciembre, de racionalización y sostenibilidad de la Administración Local» [en línea]. Publicat a *BOE*, el 30 de desembre del 2013. Disponible a: <www.boe.es>.

CANALETA, Carlos. G.; ARZOZ, P. Pedro; GÁRATE, Manuel. *Decentralisation and regional*

economic disparities. [en línea]. núm. 39. Disponible a: <www.sre.wu.ac.at>.

GALINDO, Jorge. «Elementos para una reforma municipal en España (I): La financiación» [en línea]. A *Politikon*, 24 d'abril del 2013. Disponible a: <www.politikon.es>.

MINISTERI D'HISENDA. «Presupuestos, Ejecución presupuestaria y Liquidaciones» [en línea]. Recuperat a 11 març 2020. Disponible a: <www.hacienda.gob.es>.

MINISTERI D'HISENDA. «Consulta presupuestos y Liquidaciones de EELL» [en línea]. Disponible a: <www.serviciostelematicosext.hacienda.gob.es>.

MARTÍ ROURET
L'ESCALA, MÓRA D'EBRE, BARCELONA, MÈXIC
RAFEL BRUGUERA

FUNDACIÓ JOSEP IRLA

BIOGRAFIES POLÍTIQUES

JAUME AIGUADER
LA NACIÓ POPULAR
MANUEL PEREZ NESPESERA

MARTÍ JORDI I FRIGOLA
ALCALDE REPUBLICÀ DE PALA FRUGELL
OLGA PALAHÍ

SAMUEL MORERA
ALCALDE REPUBLICÀ DE TERRASSA
JOSEP RUY

www.irla.cat/publicacions

full de càlcul

El Green New Deal, o fer de la crisi una oportunitat

vista prèvia >

El model econòmic global neoliberal està destruint el planeta, alhora que eixampla les desigualtats socials a cop de crisi. Fa temps que la comunitat científica alerta que cal deixar els combustibles fòssils sota terra, i això obliga a transformar completament el sistema econòmic. Una tasca ingent que requereix un Green New Deal, un programa colossal d'inversió i regulació pública per aconseguir dos objectius: descarbonització i justícia social. Els demòcrates als EUA han posat aquesta idea al centre del debat, però és la UE la que està començant a posar fil a l'agulla.

Sònia Sánchez López

Periodista especialitzada en canvi climàtic i medi ambient a la secció Internacional del Diari ARA

@soniasanlop

NEW DEAL

Per què cal un Green New Deal?

La ciència és molt clara. Les emissions globals de CO₂ s'han de reduir a la meitat en deu anys i arribar a zero al 2050. I malgrat aconseguir aquest objectiu, encara caldrà succionar CO₂ de l'atmosfera — ja sigui plantant arbres o amb una tecnologia de captura de carboni que està a les beceroles— per poder complir amb l'Acord de París i evitar els pitjors efectes de la crisi climàtica. Ho va advertir clarament l'octubre de 2018 l'Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) [Panell Internacional pel Canvi Climàtic], la prestigiosa xarxa global de científics climàtics que treballa per l'ONU, quan va publicar el seu anàlisi sobre les conseqüències d'un escalfament global que superi l'1,5°C.¹ L'informe alertava que només aquest mig grau de diferència, entre superar l'1,5°C o els 2°C d'escalfament global, tindrà conseqüències terribles per al planeta.² Avui la temperatura mitjana del planeta ja ha pujat 1°C respecte de l'era preindustrial. El llindar de l'1,5°C,

introduït en l'últim moment dins de l'Acord de París³ — tot i que només com un objectiu desitjable— gràcies a l'esforç i la pressió dels estats més vulnerables al canvi climàtic, se superarà ja al 2030 si no hi ha un canvi radical en les polítiques energètiques del món sencer.

Amb una economia mundial —i uns hàbits ciutadans globals— totalment dependent dels combustibles fòssils, aquest gir que reclama la ciència requereix un esforç d'inversió pública i de regulació sense precedents. L'únic precedent similar —malgrat que ara cal que sigui molt més gran— és el pla del president nord-americà Franklin Delano Roosevelt (1882-1945) que va posar en marxa a la dècada de 1930 per treure els EUA de la Gran Depressió. Aquell pla, anomenat New Deal va ser un programa d'ajudes, inversió i reformes —*Relief, Recovery* i *Reform* eren les tres màximes— que va estar actiu entre 1933 i 1939. El New Deal és sobretot conegut per comportar una gran intervenció pública, a més de regular Wall Street i de generar ocupació amb la construcció de noves infraes-

tructures. Però també va servir per afrontar les crisis mediambientals⁴ d'aquell moment amb desastres naturals devastadors com ara les tempestes de sorra al mitjà oest de la dècada de 1930. Sota el New Deal es va crear el Cos de Conservadors Civil, per protegir parcs naturals i boscos —que va donar feina a fins a tres milions de persones—, posant així les bases del moviment mediambientalista nord-americà.

Origen del concepte

Prenent com a referent el que va significar el New Deal, el primer que va ressaltar el paral·lelisme i va reclamar un Green New Deal per posar fi a la crisi climàtica actual va ser l'escriptor i periodista nord-americà Thomas Friedman (1953), al 2007, en una de les seves columnes d'opinió al diari de *The New York Times*.⁵ En el seu article, demanava imitar l'ingent pla de Roosevelt per combatre un canvi climàtic que havia fet florir abans d'hora els narcisos del seu jardí i que deixava ja temperatures

1 IPCC. «Global Warming of 1,5 °C. Special Report».

2 CARBONBRIEF. «The impacts of climate change at 1,5 °C, 2 °C and beyond».

3 ONU. «Paris climate agreement».

4 MAHER, «Nature's New Deal».

5 FRIEDMAN, «A warning from the garden».

El Programa Mediambiental de l'ONU (UNEP) demanava als governs mundials que enfoquessin els seus plans d'estímul per sortir de la crisi cap a l'economia verda

primaverals en ple gener, ara fa 13 anys. Friedman va veure clar ja llavors que «canviar la naturalesa mateixa de la xarxa elèctrica — allunyant-la dels bruts carbó i petr oli per anar cap a les renovables— és un projecte industrial gegant, molt més gran del que ningú t'havia dit». Però també va veure que, «com el New Deal, si posem en marxa la versió verda, té el potencial de crear tota una potent indústria d'energia neta per estimular la nostra economia cap al segle XXI».

Poc després va arribar la crisi financera del 2008 i l'economia global va entrar en una nova Depressió. El Green New Deal es feia més necessari que mai: era el moment de convertir la crisi en oportunitat. Així ho van veure un grup d'economistes i ambientalistes del Regne Unit que van fundar el Green New Deal Group [Grup per un Nou Acord Verd], vinculat a l'organització progressista britànica New Economics Foundation [Fundació de la Nova Economia]. Consultada per aquest article, una de les fundadores del grup, l'economista britànica Ann Pettifor (1947), assegura que no havia llegit l'article de Thomas Friedman quan va

coimpulsar el projecte i que va ser un altre membre del grup, l'antic cap d'Economia de Greenpeace Colin Hines, qui va posar el terme sobre la taula. Aquest grup va publicar el seu informe el juliol de 2008,⁶ quan el pitjor de la crisi financera encara estava per arribar. Hi proposaven un Green New Deal per solucionar la «triple crisi» del moment: crisi financera, canvi climàtic i pic al preu del petroli. I per això la seva proposta anava molt més lluny que la de Friedman i no es limitava a una transformació del sistema energètic, sinó que reclamava un canvi radical del paradigma econòmic: «posar les finances al servei dels pobles i no a l'inrevés», resumeix Pettifor. La recepta era doble: per una banda un reforma estructural de la regulació del sistema financer, a nivell estatal i internacional, amb canvis radicals al sistema fiscal, i per l'altra, «un programa d'inversions massiu per incrementar les energies renovables i l'eficiència energètica, combinat amb una gestió efectiva de la demanda».

Tot i no haver-se dut mai a la pràctica, aquella proposta va germinar

en un concepte que va fer seu la mateixa ONU, quan —el 2009— va llançar la crida per un Green New Deal Global (GND).⁷ L'United Nations Environmental Programme (UNEP) [Programa Mediambiental de l'ONU] demanava als governs mundials que enfoquessin els seus plans d'estímul per sortir de la crisi cap a l'economia verda i que hi prioritzessin en la mateixa mesura la recuperació econòmica, l'erradicació de la pobresa i la reducció de les emissions de carboni. El pla xifrava en 750.000 milions de dòlars, un 1% del PIB mundial, la necessitat d'inversió per aquest GND global que incloïa des de la construcció i reforma dels edificis per fer-los eficients energèticament fins a la supressió dels subsidis als combustibles fòssils i el creixement exponencial de les energies solar i eòlica.

Tampoc va tenir èxit aquella crida, més aviat el contrari: el sistema financer no es va reformar i els paquets d'estímul contra la crisi del 2008 van aconseguir que les emissions de carboni — que havien baixat un 1,4% el 2009 per la sotragada— es

6 ELLIOTT (et al.), «A Green New Deal».

7 UNEP. «Global Green New Deal. Policy Brief».

tornessin a disparar de seguida.⁸ Crearà la crisi de la COVID-19 una nova oportunitat per rectificar? Són moltes les veus que ja demanen orientar els paquets d'estímul dels governs cap al doble objectiu que es marcava el GND: la descarbonització de l'economia i la lluita contra les desigualtats econòmiques.

A favor dels qui defensen aquesta línia d'acció, hi juga el *momentum* que s'ha anat creant en els últims dos anys, tot just abans de l'arribada de la pandèmia. Amb les catàstrofes climàtiques convertides en pa de cada dia a les finestres de tots els informatius i amb l'eclosió d'un moviment social mundial liderat pels més joves, inspirats en bona mesura per l'activista climàtica sueca Greta Thunberg (2003) i que reclama accions polítiques urgents contra la crisi climàtica, el Green New Deal s'ha fet un forat cada cop més gran en primera plana, fins al punt que la seva urgència ha estat assumida per diversos partits polítics i per organitzacions d'arreu del món. Fins i tot la

popular activista política i escriptora Naomi Klein (1970) va publicar el setembre de 2019 el llibre *On fire* per defensar, com deia el seu subtítol, «*The burning case for a Green New Deal*» [El cas urgent per un Green New Deal].⁹

El Green New Deal d'Ocasio-Cortez

Però una de les propostes que més rebombori mediàtic ha generat, malgrat la seva poca transcendència pràctica fins al moment, és el projecte de Green New Deal registrat a la Cambra de Representants dels EUA per la nova estrella ascendent del Partit Demòcrata, la congressista de Nova York Alexandria Ocasio-Cortez (1989). Tot i que el Partit Verd nord-americà, insignificant políticament, portava ja en el seu programa un Green New Deal des del 2012, ha estat aquesta congressista d'ascendència llatina nascuda al Bronx qui ha aconseguit posar el projecte al centre del debat polític. Tot i així, la seva proposta no només té molt poques possibilitats d'implementar-se, sinó que a més ha desfermat

una campanya de descrèdit des dels sectors més conservadors del país que ha polititzat i polaritzat encara més debat climàtic als EUA.

Després de convertir-se en la membre de la Cambra de Representants més jove de la història, en les eleccions de mig mandat del novembre de 2018, Ocasio-Cortez va assumir com a pròpia la proposta de Green New Deal que feia l'organització d'activisme juvenil nord-americana contra el canvi climàtic Sunrise Movement [Moviment de l'Alba], nascuda el 2017. Fins i tot s'hi va unir quan els joves d'aquesta ONG van ocupar les oficines de la llavors futura portaveu de la Cambra, la demòcrata Nancy Pelosi (1940), per reclamar-li una ambiciosa agenda climàtica. El 7 de febrer de 2019, Ocasio-Cortez i el veterà senador demòcrata per Massachusetts Edward J. Markey (1946) van entrar al registre de la Cambra de Representants una resolució per reconèixer el deure del govern federal de crear un Green New Deal.¹⁰ Com a resolució, com passa també

8 PETERS, Glen P. (et al.). «Rapid growth in CO2 emissions after the 2008-2009 global financial crisis».

9 KLEIN, *On fire*.

10 OCASIO-CORTEZ, «H.Res.109. Recognizing the duty of the Federal government to create a Green New Deal».

La proposta d'Ocasio-Cortez ha aconseguit posar el Green New Deal al centre de la campanya demòcrata per la presidència dels EUA en les eleccions d'aquest 2020

en el sistema parlamentari català, és un text no vinculant, de forma que encara que s'arribés a aprovar no seria d'obligatori compliment.

El GND d'Ocasio-Cortez també conjuga la lluita climàtica amb la lluita social, de forma que urgeix a arribar a les zero emissions el 2050 i alhora acabar amb les desigualtats socio-econòmiques als EUA, «creant milions de llocs de treball» en els nous sectors de l'economia verda. Sense entrar en detalls, proposa un pla de mobilització de recursos durant deu anys per aconseguir assolir el 100% de la xarxa elèctrica amb energies renovables, electrificar tot el sistema de transport i aconseguir que tot el parc d'edificis sigui també energèticament eficient —mesos després va presentar per separat, amb el senador i llavors candidat a la Casa Blanca Bernie Sanders (1941), una proposta per un Green New Deal específic per l'habitatge públic.¹¹

Alhora, la proposta d'aquesta representant de l'ala més progressista del

Partit Demòcrata, que s'autodefineix com a «socialista» en un país on aquesta paraula és gairebé un tabú, inclou també una potent agenda social. Entre altres coses, incorpora el reclam d'un sistema de salut pública universal, un tema molt controvertit al país, i demana «garantir una feina amb un salari suficient per sostenir una família, amb baixa mèdica i familiar adequades, vacances pagades i pensió de jubilació per a tots els ciutadans dels EUA». Una proposta de màxims que no fixa costos econòmics i que ha estat víctima de tot tipus d'atacs i mofes des de la bancada republicana i la seva caver-na mediàtica, totalment contraris a qualsevol qüestió relacionada amb la crisi climàtica.

Val a dir que l'equip de la mateixa Ocasio-Cortez va donar munició als seus crítics quan va enviar als mitjans un document explicatiu sobre el projecte que incloïa idees com ara garantir un sou a tothom que no pugui o que «no vulgui treballar» i apuntava, per exemple, que seria difícil «acabar amb totes les vaques flatulentes i els avions» en només deu anys. I per bé que sigui cert que el metà emès pels pets i els rots dels

rumiants contribueix al canvi climàtic, la polèmica estava servida. L'equip de la congressista va retirar de seguida el document i va argumentar que era una llista «col·laborativa» que s'havia filtrat per error, però de poc va servir: als mitjans de la dreta ja es definia el Green New Deal com a «socialisme ambiental radical», «la devastació econòmica garantida» o fins i tot com un pla malèfic per «prohibir les hamburgueses i acabar amb les barbacoes». «Una altra víctima del Green New Deal seran els gelats. Es prohibirà la ramaderia; diguem adeu als làctics, la vedella, les granges familiars i els ranxos», deia al Congrés el senador republicà John Barraso (1956), per posar només un exemple. I el mateix president dels EUA, Donald Trump (1946), s'afegia a l'escarni des de Twitter, acusant Ocasio-Cortez de voler «eliminar permanentment tots els avions, els cotxes, les vaques, el petroli, el gas i l'exèrcit».

Amb tots els seus defectes, però, la proposta d'Ocasio-Cortez ha aconseguit posar el Green New Deal al centre de la campanya demòcrata per la presidència dels EUA en les eleccions d'aquest 2020, amb el suport explícit del senador de Sanders i altres

11 CONGRES E.U.A., «A Bill To provide economic empowerment opportunities in the United States through the modernization of public housing, and for other purposes».

El Green Deal de la CE és un conjunt de programes i polítiques que pretén mobilitzar fins a un bilió d'euros per aconseguir convertir Europa en el primer continent lliure de carboni el 2050

candidats de l'ala progressista com Elisabeth Warren (1949). El candidat final del Partit Demòcrata a la Casa Blanca, el moderat Joe Biden (1942), no parla de Green New Deal en el seu programa, però la seva proposta climàtica recull molts dels seus elements, com el compromís d'arribar al 100% de renovables i a les zero emissions el 2050, edificis públics eficients energèticament, transport i la protecció dels treballadors dels sectors més vulnerables, entre d'altres. La maltractada proposta de l'ala més progressista dels demòcrates ha servit per arrossegar tot el partit cap als postulats del Green New Deal. Falta veure, doncs, si les eleccions de novembre de 2020 permetran posar en pràctica algun pla d'aquest tipus, sigui amb el nom que sigui, per descarbonitzar l'economia del segon emissor mundial de CO₂,¹² només superat per la Xina.

El Green Deal Europeu

Però l'únic lloc on el Green New Deal és ja un pla de govern — almenys

amb aquest nom— és a la UE, tot i que li han tret el qualificatiu de Nou al seu títol i ho han deixat en Green Deal¹³ [el Pacte Verd]. Els impulsors d'aquesta política argumenten el canvi de nom perquè l'aposta climàtica de la UE no és pas nova, cosa que és certa, però també hi ha una part de voler desmarcar-se de la proposta nord-americana que acapara tots els focus mediàtics.¹⁴ Nomenclatures a part, el Green Deal de la Comissió Europea liderada per l'alemanya Ursula von der Leyen (1958) és, en definitiva, un conjunt de programes i polítiques que —dins del limitat marge competencial que tenen les institucions europees— pretén mobilitzar fins a un bilió d'euros¹⁵ per aconseguir convertir Europa en el primer continent lliure de carboni el 2050. Com? Aquesta és la qüestió complicada.

L'ascens del grup dels Verds/ALE en les eleccions europees del 26 de

maig del 2019,¹⁶ propulsats per la protesta climàtica juvenil, va ser un senyal que von der Leyen va captar clarament. L'exministra de Defensa alemanya, membre de la conservadora Christlich Demokratische Union Deutschlands (CDU) [Unió Demòcrata Cristiana d'Alemanya] d'Angela Merkel (1954), va posar de seguida el Green Deal com el primer dels sis grans pilars del seu mandat al capdavant de l'executiu comunitari. I va nomenar com a responsable d'aquest pla al seu vicepresident primer, el socialista neerlandès Frans Timmermans (1961). Tant von der Leyen com Timmermans no es cansen de pregonar la «transformació sense precedents» que volen impulsar a Europa per convertir el continent en «neutre de carboni» el 2050. Assumeixen així l'expressió de «neutralitat climàtica» que va servir per generar consens entorn a l'Acord de París el 2015 —per substituir el terme «descarbonització» que tenia l'oposició de les potències petrolieres com l'Àrabia Saudita i d'economies emergents com l'Índia i la Xina, encara dependents del carbó. Aquest

12 IEA ENERGY ATLAS, «CO₂ emissions from fuel combustion».

13 EUROPEAN COMMISSION, «The European Green Deal».

14 EUROPEAN COMMISSION, «Un marc estratègic en matèria de clima i energia per al període 2020-2030»

15 EUROPEAN COMMISSION, «The European Green Deal Investment Plan and Just Transition Mechanism explained».

16 Actualment el grup Greens/EFA té 68 eurodiputats.

L'expressió «neutralitat climàtica» va servir per generar consens entorn a l'Acord de París el 2015 —per substituir el terme 'descarbonització' que tenia l'oposició de les potències petrolieres

concepte recull que no es tracta que les emissions de CO₂ siguin un zero absolut —com reclamen els activistes i, de fet, també els científics— sinó que el balanç entre el que s'emet i el que capten els embornals —boscós i zones verdes— sigui zero.

Però tot i així, no existeix encara unanimitat absoluta dins de la UE cap a aquest objectiu. Els països de l'est, amb un sector del carbó molt potent, especialment a Polònia, es resisteixen a la transformació energètica i posen pals a les rodes del Green Deal europeu. El desembre del 2019, quan la Comissió Europea —acabada de constituir feia uns dies— va presentar oficialment el seu pla per un Green Deal, fent-lo coincidir amb la cimera climàtica de l'ONU COP25 a Madrid, el Consell Europeu —format pels estats membres— va fer el malabarisme polític d'intentar fer passar com un acord unànimement un text que un dels seus membres no subscribia. «El Consell Europeu se suma a l'objectiu d'aconseguir la neutralitat climàtica el 2050, en la línia dels objectius de l'Acord de París. Un estat membre, en aquest moment, no pot comprometre's a implementar aquest objectiu i, per això,

el Consell Europeu tornarà a abordar aquesta qüestió el juny del 2020», deia l'acord, que no comptava amb el suport de Polònia. Malgrat tenir-hi objeccions, al final, Hongria, la República Txeca i Estònia havien accedit a rubricar el compromís, però no així Polònia, el cinquè país més poblat de la UE, altament dependent del carbó i amb un govern d'ultradreta.

En un intent de vèncer aquestes resistències internes, el Green Deal europeu incorpora un Mecanisme de Transició Justa, que preveu mobilitzar 100.000 milions d'euros per ajudar els països que més patiran amb la reconversió energètica. Aquests estats de l'est seran els principals beneficiats —però també Alemanya—, ja que els ajuts hauran de servir per donar sortida als milers de persones que treballen avui en els sectors del carbó i altres combustibles fòssils. Dins d'aquest Mecanisme, es crearà un Fons de Transició Justa amb 7.500 milions d'euros aportats directament de la butxaca dels estats membres, que servirà per oferir ajudes directes a les regions més impactades pel canvi per «donar suport als treballadors perquè desenvolupin habilitats i competèn-

cies per a l'ocupació del futur i per ajudar les pimes, start-ups i incubadores a crear noves oportunitats econòmiques en aquestes regions», diu entre altres coses la proposta de la UE.¹⁷ La resta d'inversions fins arribar als 100.000 milions promesos per aquest Mecanisme s'aconseguiran captant inversió privada i a través de préstecs del European Investment Bank (EIB) [Banc d'Inversions Europeu]. La inclusió de la «transició justa» és clau per sumar a tots els estats a bord, però també per evitar una desfeta socioeconòmica a les regions mineres i per planificar una sortida per als treballadors que perdran la feina a mida que s'avanci cap a una economia descarbonitzada.

El Green Deal europeu pretén impulsar una transformació tant al sector energètic, com al dels transports, els edificis i també en el sector de l'agricultura —responsable d'una quarta part de les emissions mundials—, a més d'incentivar canvis en el model industrial i les cadenes de producció i invertir en programes per

¹⁷ EUROPEAN COMMISSION. «The European Green Deal Investment Plan».

La primera iniciativa legislativa presentada en el marc del Green Deal, la Llei Climàtica Europea del 4 de març del 2020, va incorporar ja una primera decepció

protegir la biodiversitat i combatre la contaminació. Una agenda molt ambiciosa, amb un pressupost que supera l'aportació econòmica que demanava l'ONU en el seu GND global, però encara «insuficient», segons l'exsecretària confederal de la European Trade Union Confederation [Confederació Sindical Europea], Montserrat Mir, que actualment treballa al Centre de Transició Justa a la International Trade Union Confederation [Confederació Sindical Internacional].

I això com es paga? Aquesta és sens dubte una de les grans preguntes. La meitat d'aquest bilió d'euros es preveu que es financi a través dels fons europeus, ja que la Comissió Europea pretén que el 25% del nou pressupost europeu a set anys —el Marc Financer Plurianual 2021-2027— que actualment s'està negociant es destini a polítiques climàtiques. Un percentatge que per a molts és insuficient, començant pel mateix partit Verd europeu que reclama que s'hi destinin almenys el 50% dels pressupostos europeus. L'altre mig bilió es pretén mobilitzar instaurant incentius a la inversió pública i privada. El fet que l'EIB hagi

anunciat ja que a partir del 2021 deixarà de finançar els projectes de combustibles fòssils és una senyal potent als mercats.

El debat sobre una taxa al carboni —que gravaria els productes en funció de les emissions que generen en ser produïts— està sobre la taula, però la nova Comissió de moment no la contempla. Això sí, ha anunciat una taxa al carboni importat, el que anomenen el « mecanisme d'ajustament del carboni a la frontera » , i que significa implantar un impost a la frontera per als productes fabricats fora de la UE que siguin intensius en carboni durant la seva producció. Aquesta taxa es començaria a aplicar, teòricament a partir del 2021, només en una sèrie de sectors, encara no detallats, i després s'aniria ampliant. També es proposa revisar la directiva europea sobre fiscalitat energètica i ampliar el règim de comerç de drets d'emissió al sector marítim, entre altres mesures.

Però, tot i la multitud de propostes plantejades, la primera iniciativa legislativa presentada en el marc del Green Deal, la Llei Climàtica

Europea¹⁸ del 4 de març del 2020, va incorporar ja una primera decepció. Tot i la crida que van fer 12 ministres de medi ambient europeus —entre ells l'espanyola Teresa Ribera (1969)— perquè la llei incorporés l'objectiu de retallar en un 55% les emissions de CO2 el 2030, la normativa deixa aquest punt a l'aire —de nou per les resistències del Grup de Visegrad— i diu que ho abordarà de nou al setembre.

En el marc de l'Acord de París, aquest 2020 és un any clau perquè molts dels estats signants han de presentar nous plans climàtics —els coneguts com Nationally Determined Contributions (NDCs)— amb compromisos més ambiciosos que els que van plantejar el 2015. La UE, doncs, ha d'incrementar el seu compromís actual, que fixa un 40% de retallada de les emissions de CO2 el 2030, i von der Leyen s'ha compromès ja públicament a elevar-lo fins al 55%. Aquest compromís però segueix estancat al no aconseguir la signatura de tots els estats per tirar-ho

18 EUROPEAN COMMISSION, «Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council establishing the framework for achieving climate neutrality and amending Regulation».

Els científics climàtics calculen que la davallada de les emissions del 2020, a causa del tancament econòmic provocat per la pandèmia, serà la més alta mai registrada

endavant. Aquesta reducció és indispensable per assolir la neutralitat climàtica el 2050 i respon a la crida de la ciència, que reclama reduir a la meitat les emissions globals abans del 2030. Tot i així, activistes com Greenpeace demanen a la UE que vagi més enllà i fixi un 65% de retallada per al 2030, tenint en compte que li pertoca una responsabilitat més gran com a regió rica i una de les principals emissores mundials.

Però la crisi de la Covid-19 i la nova recessió de l'economia han posat en quarantena els plans europeus, que han ajornat ja la presentació de polítiques del Green Deal que estaven previstes durant el primer trimestre del 2020, que ha coincidit en els mesos de confinament. Tot just el 20 de maig del 2020 es va reprendre l'agenda i la Comissió Europea va presentar el seu pla de Biodiversitat i el seu pla d'Agricultura conegut com el «Farm to Fork», dos elements claus del Green Deal Europeu.¹⁹ No obstant, la urgència se centra ara, lògicament, en el sistema sanitari i en els plans

d'ocupació per a les persones que han perdut la feina arran de l'aturada de l'activitat econòmica. A la crisi, s'hi uneix una caiguda històrica del preu del petroli, que complica encara més l'aposta verda, ja que redueix incentius econòmics per apostar per aquestes alternatives més sostenibles. Però molts ho veuen precisament com l'oportunitat perfecta per enfocar tots els paquets d'estímul econòmic post-crisi cap a l'economia neta, invertint en tecnologia verda i creant llocs de treball en el sector de les renovables i en la transformació de les ciutats i el transport. En aquest sentit una vintena de ministres de medi ambient de la UE han demanat per carta a la Comissió Europea que el pla econòmic de la UE per sortir de la crisi «tingui com a marc el Green Deal», una crida a la que s'hi han sumat, entre altres sectors, una coalició de 100 ONG que han recopilat la signatura de més d'un milió de ciutadans europeus.²⁰ Però de nou, estirant la corda des de l'altra banda, el govern polonès al·legava la necessitat de prioritzar la recuperació econòmica

del país per reclamar a Brussel·les que es deixi en suspens el mercat d'emissions europeu, o almenys que s'eximeixi Polònia de complir-lo.

Els científics climàtics calculen que la davallada de les emissions del 2020, a causa del tancament econòmic provocat per la pandèmia, serà la més alta mai registrada de forma interanual, de fins a un 8% menys.

²¹Una reducció que arriba caiguda del cel en l'any que, precisament, els científics insistien que calia encentar el camí descendent en la corba d'emissions mundials. Seria més que lògic, indispensable de fet, aprofitar aquesta embranzida sobrevinguda per seguir reduint les emissions i que aquesta reducció no quedi simplement com a conseqüència de la pandèmia de la Covid-19. Segons els científics de l'ONU cal reduir un 7,6% les emissions cada any entre el 2020 i el 2030²² per evitar superar els nefastos 1,5°C d'escalfament global, un compromís adquirit pels 189 països que han ratificat ja l'Acord de París.

21 CARBONBRIEF. «Analysis: Coronavirus set to cause largest ever annual fall in CO2 emissions».

22 UNITED NATIONS ENVIRONMENT PROGRAM (2019). «Emissions Gap Reports 2019».

19 SANCHEZ, Sònia. «Reducir a la meitat els pesticides i plantar 3.000 milions d'arbres: el Green Deal europeu es reactiva», Diari ARA.

20 GREEN 10. «Ensuring that the MFF 2021-27 and EU 'recovery fund' are consistent with the European Green Deal».

La dècada verda

Tenim només una dècada per aconseguir una transformació radical i, tal com insisteixen els científics de l'ONU, com més tard ens hi posem, més dràstiques hauran de ser les mesures. La UE hauria de saber, ara sí, convertir la crisi en oportunitat. Però per si sola no pot aturar el termòmetre global. La UE pot liderar el camí, però per tenir impacte global caldria sumar a bord la Xina i els EUA, primer i segon emissors mundials, per poder alhora involucrar el món sencer, des de governs fins al sector privat. Un Green New Deal global, sobretot quan caldrà recuperar les economies malmeses per la Covid-19, pot ser la millor via per sortir de la crisi i alhora descarbonitzar l'economia global amb criteris de justícia social.

L'emergència climàtica és el repte més desafiant que té la humanitat a dia d'avui. El 85% de la població en situació d'extrema pobresa viu als 20 països del món més vulnerables en termes climàtics. Uns països que, a més, són els que menys han contribuït a l'escalfament global. El sistema econòmic que genera aquestes

desigualtats globals —i també les locals— és el mateix que està destruint el planeta. El Green Deal europeu no vol canviar el sistema econòmic. De fet, von der Leyen el presenta com «la nova estratègia de creixement» europea, malgrat el toc d'alerta d'economistes com Ann Pettifor que apunten que l'economia real no pot créixer eternament perquè els recursos del planeta són finits. Però tenint en compte que la malaltia zoonòtica que ha desencadenat l'actual crisi global de la covid-19, és producte també d'aquest sistema econòmic i de consum, que exacerba la relació entre els humans i la natura, potser sigui el moment de plantejar un pacte global que faci que el New Deal de Roosevelt sembli una futilesa. ■

■ Bibliografia

CARBONBRIEF. «The impacts of climate change at 1,5 °C, 2 °C and beyond» [en línia]. Disponible a: <www.interactive.carbonbrief.org>.

CARBONBRIEF. «Analysis: Coronavirus set to cause largest ever annual fall in CO2 emissions» [en línia]. Publicat al 9 de abril de 2020. Disponible a: <www.carbonbrief.org>.

CONGÉS EUA. «A Bill To provide economic empowerment opportunities in the United States through the modernization of public housing, and for other purposes» [en línia]. Publicat al 14 de novembre del 2019. Disponible a: <www.congress.gov>.

ELLIOTT, Larry (et al). «A Green New Deal» [en línia]. A New Economics Foundation, a juliol 2008. Disponible a: <www.neweconomics.org>.

EUROPEAN COMMISSION. «The European Green Deal» [en línia]. Publicat al 11 de desembre de 2019. Disponible a: <www.ec.europa.eu>.

EUROPEAN COMMISSION. «The European Green Deal Investment Plan and Just Transition Mechanism explained» [en línia]. Publicat a Brussel·les el 14 de gener de 2020. Disponible a: <www.ec.europa.eu>.

EUROPEAN COMMISSION. Press release. «The European Green Deal Investment Plan» [en línia]. A Press release de 14 de gener de 2020. Disponible a: <www.ec.europa.eu>.

EUROPEAN COMMISSION. «Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council establishing the framework for

achieving climate neutrality and amending Regulation» (EU) 2018/1999 [en línia]. Disponible a: <www.ec.europa.eu>.

EUROPEAN COMMISSION. «Un marc estratègic en matèria de clima i energia per al període 2020-2030» [en línia]. Disponible a: <www.eur-lex.europa.eu>.

FRIEDMAN, Thomas. «A warning from the garden». A *The New York Times* de 17 de gener de 2007.

GREEN 10. «Ensuring that the MFF 2021-27 and EU 'recovery fund' are consistent with the European Green Deal» [en línia]. Publicat el 8 de maig del 2020. Disponible a: <www.green10.org>.

IEA ENERGY ATLAS. «CO2 emissions from fuel combustion» [en línia]. Disponible a: <www.energyatlas.iea.org>.

IPCC. «Global Warming of 1,5 °C. Special Report» [en línia]. A *IPCC.CH* de 8 d'octubre de 2018. Disponible a: <www.ipcc.ch>.

KLEIN, Naomi. *On fire. The (burning) case for a Green New Deal.* Nova York: Penguin Random House, 2019.

MAHER, Neil M. «Nature's New Deal: The Civilian Conservation Corps and the Roots of the American Environmental Movement» [en línia]. A *Oxford Scholarship Online*, gener 2008. Disponible a: <www.oxfordscholarship.com>.

CARBONBRIEF. «The impacts of climate change at 1,5 °C, 2 °C and beyond» [en línia]. Disponible a: <www.interactive.carbonbrief.org>.

OCASIO-CORTEZ, Alexandria. «H.Res.109. Recognizing the duty of the Federal government to create a Green New Deal». Registrat al Congrés dels EUA el 7 de febrer de 2019. Disponible a: <www.congress.gov>.

PETERS, Glen P. (et all). «Rapid growth in CO2 emissions after the 2008-2009 global financial crisis». A *Nature Climate Change*, de 4 de desembre de 2011.

OCASIO-CORTEZ, Alexandria. «H.Res.109. Recognizing the duty of the Federal government to create a Green New Deal». Registrat al Congrés dels EUA el 7 de febrer de 2019. Disponible a: <www.congress.gov>.

SÀNCHEZ, Sònia. «Reducir a la meitat els pesticides i plantar 3.000 milions d'arbres: el Green Deal europeu es reactiva». A *ARA*, el 20 de maig del 2020. Disponible a: <www.ara.cat>.

UN. «Paris climate agreement» [en línia]. Disponible a: <www.unfccc.int>.

UNEP. «Emissions Gap Reports 2019» [en línia]. A UNEP. Disponible a: <www.wedocs.unep.org>.

UNEP. «Global Green New Deal. Policy Brief» [en línia]. Disponible a: <www.unenvironment.org>.

Exposició itinerant

1837-1977

EL VALENCIANISME REPUBLICÀ

Més informació
www.irla.cat/expovalencianisme

FUNDACIÓ

JOSEP IRLA

arxiu

El pedagog que va idear un projecte socialdemòcrata per a Catalunya. Josep Pallach

[vista prèvia >](#)

Què hagués passat si Josep Pallach no hagués mort prematurament? És una pregunta sense resposta. El que sí que sabem, però, és la trajectòria des de la seva militància juvenil en el comunisme del POUM fins a lluitar per liderar l'espai socialista després de la dictadura. Pallach va ser un avançat al seu temps, ja que les idees que ell defensava van acabar fent-se hegemòniques dins l'espai socialista. La seva vida és la crònica d'un temps convuls i d'una esperança que, per desgràcia, ell amb prou feines va poder veure realitzada.

Montserrat Tura

Exconsellera d'interior i justícia, i metgessa

@montserrat_tura

El 1977, quan les primeres eleccions lliures després de 41 anys de dictadura franquista començaven a ser plausibles, moria a l'edat de 56 anys una ment preclara del pensament socialista: Josep Pallach (1920-1977). Pallach havia cavat trinxeres els darrers mesos de la Guerra Civil, havia viscut la retirada republicana, els camps de concentració a França i l'exili; i formava part d'aquella mena de pensadors que fan aproximacions intel·lectuals a les diverses doctrines polítiques però que, alhora, reconeixen una empremta profunda de la seva pròpia experiència en temps convulsos.

Arrels

Josep Pallach va néixer a Figueres, una ciutat de tradició federalista i amb organitzacions sindicals autogestionades reeixides des de l'inici del segle XX. Fill d'una família humil, la mare es dedicava a vendre bestiar al mercat i el pare va ser ferroviari i gallinaire, a més de ser regidor d'ERC durant la II República. Com a jove rebel, va militar precoçment a les joventuts del Bloc Obrer i Camperol (BOC), partit comunista

català que no acceptava la disciplina de Moscou i que el 1936 es fusionaria amb l'Esquerra Comunista per formar el POUM. Testimoni de primera fila de la persecució per «dissidents» en el món comunista fins a la «desaparició» del propi Andreu Nin (1892-1937) a mans de la policia estalinista. Podem afirmar que aquesta empremta el va convertir en anticomunista i que no va deixar de ser-ho al llarg de la seva vida. L'atac recíproc entre comunistes i socialistes marcaria la política de la resistència durant les dècades de 1950 i 1960.

Després de combatre al front, on es va allistar com a voluntari, i un cop passada la frontera, estigué poques setmanes als camps de concentració del sud de França on uns coneguts aconseguiren portar-lo a Montpeller; allà va cursar estudis de Filosofia i Lletres a la Residència de la Fundació Ramon Llull, impulsada per la Generalitat. Acabats els estudis, amb una França ocupada pels nazis, decideix tornar a Catalunya per reimpulsar el moviment des d'una visió socialista. En aquesta refundació Pallach ja opta per deixar enrere els postulats comunistes de la seva

mil·litància juvenil i aposta per una visió socialista. En una de les trobades clandestines, tornarà a ser detingut i posteriorment interrogat sota tortura i empresonat a Figueres i Girona. D'aquesta darrera presó aconseguirà fugir-ne, convertint-se en una referència per a tots els republicans perseguits. Aquest fet el tornà a portar al camí de l'exili. Durant els seus més de 20 anys d'exili a França, Pallach es va llicenciar a la Universitat de la Sorbona en pedagogia i psicologia i va treballar en diferents escoles i instituts com a professor.

L'aposta per la socialdemocràcia europea

Després de la seva fuga de la presó de Girona i durant l'exili francès, no deixa l'activitat política. Milita al Moviment Socialista de Catalunya (MSC) i assisteix al seu Congrés de Tolosa del Llenguadoc. El partit, però, s'escindirà entre els ortodoxos del marxisme dogmàtic i els que miren cap a la socialdemocràcia alemanya. Pallach es troba en aquest segon grup. En la revista *l'Endavant* hi escriu sobre les conseqüències de la divisió d'Europa des del final

En constatar les diferències amb altres formacions socialistes el 1974 decideix disputar-los l'espai polític formalitzant el seu partit: Reagrupament Socialista i Democràtic de Catalunya

de la II Guerra Mundial i l'aparició del bloc de l'Est: «sense eleccions, sense control de garantia dels drets humans, amb un sistema econòmic ineficient, sense llibertats sindicals reals, pitjors condicions, menys desenvolupament...» per aquest tipus de declaracions, fou titllat d'agent de la CIA, de burgès i vividor, per una part dels partits antifranquistes —i marxistes— d'aquella època.

Al 1959, el Sozialdemokratische Partei Deutschlands (SPD) [Partit Socialdemòcrata Alemany] acordava l'abandonament del marxisme en el seu Congrés de Bad Godesberg, amb la famosa frase de Willy Brandt (1913-1992): «lliure iniciativa, tota la que sigui possible; planificació, tota la necessària». I en aquells anys, la II Internacional Socialista va aprovar la declaració de Frankfurt on substituïa la idea de la propietat pública dels mitjans de producció per la de democràcia econòmica i estat del benestar.

Pallach s'imbuí d'aquest pensament i va mantenir, sempre, una magnífica relació amb els líders socialdemòcrates alemanys com Willy Brandt, Helmut Schmidt (1918-2015), Hans

Matthöfer (1925-2009), així com també amb els altres principals líders europeus des del suec Olof Palme (1927-1986), el francès François Mitterrand (1916-1996) o l'anglès Harold Wilson (1916-1995).

Retorn i Reagrupament

Amarat de la política que l'esquerra feia des dels governs democràtics de l'Europa Occidental, Pallach retorna a Catalunya amb la clara intenció de crear-ne el mirall català, després de perdre el control del MSC en quedar-se en minoria davant dels que defensaven una aliança amb els comunistes. El 1969 s'instal·la novament a Figueres i intenta impartir classes a Roses. És detingut i empresonat. Un any després treballa en la seva tesi doctoral i fa classes a l'institut de Girona. Més tard, a la Universitat Autònoma de Barcelona, ajudarà a la creació del Departament de Ciències de l'Educació. Publica *Instituts pilot i reforma de l'ensenyament mitjà*, premiat i llegit per molts educadors, i comença a ser conegut per la seva vessant de pedagog, de la qual n'esdevindrà un referent. Pallach però, des del seu retorn a

Catalunya i la seva entrada a la Universitat, no deixa la política al marge. Després de recórrer Catalunya per carreteres en mal estat, en horari nocturn, de reunions i reunions a cases particulars, de constatar les diferències amb altres formacions socialistes el 1974 decideix disputar-los l'espai polític formalitzant la creació del seu partit: Reagrupament Socialista i Democràtic de Catalunya (RSDC). En el naixement d'aquest espai socialista no-marxista del Reagrupament tingueren papers rellevants Heribert Barrera (1917-2011) que hi va participar amb el seu sector d'ERC; un grup anomenat Socialistes Demòcrates de Catalunya, de base cristiana; persones properes a Pallach des del MSC com Joan Tapia (1946), Amadeu Cuito (1936) o Rudolf Guerra (1935); el Bloc Popular de les Terres de l'Ebre amb Manel Lladonosa (1946) i Joaquim Arana (1936-1995); i persones com Josep Verde Aldea (1928-2017), Joan Majó (1939), Joan Comas (1936) o Joan Paredes (1932-2016), entre d'altres. Aquests moviments es produïen just quan el règim franquista agonitzava compassadament amb el seu capdavanter, el dictador Francisco Franco (1882-1975). La conflictivitat era

El líder socialdemòcrata intentava demostrar que estava preparat per a encapçalar la nova etapa, i sobretot, per a liderar la branca de pensament socialista de l'oposició antifranquista

creixent; els pagesos creaven el seu sindicat, Unió de Pagesos; i el règim continuava amb la repressió contra l'oposició democràtica. Un atemptat d'ETA acabava amb la vida de l'almirall i president del govern franquista Luis Carrero Blanco (1903-1973).

A Portugal els militars afavorien la revolució dels clavells acabant així amb la dictadura salazarista (1889-1970). Les forces antifranquistes espanyoles s'agrupaven a la —*Junta Democrática de España*; i uns anys abans, les catalanes ho havien fet a l'Assemblea de Catalunya. Tanmateix Pallach, en aquest àmbit, i a partir de la pròpia vivència, mirava amb reserves els intents del PCE i del PSUC de monopolitzar la lluita contra la dictadura.

Al Pallach madur el caracteritzaven unes posicions en la política del tardofranquisme i de la transició inacabada que poden vincular-se clarament a la seva biografia però que demostren —també— la seva coherència, l'arrelament a les seves conviccions i a les renúncies que, sovint, exigeix la pròpia integritat. Pallach escrivia de manera sovintejada a la premsa vigilada i censurada de l'època amb el pseudònim «Des-

clot». Resseguir els seus articles és un estudi de recerca de l'anàlisi dels canvis que s'anaven produint en uns temps decisius.

Definició dels espais polítics a Catalunya

Sempre que parlem dels líders catalans que protagonitzaren la Transició cal fer referència a les jornades que amb el títol genèric de «Les terceres vies a Europa» —juny de 1975—, que van permetre escoltar les diferents propostes per una Catalunya autogovernada en democràcia a personatges que fins aleshores havien parlat en reunions semiclandestines i amagades. Les conferències realitzades en el saló d'actes de l'Institut Catòlic d'Estudis Socials de Barcelona, van suposar un gran esdeveniment, seguides per multitud de persones.

Aquell moment defineix clarament el ventall de forces polítiques que protagonitzaran la transició. Hi intervenen Anton Cañelles (1923-2006), per Unió Democràtica de Catalunya; Josep Solé Barberà (1913-1988) pel Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC); Josep Pallach pel

Reagrupament Socialista i Democràtic; Joan Raventós per Convergència Socialista de Catalunya; Ramon Trias Fargas (1922-1989) per Esquerra Democràtica i Jordi Pujol (1930) per Convergència Democràtica.

A l'hora d'escollir el tema que volia posar a consideració dels ciutadans de Catalunya, Josep Pallach va triar un títol per a la seva conferència en el que insistia en els models ja vigents en determinats estats europeus i on sempre va emmirallar-se: «Socialisme democràtic a Europa». Eren temps d'apassionada desorientació, i no obstant això, el mes de gener de 1976 el partit que havia impulsat Pallach va convocar el seu segon congrés i va aprovar un detallat programa de govern amb més de seixanta mesures de reforma política i econòmica. El document també recollia les primeres decisions que caldria prendre en matèria social, cultural i educativa. El líder socialdemòcrata intentava demostrar que estava preparat per a encapçalar la nova etapa i, sobretot, per a liderar la branca de pensament socialista en aquella oposició franquista que ja es feia molt present en les setmanes posteriors a la mort del dictador Franco.

Tots els protagonistes de les diferents branques del socialisme a Catalunya volien unificar aquest espai polític i tots volien liderar l'espai sumat

Destacava en els documents congressuals del Reagrupament la defensa dels valors del socialisme i la importància de les llibertats individuals i col·lectives. Proclamava la necessitat d'una ampla capacitat d'autogovern per a Catalunya i l'organització federal d'Espanya. També la permanent defensa de fórmules d'organització del treball —i de l'economia— que havien tingut una important tradició a la Catalunya del primer terç del segle XX com eren les cooperatives, els sindicats, l'organització autogestionada, una economia col·laborativa i la municipalització dels espais comunals.

Pugna per l'espai socialista

Sovint s'afirma que l'esquerra tendeix a centrar-se en allò que diferencia cada sector, en lloc de centrar-se en el que els uneix. Durant aquell període de definició del sistema de partits, a Catalunya hi convivia tres formacions que es disputaven ser el referent del socialisme.

El PSOE era la formació socialista reconeguda a l'Estat espanyol per la

Internacional Socialista, i va mantenir la seva referència d'adhesió als principis marxistes com a mètode d'anàlisi fins al 1979. A Catalunya comptava amb la Federació catalana, liderada per Josep Maria Triguinier (1943).

Per altra banda, hi havia una gran competència entre el PSC-C, liderat per Joan Reventós (1927-2004) i Raimon Obiols (1940); i el que a partir de 1976 va anomenar-se PSC-R —R, de Reagrupament, la formació de Pallach—, un canvi de nom que buscava competir amb el PSC-C pel lideratge i que va comportar la sortida del grup d'Esquerra Republicana. Aquesta competència entre el Congrés i el Reagrupament era de lideratge, evidentment, però també tenia a veure amb l'aproximació dels primers a tesis properes als comunistes, de les quals Pallach abominava des de feia molts anys.

Unificació de l'espai socialista i lluita per liderar-lo

Tots els protagonistes de les diferents branques del socialisme a Catalunya volien unificar l'espai

polític. Tots eren conscients de les matrius de tota mena que hi havia entre les persones que participaven en els debats d'aleshores dins de l'espai socialista: humanistes, cristians, llibertaris, marxistes, estatistes, internacionalistes, catalanistes, autogestionaris, federalistes, independentistes. Tots, des de Reventós i Obiols, a Triguinier i Ramos i fins a Pallach, volien la unificació i tots volien liderar l'espai sumat, confiant en convertir-se en una força política decisiva a Catalunya.

A Pallach la història li ha atorgat una actitud dialogant i pactista, però com les altres formacions, buscava sumar seguidors i esdevenir la fracció més nombrosa abans que es produís la unificació que tots sabien que seria inevitable si s'aconseguia la convocatòria d'eleccions en condicions de sufragi homologable. Però l'espai d'esquerres antifranquista seguia organitzat a l'entorn d'un PSUC molt fort i un esmicolament de grups d'extrema esquerra que feia difícil agrupar-los, perquè tots volien capitalitzar el suport dels «rupturistes» però s'havien endinsat en una dinàmica de lluites internes que els portaria a la irrellevància.

Una de les grans potencialitats de Pallach eren els seus vincles europeus, el que li permetia defensar que era possible un socialisme català plenament sobirà

Primers dies de 1977, derrota i mort de Josep Pallach

El 1977 és un any clau per a la història política recent. Convençut de la proximitat d'una convocatòria electoral, els primers dies de l'any el Reagrupament convoca el seu tercer congrés per tal de deixar escrites les seves idees força. Entre elles: el socialisme per repartir la riquesa i acabar amb la pobresa; culturitzar els obrers com el camí més sòlid per a la seva emancipació; introduir una nova pedagogia que formés ciutadans lliures; i l'autogovern de Catalunya, que associava a un nacionalisme d'alliberament i que cercava l'estructura federal d'Espanya i la unió dels pobles ibèrics.

Una de les grans potencialitats de Pallach, com hem dit anteriorment, eren els seus vincles europeus, aquest fet, per si algú en dubtava, va quedar palès en aquest Congrés on el Reagrupament va lluir una gran presència de representants dels principals partits socialdemòcrates europeus així com sindicalistes de les principals centrals internacionals. Van enviar cartes des de Willy Brandt de l'SPD, Mario Soares (1924-2017)

del PS portuguès així com François Mitterrand del PS francès. Malgrat no ser reconegut com a membre d'Internacional Socialista, aquest suport explícit de l'espai socialdemòcrata europeu validava la seva aposta, reforçava el seu anticomunisme i li permetia defensar que era possible un socialisme català plenament sobirà, vinculat directament amb el socialisme europeu.

El gran èxit de Pallach en aquell congrés fou la reclamació del retorn immediat del president de la Generalitat a l'exili, Josep Tarradellas (1899-1988). Malgrat antigues disputes durant els anys de l'exili, Tarradellas confiava tant en Pallach que li va demanar que la salutació, que com a president exiliat havia de llegir en aquell congrés, l'escriuís el propi Pallach. Aquesta connexió va fer que Pallach fos titllat de ser massa «tarradellista» i de diluir la seva ambició de presidir la Generalitat.

Però aquell congrés, amb el lema: «El Socialisme Democràtic per la Generalitat», també fou el de la derrota de Pallach, perquè com a president del Partit Socialista de Catalunya-Reagrupament va haver

de presenciar com en l'apartat de la unitat dels socialistes catalans, perdria la seva proposta en benefici de la que havien redactat Raimon Martínez Fraile (1947-2015) i Òscar Leblanc, on s'explicitava una crida a la unitat socialista que Pallach considerava massa evident, massa incondicional, massa precipitada, i que —sobretot— considerava que els debilitava. Com a bon amic de Josep Tarradellas, en la cloenda del congrés va ignorar la derrota i va fer un discurs d'estadista: «amb aquest programa per a governar Catalunya la propera setmana aniré a Madrid a presentar-lo a Felipe González, i a Bonn a veure Willy Brandt; el món ha de saber que estem a punt». Ja no hi aniria. El dimarts onze de gener, Pallach moria. Només tenia 56 anys.

Eleccions sense Pallach

El 15 de juny del 1977 hi hagueren eleccions generals i la formació que havia liderat Pallach, després del gran debat sobre la unitat socialista que s'havia produït el mes de gener, i que no havia arribat a un acord, va presentar-se integrant el «Pacte

A les eleccions de 1977 la formació que havia liderat Pallach va presentar-se integrant el «Pacte Democràtic per Catalunya»

Democràtic per Catalunya», conjuntament amb Esquerra Democràtica que liderava Trias Fargas, CDC que liderava Jordi Pujol i que llavors es reclamava socialdemòcrata, i el suport del Front Nacional.

Aquesta coalició va ser molt breu i va dividir-se poc després: CDC s'uniria a Unió Democràtica i absorbiria el partit de Trias Fargas per a crear CiU; i el PSC-R va iniciar el seu camí cap a la unificació socialista. Fou en el 5è congrés del Reagrupament el 1979, quasi dos anys després de la mort de Pallach, que Reagrupament acordà la unificació amb PSC-C i la Federació Catalana del PSOE.

I si...

S'han fet moltes especulacions del que hauria passat si Josep Pallach no hagués mort sobtadament aquell mes de gener de 1977. Però són especulacions i els fets que configuren la història no es poden, o no s'haurien de reescriure. No podem parlar pels morts; els que ho fan s'apropien d'un pensament, que com tots els dels vius, està subjecte a la conjuntura. El que podem afirmar és

que Catalunya va perdre en els dies decisius de la Transició un pensador lúcid, un lluitador incansable, un pedagog avantguardista, un líder social i un socialdemòcrata convençut.

Des del meu record llunyà, des de la mirada jove i inexperta d'aleshores, he volgut explicar en aquest article que Josep Pallach fou un home de forta personalitat i conviccions, avançat al seu temps tant pel que fa al pensament sobre el paper d'Europa, el de la pedagogia en les societats avançades, i el de les institucions públiques en la vida dels ciutadans: importants per a l'organització col·lectiva, però no per a substituir la iniciativa d'organitzacions socials amb compromís col·lectiu. Catalanista, socialista, sobiranista, europeista, internacionalista. Així era Josep Pallach. ■

■ Bibliografia

MEROÑO, Pere. *Josep Pallach*. Barcelona: Fundació Josep Irla, 2009.

MEROÑO, Pere. *Josep Pallach, la història d'un líder*. Barcelona: Edicions 62, 1997.

RUBIOL, Glòria. *Josep Pallach i el Reagrupament*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1995.

1934 - 1939

PIONERES

DEL MUNICIPALISME FEMINISTA

EXPOSICIÓ ITINERANT

FUNDACIÓ

JOSEP IRLA

explorador

El col·lapse de l'establishment polític a Irlanda: les claus de la victòria del Sinn Féin

vista prèvia >

De partit que causava al·lèrgia a bona part de la ciutadania irlandesa pel seu passat i la seva relació amb l'IRA, a ser el partit més votat en les eleccions del 2020. El camí del Sinn Féin durant l'última dècada és el camí cap a la cerca de l'hegemonia. Adaptant l'estratègia i modernitzant el seu discurs amb un programa netament d'esquerreres, ha estat capaç de trencar el binomi de partits conservadors que s'han alternat com a guanyadors de les eleccions irlandeses en els últims 70 anys. La victòria del SF obre una nova etapa política a la República d'Irlanda.

Sílvia Caufapé Hostench

Polítòloga

silviacaufapehostench@gmail.com

«Aquestes eleccions han estat una revolució», va dir Mary Lou McDónald (1969), líder del Sinn Féin (SF), en veure els resultats. El 8 de febrer de 2020 el seu partit va obtenir més vots en primera preferència que cap altra opció política a les eleccions al Dáil Éireann —la cambra baixa del Parlament irlandès. Aquest resultat ha estat categoritzat com a sísmic.¹ Però la victòria del Sinn Féin no ha estat l'únic element de canvi. Els dos grans partits de la República, el Fianna Fáil (FF) i el Fine Gael (FG), van obtenir menys suport que mai des de la seva fundació el 1937 —un 43%. Els mitjans parlen d'un històric col·lapse del sistema polític i del final del segle de domini per part dels partits de l'establishment.²

L'SF, un partit republicà, d'esquerreres³ i defensor de la reunificació

1 BBC, «Irish election: 158 seats in Dáil filled as Longford-Westmeath count ends».

2 SPROULE, «Irish general election: What happens next?».

3 Si bé a dia d'avui el Sinn Féin té un discurs marcadament d'esquerreres, a principis del segle XX la seva posició estava més desdibuixada, més aviat apuntant cap al conservadorisme. La seva evolució cap a postulats d'esquerreres va anar sent gradual a partir d'aconseguir la independència del Sud del país. Cal remarcar, en aquest sentit, que l'SF va ésser creat per lluitar contra el control britànic de l'illa.

d'Irlanda, va obtenir el 24,5% dels vots en primera preferència. L'FF, conservador i el que més governs ha liderat, va obtenir un 22,2%, seguit d'FG, democratacristians, amb un 20,9%. Això es tradueix en 37 escons per a l'SF, 37 per a l'FF i 35 per a l'FG. Aquests resultats mostren que cap partit té un suport ampli dels votants ni està a prop dels 80 escons necessaris per formar govern sol. La situació és insòlita. Les enquestes no preveïen un canvi tan gran, si bé els resultats electorals de l'última dècada mostren un declivi continuat de suport per als dos grans partits del centre-dreta. Amb tot això, cal preguntar-se: per què ha succeït? És aquest un vot protesta contra els partits tradicionals o és un canvi que ha arribat per quedar-se?

Aquest article analitza el sistema de partits irlandès i la seva evolució recent, de la mà de la conjuntura socioeconòmica, per entendre com la victòria de l'SF no és un fet casual sinó el producte d'un sistema obsolet sumat a una redefinició de l'estratègia del partit i a un canvi generacional. En primer lloc, es fa una introducció al sistema polític de la República, tot seguit s'exposa l'evolució dels partits i s'identifiquen

els eixos de conflicte. A continuació s'explica el sistema electoral i l'evolució recent, i s'acaba amb les claus que han definit les eleccions de 2020, l'estratègia de l'SF i les implicacions de cara al futur.

Un sistema polític conservador i elitista

La República d'Irlanda és una democràcia unitària centralitzada amb un sistema parlamentari. El poder legislatiu és bicameral asimètric amb més poder per la cambra baixa, el Dáil Éireann. Els seus membres s'anomenen Teachta Dála (TDs). El cap de l'executiu és el Taoiseach [primer ministre], que a dia d'avui és Leo Varadkar (1979), de l'FG. El President és directament escollit per la població, però el seu rol és simbòlic. L'Estat conserva la Constitució de 1937, la qual ha sofert 32 esmenes al llarg del temps. Aquestes recentment s'han centrat en incorporar temes com el matrimoni homosexual (2015), el dret a l'avortament (2018) o la facilitació del divorci (2019), les quals s'han sotmès a referèndum. Hi ha un seguit d'elements que caracteritzen la cultura política irlandesa

El sistema de partits s'ha denominat històricament com un *two-and-a-half system*, amb el Fianna Fáil i el Fine Gael com els dos partits grans i amb el Labour Party com a soci minoritari

i que han estat àmpliament comparats: el localisme, el poder de l'Església, el conservadorisme i el patriarcalisme. En primer lloc, la política irlandesa té una naturalesa i cultura profundament localista, és a dir, que té l'àmbit més proper a la persona, el local, com al principal; és comú que la població se centri en l'impacte de la política a les seves comunitats més properes. Això obre la porta a comportaments caciquils. En segon lloc, l'Església catòlica és una institució fonamental a l'illa, donat que la religió és un dels elements compartit per la gran majoria d'irlandesos. L'Església controla gran part del discurs moral i educatiu, està al centre de la cultura nacional i promou i perpetua valors autoritaris i dominants, de submissió i victimisme. A més, la cultura terratinent rural és de gran importància, que juntament amb els dos elements anteriors perpetua un discurs tradicional i conservador. Finalment, la societat i la política irlandesa són clarament patriarcals, amb una constant infrarepresentació de les dones en càrrecs públics. Les dones tenen un pronunciat rol privat, domèstic, marginal i servil, capturat en la visió conservadora de la Constitució de 1937. En resum,

aquests elements fomenten una cultura en la qual han predominat històricament valors d'autoritarisme, conformisme i antiintel·lectualisme.⁴ El sistema institucional es caracteritza per la seva ineffectivitat per dur a terme polítiques públiques i controlar l'executiu; l'executiu té molt poder per sobre el legislatiu, controla l'agenda parlamentària i els procediments.⁵ Al mateix temps, el sistema electoral promou el localisme i clientelisme i no prioritza la creació de programes polítics ideologitzats. Aquestes circumstàncies porten a un poder centralitzat i sense rendiment de comptes, que propicia una cultura política elitista. Això es veu reflectit en la baixa participació electoral —al voltant d'un 65,6% en les darreres cinc eleccions generals—⁶ i la participació partidista, és a dir, la militància a partits polítics —tan sols un 2%—, per sota de la resta d'Europa occidental.⁷ La societat civil és molt depenent de l'Estat, que tradicionalment ha canalitzat les seves deman-

des per satisfer les seves principals aspiracions i així no suposar mai una amenaça a l'establishment. A més, el moviment sindical també està molt desmembrat, sobretot per la importància del capital estranger a Irlanda des de la dècada de 1960.

Partits nacionalistes sense ideologia

El sistema de partits s'ha denominat històricament com un *two-and-a-half system*,⁸ amb l'FF i l'FG com els dos partits grans i amb el Labour Party [Partit Laborista] com a soci minoritari en molts governs. Altres opcions polítiques amb rellevància variant han estat el mateix SF i el Green Party [Partit Verd]. Irlanda també s'ha caracteritzat per tenir un gran nombre de candidats independents a eleccions municipals i legislatives. El Fianna Fáil [Soldats del destí], és el partit històricament més important de la República d'Irlanda. És de centre-dreta, nacionalista i *catch-all*; és a dir, que busca atraure a tots els perfils de votants. Durant molts anys ha estat considerat el «partit

4 KIRBY i MURPHY, *Irish Politics after the Celtic Tiger*.

5 Ibidem.

6 NORDSIECK, «Ireland Parties and Elections».

7 KIRBY i MURPHY, *Irish Politics after the Celtic Tiger*.

8 LIJPHART, *Patterns of democracy*.

natural de govern», ja que des de 1932 fins al 2011 només ha quedat fora de l'executiu durant dotze anys, repartits en curts mandats d'FG gairebé cada dècada. Una de les seves característiques és el populisme, perquè canalitza les reformes que la població reclama i al mateix temps manté l'*statu quo* que el beneficia.⁹ El Fine Gael [família dels irlandesos] és demòcratacristià i proeuropeu, considerat quasi *catch-all*, malgrat que mai ho acaba d'aconseguir del tot, fet que l'ha portat sistemàticament a ser el segon partit amb més suport a la República. Ha governat en vuit ocasions, tot i no haver guanyat mai les eleccions fins el 2011, per bé que s'ha mantingut al govern des de llavors. El Labour Party ha estat soci de govern dels dos grans partits, en especial d'FG. El seu creixement s'ha vist molt limitat per la naturalesa de la competició política, que ha afavorit un sistema bipartidista.

El Sinn Féin [Nosaltres mateixos] és un partit republicà i d'esquerres defensor de la reunificació del país, que va tenir una importància limi-

tada a la República fins al 2011, en què va obtenir uns resultats destacables passant de 3 a 14 diputats, tot augmentant en representació des d'aleshores.

L'SF va néixer al 1905 i va guanyar massivament les eleccions britàniques del 1918 a Irlanda, en un moment en què tota l'illa formava part del Regne Unit. De resultes d'aquestes eleccions, i recollint el llegat de l'Aixecament de Pasqua de 1916, l'SF va proclamar la independència de la República Irlandesa, va establir un Parlament i un govern clandestins i va impulsar la guerra de guerrilles de l'Irish Republican Army (IRA) [Exèrcit Republicà Irlandès] contra les forces britàniques. El resultat va ser el Tractat Anglo-Irlandès de 1922, que va donar una independència limitada al Sud amb el nom d'Estat Lliure Irlandès, amb el monarca britànic com a cap d'Estat; però va mantenir el Nord —de majoria protestant i unionista— dins el Regne Unit. El Tractat va dividir l'SF en dues meitats: la pro-Tractat, que va donar lloc al que després seria el Fine Gael; i l'anti-Tractat. Ambdues es van enfrontar en una guerra civil que va concloure el 1923 amb la vic-

tòria dels pro-Tractat. Una facció de l'SF anti-Tractat va acceptar treballar dins la legalitat de l'Estat Lliure, per a aconseguir transformar-lo en l'actual República d'Irlanda, cosa que es va aconseguir al 1948 —paradoxalment, sota un Taoiseach de l'FG. Aquesta facció és l'origen del Fianna Fáil.

El que va quedar de l'SF després d'aquesta onada d'enfrontaments interns va adoptar una posició abstencionista en política electoral durant les següents sis dècades, tant a la República com al Nord d'Irlanda. Amb el temps, el centre de gravetat del partit es va desplaçar al Nord, en el marc del creixent conflicte entre republicans i unionistes. A finals de la dècada de 1960, després de dècades d'enfrontaments interns, la facció majoritària d'aquest nou SF —els anomenats «provisionals»—, conjuntament amb la seva facció homòloga de l'IRA, va convertir-se en la principal facció republicana en el conflicte.

A començaments de la dècada de 1980, l'SF va adoptar l'estratègia d'«armes i urnes» en simbiosi amb l'IRA. A començament de 1990, amb

⁹ KIRBY i MURPHY, *Irish Politics after the Celtic Tiger*.

Irlanda ha gestionat els *cleavages* de manera atípica perquè no hi ha hagut grans conflictes en pràcticament cap eix dins la República

el conflicte nord-irlandès estancat, l'SF va participar activament al procés de pau i als Acords de Divendres Sant de 1998, i des d'aleshores ha obtingut suport no només per part de defensors de la reunificació del país, sinó també per part de classes treballadores urbanes.¹⁰ La seva activitat es desenvolupa a tots els comtats de l'illa, i és actualment la segona força al Nord.

Els eixos de conflicte quasi-inexistents

Els partits polítics són rellevants perquè s'entenen com a representatius d'interessos conflictius entre ells. Aquests interessos conflictius tradicionalment s'han explicat a través de *cleavages* o eixos de conflicte en una societat. El sociòleg Seymour Lipset (1922-2006) i el politòleg Stein Rokkan (1921-1979) parlen de quatre *cleavages* principals: 1) centre-perifèria; 2) Església-Estat; 3) zones rurals-zones urbanes; i 4) treballadors-propietaris.¹¹ Però la

importància de cada un d'ells depèn de la seva institucionalització en el sistema de partits d'un país concret. Irlanda del Sud ha gestionat els *cleavages* de manera atípica perquè no hi ha hagut grans conflictes en pràcticament cap eix dins la República. L'eix esquerra-dreta, que ha caracteritzat la competència electoral a la majoria d'estats europeus, no ha tingut ni de lluny la mateixa importància en el seu cas per la coincidència ideològica entre l'FF i l'FG.¹² Conseqüentment, el *cleavage* rellevant ha estat el conflicte centre-perifèria, però no entre opcions polítiques sinó entre estats, és a dir entre Irlanda i el Regne Unit. Com hem exposat anteriorment, la divisió de l'illa arran de la guerra civil i les posicions enfront el tractat de relacions amb Londres van identificar diversos partits sorgits del moviment republicà: el FF que agrupava els contraris al tractat i FG que reunia els seus defensors. Cal remarcar que l'enfrontament no era entre defensors o opositors a la independència, sinó que el conflicte raïa en la manera d'arribar a aquesta, en l'acceptació o no de la partició de l'illa. Així doncs, després d'enfron-

tar-se a la guerra civil (1922-1923) i un cop assolida la independència i aprovat el tractat amb el Regne Unit, el seu enfrontament va passar a ser la base del sistema de partits. La partició entre la República i el Nord d'Irlanda va institucionalitzar l'homogeneïtat al Sud i el conflicte al Nord. A la República, el fet de només haver-hi un eix de competició, la divisió existent com a herència de la Guerra Civil, ha permès als dos grans partits ser agents lliures en la resta de *cleavages* i adoptar una estratègia *catch-all*. Fan servir un llenguatge i tàctiques relativament populistes i apelen a interessos nacionals i comunitaris per sobre dels de classe. De fet, en diferents moments han defensat polítiques públiques idèntiques o han intercanviat posicions en una gran diversitat de temes.¹³ També cal destacar que el sistema de partits s'ha anat afeblint progressivament degut a la baixa vinculació; l'electorat se sent cada vegada menys identificat amb els dos partits majoritaris. Vista la situació, podria semblar que la ideologia està absent en el debat polític irlandès.

10 KAVANAGH, «An end to 'Civil War politics?'».

11 LIPSET i ROKKAN, *Party systems and voter alignments*.

12 KAVANAGH, «An end to 'Civil War politics?'».

13 EVANS i SINNOTT, «Political cleavages and party alignments in Ireland, North and South».

Malgrat les aparences, la política irlandesa té una ideologia clara: les posicions econòmicament i socialment conservadores que predominen entre les elits

No obstant, la política irlandesa té una ideologia clara: les posicions econòmicament i socialment conservadores que predominen entre les elits. Aquest predomini, a més, s'envolta d'un discurs populista que no reconeix el seu contingut ideològic; justament l'absència de debat ha permès a les posicions neoliberals guanyar l'hegemonia política en les últimes dècades.¹⁴ Les implicacions d'aquesta situació són principalment que les reformes socials siguin més aviat incrementals i no transformatives o estructurals, i que el discurs plausible sobre el «canvi» estigui molt limitat. Aquest seguit d'elements afavoreixen que el sistema tradicional de partits es trobi en una situació d'incertesa; que temes com el Brexit, la reunificació d'Irlanda i les noves reclamacions socials dels electors propiciïn el qüestionament de l'*status quo*.

Un peculiar sistema electoral

Irlanda divideix el seu territori en 39 circumscripcions o districtes electo-

rals, en cada un dels quals s'escullen entre 3 i 5 escons que s'assignen a través del mètode del Vot Únic Transferible (VUT). Aquesta fórmula consisteix en el fet que cada votant indica el seu candidat o candidata preferida i també assenyala el seu ordre de prioritat entre la resta de persones candidates.

El sistema electoral d'un estat influeix en la seva estructura i cultura polítiques. En primer lloc, el VUT és una fórmula poc proporcional, especialment en els districtes electorals amb menys escons a repartir; a més, el fet de tenir tantes circumscripcions electorals porta els TDs a dedicar massa temps a aquestes i descuidar els seus deures parlamentaris, emfatitzant el personalisme dels representants.¹⁵ Tot i així, s'observa lleialtat al partit en els patrons de transferència de vot, en el sentit que els votants solen marcar com a preferents candidats del mateix partit.¹⁶ Al mateix temps, l'absència d'una barrera electoral legal estatal també permet a candidatures petites i independents obtenir representació. En les darreres cinc eleccions gene-

rals, un 11% dels escons han estat de mitjana per a candidats independents, un nombre alt en comparació a altres estats, dada que augmenta encara més en les eleccions locals.¹⁷ En qualsevol cas, sembla que en general als votants els agrada el sistema, especialment per la relació tan directa que poden tenir amb els seus TDs.¹⁸

És rellevant mencionar que el sistema electoral irlandès perpetua la infrarepresentació femenina en càrrecs electes. El fet de presentar persones candidates i no llistes electorals tancades propicia que aquestes siguin majoritàriament homes. La mitjana de dones candidates a les eleccions de 2011 havia estat d'un 15%. Al 2012 es va aprovar que si un partit no presentava almenys el 30% de dones perdria la meitat del finançament públic. Aquesta mesura ha tingut un gran impacte, ja que totes les formacions polítiques han assolit el mínim, amb aproximadament un 30,5%, de dones candidates a les dues últimes eleccions generals. Tot i

14 KIRBY i MURPHY, *Irish Politics after the Celtic Tiger*.

15 Ibidem.

16 KAVANAGH, «An end to 'Civil War politics'?».

17 Ibidem.

18 KIRBY i MURPHY, *Irish Politics after the Celtic Tiger*.

L'augment de despesa pública per part de l'FF els anys previs a 2008 no va poder impedir que una economia de naturalesa tan oberta i amb tan poca regulació financera es desplomés

així, continua sent una xifra molt baixa comparada amb països similars.¹⁹

La crisi financera i dels grans partits

Hi ha hagut canvis molt importants en el sistema de partits des del 2008. Aquest escenari va en la línia del que ha succeït a la resta de la perifèria europea.²⁰ La crisi va ser especialment dura per a l'economia irlandesa; l'augment de despesa pública per part de l'FF els anys previs a 2008 no va poder impedir que una economia de naturalesa tan oberta i amb tan poca regulació financera es desplomés. A més, es venia del període en què Irlanda va rebre el sobrenom de *Celtic Tiger*, el de major creixement econòmic de la història de la República, per la qual cosa la caiguda va tenir efectes encara més profunds. Des de l'aprovació de la constitució irlandesa el 1937, els dos grans partits, l'FF i l'FG, havien obtingut conjuntament com a mínim 2/3

dels vots a les eleccions generals. Fins al 2011.²¹

La crisi financera va marcar el final d'un llarg període d'hegemonia dels partits de l'establishment. La intervenció i rescat de l'economia el 2011 per part de l'FMI i el BCE va dur-se a terme mesos abans de les eleccions generals. L'FF va obtenir uns resultats dramàtics, passant de 78 a 19 escons, i el seu soci de govern, el Green Party, va perdre tota la seva representació parlamentària. Se'n van beneficiar l'FG i el Labour, que van formar un nou govern i, en menor mesura, l'SF. L'FG, però, va haver de continuar les polítiques d'austeritat durant el seu mandat, cosa que va fer-li patir un declivi de suport notable a les eleccions locals i europees del 2014. Els socis governamentals van perdre el 30% del seu suport. Paral·lelament, és aquí quan s'incrementa la tendència de creixement de l'SF, amb resultats molt bons —un 17,6% de vots en primera preferència de

mitjana als dos comicis—²² que va atraure antics votants Labour. Tot plegat havia portat a una situació, prèvia a les eleccions generals de 2016, on s'intuïa el col·lapse en el suport als grans partits irlandesos. Com en altres països europeus, la «nova política» havia començat a emergir, i a Irlanda es definia pel creixent suport a l'SF i a candidats independents.²³ Els resultats del 2016 van seguir la mateixa tendència. Els governants FG i el Labour van perdre molt de suport i l'FF va recuperar posicions, però ambdós en nivells molt inferiors als d'abans de la crisi. L'FG, guanyador de les eleccions, governa des d'aleshores en minoria amb el suport d'Aliança Independent, un partit minoritari, i té un acord de confiança amb l'FF —*confidence-and-supply deal*— pel qual aquest s'absté de votar en contra en temes financers i permet que l'FG pugui tirar endavant el seu programa de govern. Cal tenir en compte també que el mandat electoral és de cinc anys, i que

19 Ídem.

20 KAVANAGH, «An end to 'Civil War politics'? The radically reshaped political landscape of post-crash Ireland», pàg. 71.

21 KAVANAGH, «An end to 'Civil War politics'? The radically reshaped political landscape of post-crash Ireland», pàg. 73.

22 NORDSIECK, «Ireland Parties and Elections».

23 KAVANAGH, «An end to 'Civil War politics'? The radically reshaped political landscape of post-crash Ireland», pàg. 79.

aquestes eleccions de 2020 han estat anticipades, demanades pel Taoiseach després d'intents de mocions de confiança a dos dels seus ministres, per intentar recuperar el suport de l'electorat i aprofitar el *momentum* post-Brexit. FG ha defensat la integració europea enfront la desconexió del Regne Unit i ha fet del discurs europeïsta la seva bandera en aquesta campanya electoral. En aquestes circumstàncies s'arriba a les eleccions del febrer de 2020, en les quals el canvi es consolida. Tant l'FF com l'FG segueixen perdent suport i l'SF és el partit amb més vots en primera preferència, en una situació insòlita en la política irlandesa, però que accentua i referma la tendència dels anys post-crisi i el capgirament del sistema polític. El Green Party i els socialdemòcrates també obtenen bons resultats.

Els gràfics següents resumeixen aquesta evolució. El primer mostra la proporció d'escons al Dáil, que reflecteix que el sistema electoral beneficia les grans opcions polítiques. El segon exposa els vots en primera preferència per a cada força, i permet veure que el suport

als grans partits ja fa una dècada que disminueixen mentre que l'SF mostra la tendència oposada, amb un creixement constant.

Una estratègia d'èxit

La victòria de l'SF no només s'explica pel sistema de partits i la conjuntura socioeconòmica: també s'ha d'atribuir a un potent posicionament d'esquerres en les últimes dècades i a una efectiva campanya electoral. Des de la seva crucial participació en els Acords de Divendres Sant de 1998, el partit ha passat gradualment a tenir el seu centre polític a Dublín, alhora que anava diluint el record del seu passat relacionat amb l'IRA. Simultàniament, ha anat enfortint el seu discurs d'esquerres i ha reenfocat el seu projecte cap a la millora de les condicions materials de vida tant a la República com al Nord, a més de seguir defensant la reunificació. Més recentment, el 2018, l'històric líder Gerry Adams (1948) va deixar la presidència i el seu escó al Dáil donant pas a Mary Lou McDonald, més jove i no relacionada amb l'etapa del conflicte nord-irlandès. McDonald a més ha estat l'única dona candidata

a Taoiseach en aquestes eleccions. El seu lideratge ha estat valorat com a un element positiu per a la campanya del partit.²⁴ Els mitjans estan d'acord en atribuir part del seu èxit electoral al seu activisme de base i a l'èmfasi en els temes que més preocupen la població, relacionats amb les condicions materials de vida.²⁵ L'SF ha encarat la campanya proclamant-se com l'únic partit amb l'opció real de fer front a l'establishment polític de l'FG i l'FF. Ha denunciat que el govern no ha proveït la ciutadania dels serveis més bàsics que s'hauria d'esperar d'aquest, com un sistema sanitari decent, habitatge accessible i seguretat a l'entorn. En la mateixa línia, ha remarcat les seves propostes d'inversió pública en sanitat, un programa molt ambiciós d'habitatge públic, mesures de control dels preus del lloguer, i l'augment de la presència policial al carrer per disminuir la criminalitat. A més, ha emfatitzat el seu compromís amb la reunificació d'Irlanda anunciant que farà els passos necessaris per

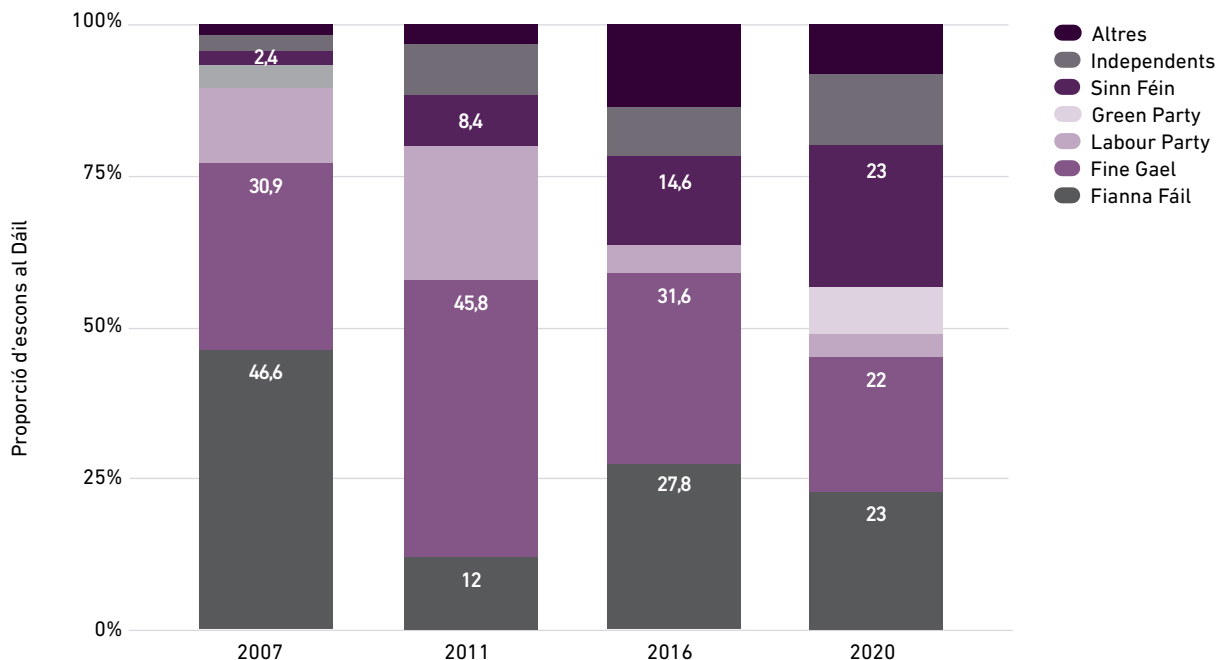
24 DONNELLY, «Opinion: This Irish election result was not an ideological vote, it was an angry one».

25 QUINN, «Sinn Féin Just Upended Ireland's Status Quo. What Comes Next?».

El dia de les eleccions, el sistema sanitari i el seu mal estat va ser el tema que més votants van dir que els preocupava —un 32%—, seguit de l'habitatge —26%—

Gràfic 1

Evolució dels escons al Dáil per partits, (%)

Font: gràfic d'elaboració pròpia a partir de dades de The Irish Times, disponibles a: <www.irishtimes.com>.

preparar el referèndum dels Acords de Divendres Sant.²⁶ Temes com

²⁶ Els Acords de Divendres Sant preveuen un referèndum al Nord d'Irlanda quan la majoria de la seva ciutadania ho demani, per la qual cosa el marge d'actuació des de la República és limitat. No obstant, des del govern de la República es podria fer pressió

educació, transport, persones amb discapacitat, comunitats rurals, pensions, i la viabilitat econòmica de les mesures que proposen

per consultar la ciutadania i servir com a palanca per a desencallar el Nord.

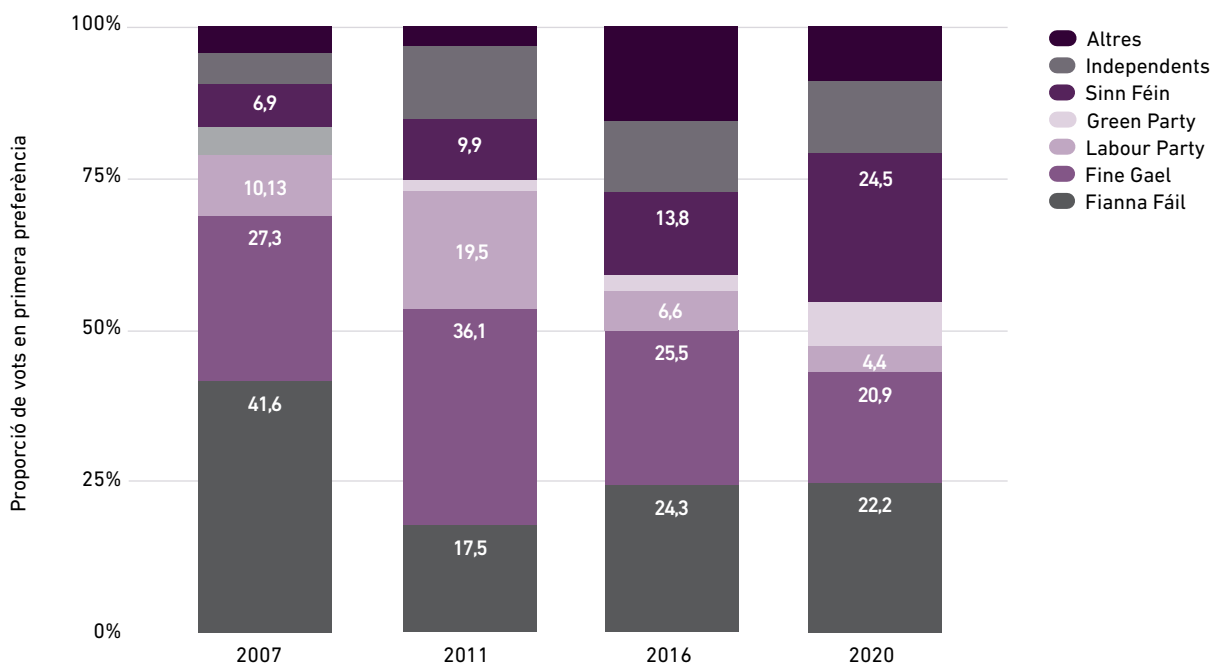
també han estat molt presents al seu discurs, que s'ha centrat en la idea del canvi.²⁷ I com ha respost l'electorat, a tot això? El dia de

²⁷ MCDONALD, «Giving workers and families a break – A Manifesto for Change».

Els més joves van votar sobretot pel tema de l'habitatge, el qual es troba en una crisi profunda amb els preus de lloguer més alts que mai

Gràfic 2

Evolució dels vots en primera preferència per partits, (%)

Font: gràfic d'elaboració pròpia a partir de dades de The Irish Times, disponibles a: <www.irishtimes.com>.

les eleccions, el sistema sanitari i el seu mal estat va ser el tema que més votants van dir que els preocupava —un 32%—, seguit de l'habitatge —26%— i, en un tercer lloc més allunyat, les pensions —un 8%. El Brexit va ser rellevant només

per l'1% dels votants.²⁸ Els més joves van votar sobretot pel tema de l'habitatge, el qual es troba en una crisi profunda amb els preus de lloguer

²⁸ CIONNAITH, «Just 1% of voters concerned about Brexit, poll suggests».

més alts que mai, especialment a Dublín on han crescut un 90% des de 2012.²⁹ En relació al suport per grups d'edat, l'SF va obtenir el 31,8%

²⁹ MUELLER, «The driving force in Irish Politics? Finding a decent place to live».

Si bé la possibilitat que l'SF governi a la República, en les eleccions del 2020 s'ha esvaït, els seus resultats han dut el partit a assolir un fort lideratge a tota l'illa

de vots d'entre 18 i 25 anys, seguint la tendència de creixement dels últims quatre anys. Va haver-hi un creixement encara més pronunciat en el grup de 25-34 anys, on va ser l'opció majoritària amb un 31,7% dels vots. També cal remarcar que va ser el primer partit en el grup de 35-49 anys amb un 22% del vot.³⁰ El Taoiseach i el seu partit, l'FG, volien centrar les eleccions en el Brexit i obtenir així més suport, però no ho van aconseguir; l'electorat no va decidir el seu vot pensant en la relació amb la resta de la UE. Això es podria explicar pel fet que els temes relacionats amb la UE han estat sempre secundaris en el marc de la política de partits irlandesa, ja que la seva inclusió s'ha fet a partir de les elits i aquestes no han aconseguit transmetre als votants la seva rellevància.³¹ El Brexit, però, sí que ha posat sobre la taula el tema de la reunificació, la qual cosa ha potenciat el discurs de l'SF.³²

30 HORGAN-JONES, «How the youth vote played out for Sinn Féin and the Greens».

31 MURPHY i HAYWARD, «Party Politics and the EU in Ireland, North and South».

32 MCDONALD, «Giving workers and families a break – A Manifesto for Change».

La fi de l'establishment polític i el canvi que ha arribat per quedar-se. Amb els resultats electorals a la mà, cap partit podia formar govern sol. En ser necessaris 80 TDs per obtenir la majoria a la cambra, l'SF hauria d'haver aconseguit el suport dels petits grups parlamentaris d'esquerres, però ni amb aquests hauria assolit la majoria. L'FF i l'FG, per la seva banda, s'havien vetat entre ells i durant la campanya havien descartat un govern de coalició amb SF, si bé l'FG després de les eleccions havia insinuat que no s'hi oposaria de manera tan absoluta. Una gran coalició FF-FG tampoc no es plantejava en un principi, no havia passat mai en la història de la República. No hi havia un límit legal de temps per formar govern, per la qual cosa o seguien les converses o es convocaven eleccions, que era l'escenari més probable durant les primeres setmanes postelectorals. Si l'escenari d'unes futures eleccions s'imposava,³³ les enquestes mostraven que l'SF augmentaria encara més la seva

33 DRENNAN, «The 11 seats Sinn Féin left behind in Election 2020 which could have changed everything».

representació, perquè per una banda obtindria més vots i per l'altra presentaria més candidats.³⁴ L'FF i l'FG no volien ni contemplar noves eleccions justament per aquestes raons, fet que explica com, tot i estar-hi, d'entrada, completament oposats, han acabat formant una gran coalició per governar conjuntament a la República.³⁵

Si bé la possibilitat que l'SF governi a la República, en les eleccions del 2020 s'ha esvaït, els seus resultats han dut el partit a assolir un fort lideratge a tota l'illa —per primera vegada, té representants a tots els comtats—, tant al Nord com al Sud. Això li dona una empenta molt important per defensar l'objectiu de la reunificació d'Irlanda i les seves properes perspectives electorals. Recuperant la pregunta inicial, és aquest un vot protesta contra els partits tradicionals o és un can-

34 El Sinn Féin va fer servir l'estratègia de presentar un o dos candidats a cada circumscripció electoral, per centrar els esforços electorals a aconseguir que aquelles persones sortissin escollides. Però amb el recompte de vots que va obtenir a onze circumscripcions, si hagués presentat un segon candidat aquest també hagués estat escollit.

35 BBC, «Irish government: Parties agree to form coalition government».

vi que ha arribat per quedar-se? L'evolució electoral és clara i mostra que els votants estan descontents amb els partits de l'establiment, als quals responsabilitzen de la mala gestió de la crisi dels darrers deu anys. Alhora, l'SF s'ha redefinit i ha enfortit el seu discurs de classe. Ha sabut canalitzar les demandes de bona part de l'electorat tot oferint propostes per a la millora de les condicions materials de vida, i denunciant l'elitisme del sistema polític irlandès. Finalment, s'hi afegeix el canvi generacional a Irlanda, que beneficia l'SF atès que els i les joves no l'associen al conflicte nord-irlandès del segle passat, i no tenen presents les divisions polítiques heretades de la guerra civil al Sud. Al meu entendre, doncs, aquest canvi ha arribat per quedar-se. ■

■ Bibliografia

BBC. «Irish election: 158 seats in Dáil filled as Longford-Westmeath count ends» [en línia]. A BBC, de 3 de març de 2020. Disponible a: <www.bbc.com>.

CIONNAITH, Fiachra Ó. «Just 1% of voters concerned about Brexit, poll suggests» [en línia]. A RTE, de 9 de febrer de 2020. Disponible a: <www.rte.ie>.

DONNELLY, Larry. «Opinion: This Irish election result was not an ideological vote, it was an angry one» [en línia]. A TheJournal.ie, de 12 de febrer de 2020. Disponible a: <www.thejournal.ie>.

DRENNAN, John. «The 11 seats Sinn Féin left behind in Election 2020 which could have changed everything» [en línia]. A Extra.ie, de 9 de febrer de 2020. Disponible a: <www.extra.ie>.

EVANS, Geoffrey, i SINNOTT, Richard. «Political cleavages and party alignments in Ireland, North and South». A *Ireland Nord and South: Perspectives from Social Science*, pàg. 419-456, 1999.

HORGAN-JONES, Jack. «How the youth vote played out for Sinn Féin and the Greens» [en línia]. A The Irish Times, de 9 de febrer de 2020. Disponible a: <www.irishtimes.com>.

KAVANAGH, Adrian P. «An end to 'Civil War politics'? The radically reshaped political landscape of post-crash Ireland». A *Electoral Studies*, núm. 38, pàg. 71-81, 2015.

KIRBY, Peadar, i MURPHY, Mary P. *Irish Politics after the Celtic Tiger*. Londres: Pluto Press, 2011.

LIJPHART, Arend. *Patterns of democracy: Government forms and performance in thirty-six countries*. Yale: Yale University Press, 2012.

LIPSET, Seymour, i ROKKAN, Stein. *Party systems and voter alignments*. Nova York: Free Press, 1967.

MCDONALD, Mary Lou. «Giving workers and families a break – A Manifesto for Change» [en línia]. A Sinn Féin, de 28 de gener de 2020. Disponible a: <www.sinnfein.ie>.

MUELLER, Benjamin. «The driving force in Irish Politics? Finding a decent place to live» [en línia]. A The New York Times, de 29 de febrer de 2020. Disponible a: <www.nytimes.com>.

MURPHY, Mary C., i HAYWARD, Katy. «Party politics and the EU in Ireland, North and South». A *Irish Political Studies*, núm. 24(4), pàg. 417-427, 2009.

NORDSIECK, Wolfram. «Ireland Parties and Elections» [en línia]. A *Parties and Elections in Europe*. Disponible a: <www.nytimes.com>.

QUINN, Colm. «Sinn Féin Just Upended Ireland's Status Quo. What Comes Next?» [en línia]. A Foreign Policy, de 12 de febrer de 2020. Disponible a: <www.foreignpolicy.com>.

SPROULE, Luke. «Irish general election: What happens next?» [en línia]. A BBC, de 14 de febrer de 2020. Disponible a: <www.bbc.com>.

finestra

Nicola Sturgeon

“Per què els governs
han de prioritzar el benestar”

Conferència duta a terme al TEDSummit, al juliol del 2019 a Edimburg

Fotografia: TEDSummit

Nicola Sturgeon va néixer a Irvine, a Escòcia, al si d'una família treballadora. Llicenciada en Dret, durant el seu pas per la Glasgow University va militar en associacions d'estudiants independentistes i va coliderar com a National Convener [Secretària General] els Young Scottish Nationalists, les joventuts de l'SNP. Sturgeon ha format part del Parlament escocès des del 1999 representant Glasgow. Amb l'SNP al govern des del 2007, ha estat viceprimera ministra així com responsable de les àrees de salut, justícia o ciutats, entre d'altres. Després de la derrota independentista en el referèndum del 2014, Salmond va dimitir com a primer ministre i líder del partit, responsabilitats que va assumir Sturgeon, convertint-se en la primera dona en aconseguir-ho. Sota la seva direcció, el govern escocès i l'SNP han posat rumb cap al segon referèndum d'independència, i alhora han accentuat encara més el seu perfil progressista, lligant de forma estreta reivindicació nacional i transformació social.

A poc més d'un quilòmetre i mig d'aquí, a la ciutat vella d'Edimburg, hi podem trobar Panmure House. Panmure House va ser la llar de l'economista escocès, de renom mundial, Adam Smith (1723-1790). En la seva important obra «La riquesa de les nacions», Adam Smith va argumentar, entre moltes altres coses, que la mesura de la riquesa d'un país no és només les seves reserves d'or i de plata. És la totalitat de la producció i del comerç del país. Suposo que va ser una de les primeres descripcions del que avui coneixem com a producte interior brut, el PIB.

Amb el pas dels anys, evidentment, aquesta mesura de la producció i el comerç, el PIB, ha esdevingut cada cop més important, fins al punt que avui —i no crec que sigui el que hauria pretès Adam Smith— sovint és considerat com la mesura més important de l'èxit global d'un país. I el meu postulat avui és que és hora de canviar això.

Tinguem-ho clar: el que triem per mesurar-nos com a país importa. Importa molt perquè impulsa l'enfocament polític, impulsa l'activitat

pública. I en aquest context, crec que les limitacions del PIB com a mesura de l'èxit d'un país són prou òbvies. Ja sabeu, el PIB mesura la producció de tot el nostre treball, però no diu res de la naturalesa d'aquest treball, ni sobre si aquesta feina val la pena o si és gratificant. Posa un valor, per exemple, en el consum il·legal de drogues, però no en la cura no remunerada. Valora l'activitat a curt termini que pot impulsar l'economia, encara que aquesta activitat perjudiqui enormement la sostenibilitat del nostre planeta a llarg termini.

I si reflexionem sobre l'última dècada de trastorns polítics i econòmics, de desigualtats creixents, i quan parem atenció als reptes de l'emergència climàtica, l'augment de l'automatització, l'envelliment de la població, llavors crec que l'argument que advoca per una definició molt més àmplia de què significa tenir èxit, com a país, com a societat, cada cop més és més convincent.

I és per això que el 2018, Escòcia va fer un pas endavant, va prendre la iniciativa d'establir una nova xarxa anomenada grup de Govern d'Economia del Benestar, reunint com a

L'objectiu de la política econòmica hauria de ser el benestar col·lectiu: com és de feliç i de sana la població, i no només com n'és de rica

membres fundadors Escòcia, Islàndia i Nova Zelanda, per raons òbvies. De vegades se'n diu els països del SIN¹, tot i que el nostre enfocament se centra molt en el bé comú. L'objectiu d'aquest grup és desafiar aquest enfocament estretament centrat en la mesura del PIB. Diem que sí, que el creixement econòmic importa, però que no és l'únic que importa. I que no s'ha de perseguir el creixement del PIB a tota costa i a qualsevol preu. El fet és que l'argument d'aquest grup és que la fita, l'objectiu de la política econòmica, hauria de ser el benestar col·lectiu: com és de feliç i de sana la població, i no només com n'és de rica. I em referiré en les implicacions polítiques de tot això en un moment. Però crec que, sobretot en el món en què vivim avui, té una rellevància més profunda. Quan ens centrem en el benestar, iniciem un debat que provoca preguntes profundes i fonamentals. Què és el que ens importa de veritat a les nostres vides? Què valorem a les comunitats on vivim? Quina mena de país, quina mena de societat volem ser realment? I quan plante-

gem aquestes preguntes a la gent, per cercar les respostes a aquestes preguntes, crec que tenim una gran oportunitat per afrontar l'alienació i la desafecció de la política tan prevalent en l'actualitat en tants països del món desenvolupat.

En termes de polítiques, per a Escòcia aquest camí va començar el 2007, quan vam publicar el que anomenem el nostre Marc Nacional de Rendiment, on vam mirar el ventall d'indicadors pels quals ens mesurem. I aquests indicadors són molt variats, s'hi inclouen la desigualtat d'ingressos, la felicitat dels nens, l'accés als espais verds, l'accés a l'habitatge... Cap d'aquests es recull en les estadístiques del PIB, però són fonamentals per a una societat sana i feliç.

I aquest enfocament més ampli es troba al cor de la nostra estratègia econòmica, on donem la mateixa importància a la lluita contra la desigualtat com ho fem a la competitivitat econòmica. Impulsa el nostre compromís amb un treball just, assegurant-nos que el treball és gratificant i està ben remunerat. És darrere la nostra decisió de constituir una Comissió de Transició

Justa per guiar el nostre camí cap a la nostra economia de carboni zero. Sabem, per les transformacions econòmiques del passat, que si no tenim cura hi acaba havent més perdedors que guanyadors. I a mesura que ens enfrontem als reptes del canvi climàtic i l'automatització, no hem de cometre aquells errors de nou.

La feina que estem fent aquí a Escòcia, crec, és significativa, però ens queda molt i molt per aprendre d'altres països. He esmentat, fa una estona, les nacions que són les nostres sòcies a la xarxa de Benestar: Islàndia i Nova Zelanda. Val la pena assenyalar, i us deixaré decidir si és rellevant o no, que els tres països estan dirigits actualment per dones.

Els altres dos països estan fent una gran feina, també. El 2019, Nova Zelanda va publicar el seu primer Pressupost de Benestar, amb la salut mental al cor; Islàndia lidera el camí cap a la igualtat de sous, la cura dels fills i els drets de paternitat. No són pas les polítiques en les que pensem immediatament quan parlem de crear una economia rica, però sí són polítiques fonamentals per a una economia sana i una societat feliç.

1 A l'original, l'acrònim SIN —Scotland, Iceland, New Zealand— significa pecat en anglès.

**Sabem, per les transformacions econòmiques del passat,
que, si no tenim cura, hi acaba havent més
perdedors que guanyadors**

He començat amb Adam Smith i «La riquesa de les nacions». En el seu treball anterior, «La teoria dels sentiments morals», que crec que és igualment important, Adam Smith va fer l'observació que el valor de qualsevol govern es jutja en la mesura que fa feliç al seu poble. Crec que és un bon principi fundacional per a qualsevol grup de països centrat a promoure el benestar. Cap de nosaltres té totes les respostes, ni tan sols Escòcia, el país de naixement d'Adam Smith. Però en el món en què vivim actualment, amb divisions i desigualtats creixents, amb desafecció i alienació, és més important que mai que ens preguntem i trobem les respostes a aquests reptes, i que promoguem una visió de la societat que tingui el benestar, no només la riquesa, al seu cor.

Us trobeu ara mateix a la bonica i assolellada capital del país que va ser capdavanter del món en la Il·lustració, el país que va ajudar a conduir el món a l'era industrial, el país que ara mateix està ajudant a conduir el món a l'era de baix carboni. Tinc el desig, i la determinació, que Escòcia sigui també el país que ajudi a canviar l'enfocament dels països i

els governs de tot el món, per posar el benestar al cor de tot el que fem. Crec que és el que li devem a aquesta generació. Crec, certament, que devem aquest canvi a la propera generació i a tots els que vindran darrere. I si ho fem aquí, al país de la Il·lustració, crec que crearem una societat millor, més sana, més justa i feliç.

I amb això, complirem amb la nostra part en la construcció d'un món més just i feliç. ■

clàssic

Patrice Lumumba
Líder de la independència
del Congo.
(1925-1961)

«Discurs de la independència»

Patrice Lumumba va ser una figura imprescindible de la independència de l'actual República Democràtica del Congo i del ressorgir nacional de l'Àfrica. Fill d'una família humil, fou primer ministre del Congo Belga i impulsor de la unitat africana contra el colonialisme i de la lluita per la llibertat i el benestar de les persones. El 1960 aconseguí la independència del seu país, amb el discurs que reproduïm i que va representar una guia per a tota una generació d'africans, per la força de les paraules de denúncia del colonialisme, la pobresa i les desigualtats socials, i també per dir-se davant del Rei de la potència colonial que havia ocupat el Congo. I aquest dia que representava l'inici d'una nova època pel país i per Àfrica, es va convertir en l'inici de la seva fi. Interessos dels estats colonialistes i dels seus oligopolis, i la dinàmica de la Guerra Freda, el van convertir en un objectiu clar. Tan sols un any després de ser escollit i fent front a un cop d'Estat i a una guerra civil, Lumumba va ser empresonat i executat. La independència real del Congo és el seu llegat evident; pel camí hi van caure els drets a la vida digna, la superació de la pobresa i la unitat africana.

«A tots vosaltres, amics meus, que heu lluitat incansablement al nostre costat, us demano que feu d'aquest 30 de juny de 1960 una data il·lustre que dureu gravada per sempre al vostre cor, una data el significat de la qual explicareu amb orgull als vostres fills, de manera que aquests donin a conèixer als seus fills i nets la gloriosa història de la nostra lluita per la llibertat.

Perquè aquesta independència del Congo, per bé que es proclama avui d'acord amb Bèlgica, país amic amb el qual el tracte és d'igual a igual, cap congolès digne de tal nom no pot oblidar mai, tanmateix, que ha estat conquerida per la lluita, una lluita diària, una lluita ardent i idealista, una lluita en la qual no hem escatimat ni la nostra força, ni les nostres privacions, ni els nostres patiments, ni la nostra sang. Es tracta d'una lluita que fou de llàgrimes, de foc i de sang, de la que n'estem profundament orgullosos, perquè fou una lluita noble i justa, una lluita essencial per acabar amb l'humiliant esclavatge que ens fou imposat per la força.

Aquesta va ser la nostra sort durant 80 anys de domini colonial, i les

nostres ferides són encara massa fresques i massa doloroses perquè les puguem expulsar de la nostra memòria.

Hem conegut el treball esgotador exigit a canvi de salaris que no ens permetien menjar per satisfer la nostra gana, ni vestir-nos, ni tenir un allotjament digne, ni criar als nostres fills com a éssers estimats. Coneixíem les ironies, els insults, els cops que havíem de patir al matí, al migdia i al vespre, perquè érem negres. Qui oblidarà que a un home negre se li deia «Tu», certament no com a un amic, sinó perquè l'honorable «Vostè» estava reservat només per als blancs?

Hem conegut les nostres terres saquejades en nom de textos presumptament legals, que només reconeixien el dret dels més forts; hem sabut que la llei mai va ser la mateixa, segons si es tractava d'un home blanc o d'un home negre, indulgent per a uns, cruel i inhumana per a altres. Hem conegut el sofriment atroç dels desterrats per tenir opinions polítiques, o per les seves creences religioses: exiliats de la seva pròpia pàtria, llur male-

dicció fou verdaderament pitjor que la mort. Hem sabut que a les ciutats hi havia cases magnífiques per als blancs i cabanes ruïnoses per als negres. Hem patit que un negre no s'admetés ni als cinemes, ni als restaurants, ni a les anomenades botigues europees o que un home negre viatgés al mateix casc de les barcasses, als peus del blanc a la seva cabina de luxe.

En fi, qui oblidarà els afusellaments en els quals van morir tants dels nostres germans, o els calabossos on es van llançar brutalment aquells que no es volien sotmetre a un règim d'injustícia?

Tot això, germans, ho hem patit profundament, però tot i això, nosaltres que hem estat encarregats de dirigir el nostre estimat país pel vot dels vostres representants electes, nosaltres que hem sofert en les nostres carns i en els nostres cors l'opressió colonialista, us diem que d'ara endavant tot això s'ha acabat.

La República del Congo ha estat proclamada i el nostre estimat país està en mans dels seus propis fills. Junts, germans i germanes, iniciarem una

nova lluita, una lluita sublim que portarà el nostre país a la pau, a la prosperitat i a la grandesa. Establirem la justícia social junts i procurarem que tothom rebi una compensació justa pel seu treball.

Mostrarem al món què pot fer l'home negre quan treballa en llibertat i convertirem el Congo en el centre d'influència de tota Àfrica.

Vetllarem perquè les terres de la nostra pàtria beneficiïn realment als seus fills. Revisarem totes les lleis del passat i en farem de noves que siguin justes i nobles.

Posarem fi a l'opressió del pensament lliure i procurarem que tots els ciutadans gaudeixin de les llibertats fonamentals que es recullen a la Declaració dels Drets Humans.

Eliminarem de manera efectiva qualsevol discriminació i donarem a tothom el lloc just que li valgui la seva dignitat humana, el seu treball i la seva dedicació al país.

Farem regnar no pas la pau dels canons i de les baionetes, sinó la pau dels cors i de les bones voluntats.

I per tot això, benvolguts compatriotes, podreu estar segurs que no només podrem comptar amb les nostres enormes fortaleses i riqueses immenses, sinó també amb l'assistència de molts països estrangers, la col·laboració dels quals acceptarem, sempre que sigui lleial i no busqui imposar-nos cap política, sigui quina sigui.

En aquest sentit Bèlgica, que entenent finalment el rumb de la història, no ha intentat oposar-se a la nostra independència, està disposada a concedir-nos la seva ajuda i amistat, i s'acaba de signar un tractat en aquest sentit entre els nostres dos països, iguals i independents. Aquesta cooperació, n'estic segur, beneficiarà totes dues nacions. Per la nostra banda, tot restant vigilants, sabrem respectar els compromisos lliurement acordats.

Així, tant a l'interior com a l'exterior, el Congo, la nostra estimada República que el meu govern crearà, serà un país ric, lliure i pròsper. Però per aconseguir aquest objectiu sense demora, a tots els legisladors i ciutadans congoleesos, us demano que m'ajudeu amb totes les vostres

forces. Us demano a tots que oblideu les disputes tribals que ens esgoten i que arrisquen a fer-nos menyspreats a l'estranger. Demano a la minoria parlamentària que ajudi el meu govern amb una oposició constructiva i que es mantingui a les vies estrictament legals i democràtiques.

Us demano a tots que no reculeu davant de cap mena de sacrifici per assegurar l'èxit de la nostra grandiosa empresa. Finalment, us demano que respecteu incondicionalment la vida i la propietat dels vostres conciutadans i dels estrangers establerts al nostre país. Si la conducta d'aquests estrangers deixa res a desitjar, el nostre sistema de justícia els expulsarà ràpidament del territori de la República. Si per contra, la seva conducta és bona, se'ls ha de deixar en pau, perquè també treballen per la prosperitat del nostre país.

La independència del Congo marca un pas cap a l'alliberament de tot el continent africà.

El nostre govern fort, nacional, popular, serà la salvació d'aquest país. Convido tots els ciutadans congoleesos, homes, dones i infants, perquè

treballin decididament amb l'objectiu de crear una economia nacional pròspera que consagri la nostra independència econòmica.

Homenatge als lluitadors de la llibertat nacional!

Visca la independència i la unitat africana!

Visca el Congo independent i sobirà!». ■

tribut Toni Mollà

Teresa Ciges

Periodista

@teresa_ciges

El primer record que tinc de Toni Mollà és en una aula de la facultat de Filologia, Traducció i Comunicació de la Universitat de València. Allà ens impartia classes sobre les indústries de la comunicació a l'alumnat de segon curs de Periodisme. Ell va ser el primer a explicar-nos els entramats empresarials dels grans mitjans i els interessos que lligaven a cada un d'ells. I en aquesta gran xarxa de famílies, de fortunes i inversions, aquells xavals que aspiràvem a menjar-nos el món i déiem que volíem ser periodistes per canviar-lo, ens vam sentir xicotets, amb poques opcions de dur a terme aquelles gestes que teníem al cap. Però en poc temps va fer que canviàrem l'enfocament, la perspectiva.

Toni Mollà (Meliana, 1957) és un sociolingüista, periodista i escriptor valencià. Però no és dels que passen de llarg. La seua militància lingüística deixa empremta, fet que es corrobora tan sols fent-li una ullada a la seua obra publicada, tant llibres com articles de premsa.

Explica que la seua forma de veure la sociolingüística està influenciada per les figures de Francesc Vallverdú (1935-2014) i Marta Mata (1926-2006) i les seues reflexions sobre els models lingüístics educatius a Catalunya. Ell, que es reivindica com autodidacta, practica una sociolingüística a cavall de la ciència social moderna i l'assagisme valoratiu i crític, una perspectiva que representa al País Valencià al costat de Rafael Ninyoles (1943-2019) i Vicent Pitarch (1942). «Em resulta pràcticament impossible no fer una sociolingüística valorativa, perquè l'objecte de la meua recerca forma part de mi», afirma.

I això es veu corroborat en la seua obra, l'evolució de la qual mostra una coherència reflexiva sota el parai-gües de la vida, dels seus viatges, dels llocs i, per descomptat, de la literatura. Mollà té la gran capacitat

Mollà reflexiona sobre la salut de la llengua a la plaça física, lloc de trobada entre persones; però també l'aborda des de la perspectiva de la plaça com a mercat, com a lloc econòmic d'intercanvi

de divulgar profundes reflexions a través de la quotidianitat. I en això, va tenir un gran mestre. «Joan Fuster va ser la clau que obria les nostres presons mentals», ha afirmat. De fet, a *Escrits contra el silenci*, escriu sobre com entén el país a partir d'una manera de mirar que va aprendre llegint i escoltant «l'homenot de Sueca».

Una de les seues principals característiques és, com s'ha esmentat anteriorment, la seua militància lingüística. Mollà no en té prou amb reflexionar i fer que el seu alumnat i lectors ho facen, sinó que es posa mans a l'obra. El 1988 va dissenyar el model lingüístic de Canal 9, que va funcionar, va ser acceptat majoritàriament i no va generar rebutjos. A més, va treballar en la unitat d'Assessorament Lingüístic i va ser cap de la secció de Planificació de la Direcció General de la televisió. Per tant, quan aborda les necessitats, els punts forts i les mancances de l'ecosistema mediàtic valencià sap del que parla.

Una de les seues obres que més m'ha marcat és, sens dubte, *La llengua de la plaça*. En ella reflexio-

na sobre la salut de la llengua a la plaça física, lloc de trobada entre persones; però també l'aborda des de la perspectiva de la plaça com a mercat, com a lloc econòmic d'intercanvi. Per a ell, aquest és el punt més feble i més definitiu per a la nostra llengua, afirmant que és el gran àmbit pendent de la política lingüística. De fet, va més enllà, abordant la necessitat d'una acció planificada de manera unitària des de la diversitat estructural dels llocs de parla catalana. Ho té clar: «Junts som un mercat de 12 milions de parlants, separats som un 'mercaet'». És dels que diu que el català podria ser una llengua nòrdica.

A aquells alumnes de segon de Periodisme que després de conèixer tots els entramats dels grans mitjans de comunicació ens vam sentir xicotets, Toni Mollà ens va explicar que la llengua és un factor proteccionista del seu mercat. I que, quan diem «fem-ho en castellà», estem anant en contra dels nostres interessos. Que havíem d'apostar per la nostra llengua. I seguim els seus consells.

La llengua de la plaça **Toni Mollà**

Edicions Bromera
Alzira, 2017

Toni Mollà ha dedicat tota la seua trajectòria a la llengua. La llengua parlada, escrita, per tant, en com es comunica. Professor de català als inicis de l'ensenyament després del franquisme i, posteriorment, a la UB i la UV. És llicenciat en periodisme i doctor en sociologia i antropologia. Els seus treballs sobre la didàctica i la sociolingüística han estat cabdals per a l'estudi i la promoció de la llengua al País Valencià. Col·labora assíduament en mitjans de comunicació, un àmbit essencial per la permanència de la llengua. ■

filmoteca

Mirant al cel

Eva Comas Arnal

Periodista i escriptora

@evacomasarnal

Un dels pitjors traumes col·lectius que la ciutat de Barcelona arrossega en la seva memòria va iniciar-se un dimecres, el 16 de març de 1938. Feia més d'un any que la capital catalana rebia ofensives aèries del bàndol feixista i dels seus aliats, però just aquell dimecres al capvespre l'aviació italiana va començar, per ordre expressa de Benito Mussolini (1883-1945), un atac molt més sever, una ofensiva sense precedents amb bombardeigs sobre la població civil cada dues o tres hores que tenia l'objectiu d'esgotar psicològicament els barcelonins. El terror que van causar tres dies seguits de sirenes d'avís, de bombes, d'edificis esfondrats i de prop d'un miler de morts es fa evident en els dietaris d'escriptors, periodistes i artistes de l'època, i també encara en la memòria d'alguns ciutadans que en aquell moment eren nens i adolescents. Tot i la importància cabdal dels bombardeigs aquest episodi històric no ha rebut, al meu entendre, prou atenció per part de cineastes, documentalistes i escriptors.

Per sort, el 2008, el director de cinema Jesús Garay (1949) va tenir

l'encert d'estrenar *Mirant al cel*, un film a mig camí entre la ficció i el documental que se centrava precisament en aquests fets. Produïda per Isona Passola (1953) i amb guió del mateix Garay i de Carlos Monte –Montecarlo–, la pel·lícula presenta la figura de Maria, una investigadora i documentalista italiana que moltes dècades després del conflicte bèl·lic, segueix la pista de Mario, un antic aviador italià que havia participat en els bombardeigs. *Mirant al cel* és una pel·lícula dins d'una altra pel·lícula, i és precisament aquest joc de nines russes el que permet que quedi perfectament justificada l'aparició en pantalla dels testimonis i especialistes del món real. Sens dubte, són aquests testimonis els que confereixen un gran valor al film. Garay va encertar en donar veu, entre d'altres, al cirurgià Moisès Broggi (1908-2012), que en aquella època, feia poc temps que treballava a l'Hospital Clínic de Barcelona, a Teodor Garriga (1909-2008), que feia de locutor a Ràdio Associació de Catalunya, a les Rambles mateix, o a l'escriptor Juan Goytisolo (1931-2017) que va perdre la mare en aquells fatídics fets. La pel·lícula té una factura visual impecable amb recursos visuals

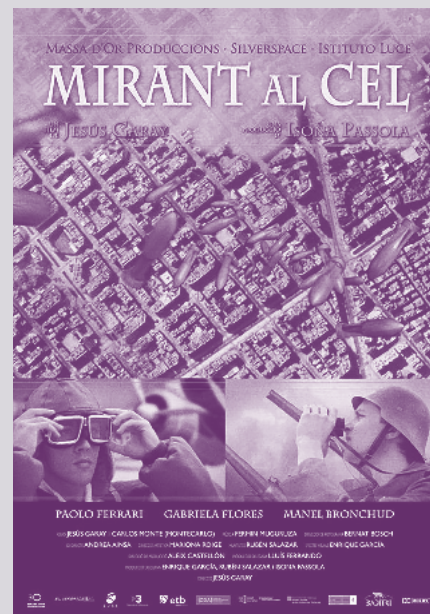
La pel·lícula té una factura visual impecable amb recursos visuals que li proporcionen una atmosfera i un to emocional calmat i inquietant alhora

que li proporcionen una atmosfera i un to emocional calmat i inquietant alhora, i tot embolicat per la música original de Fermín Muguruza (1963). El conjunt de tots aquests elements i un guió ben travat fan que l'espectador resti pendent de com acabarà la història.

«Memòria i veritat estan destinades a no trobar-se mai». Aquesta és una frase del film que ressona en la ment de la protagonista. De fet, la pel·lícula dona per bona una hipòtesi, que s'ha repetit una i mil vegades, però que no està provada del tot que sigui certa, on s'afirma que la més gran mortaldat d'aquells tres dies de bombardejos va ser causada per una bomba que el migdia del 17 de març va esclatar sobre un camió de trilita a prop del Coliseum de la Gran Via de Barcelona. Si bé és cert que hi ha testimonis que ho asseguren, també ho és que noms tan reputats com els del cirurgià Josep Trueta (1897-1977) o la filla i la vídua de Joan Crexells, així com alguns periodistes britànics de l'època ho han desmentit.

Una de les característiques de *Mirant al cel* és que no tracta la Guerra Civil

en general, sinó que es concentra en un aspecte concret i hi indaga al màxim, potser dotze anys més tard ha arribat el moment que algun cineasta o escriptor es concentri encara més i expliqui amb proves i testimonis un fragment dels fets que no està del tot aclarit: la gran explosió entre Balmes i Gran Via d'aquell dijous 17 de març quan faltaven pocs minuts per a les dues del migdia. ■

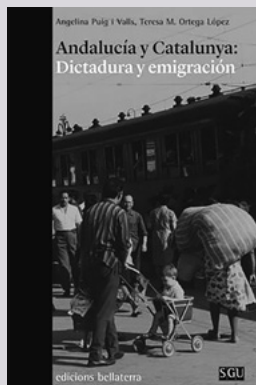
Mirant al cel

Jesús Garay

2008

llibreria

***Andalucía y Catalunya.
Dictadura y emigración***
**Angelina Puig i Valls
i Teresa M. Ortega López**

Edicions Bellaterra – Barcelona, 2019

Un dels episodis més importants de la història recent de Catalunya va ser l'arribada de centenars de milers de persones de diversos territoris, sobretot del sud de l'Estat espanyol, durant la segona meitat del segle XX. En aquest llibre s'analitzen els motius i les raons que les van portar a emprendre aquest camí fugint no només d'una pobresa descarnada, sinó també d'una repressió política i social brutal.

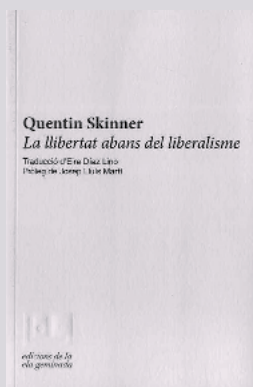

El poder, el poble i els beneficis
Joseph Stiglitz

Edicions 62

Barcelona, 2020

Joseph Stiglitz denuncia en aquest assaig la dominació de l'economia mundial per unes poques empreses que, actuant com monopolis i oligopolis, provoquen l'augment de desigualtats socials i un creixement econòmic innecessàriament lent. Alhora, però, situa una possible agenda de canvi orientada a construir el que anomena «un capitalisme progressista», que promogui una prosperitat compartida, i permeti les classes populars conquerir una vida digna. Davant del capitalisme neoliberal, dibuixa un camí per avançar cap a societats més justes i igualitàries.

La llibertat abans del liberalisme **Quentin Skinner**

Edicions de la els geminada
Barcelona, 2020

Avui dia, acostumem a associar la paraula «llibertat» al liberalisme. Aquest important assaig exposa el concepte republicà de la llibertat; un concepte que els teòrics del liberalisme solen ignorar, però que va tenir un paper fonamental en la creació i popularització de les idees que van conduir a les revolucions democràtiques dels segles XVIII i XIX. L'autor convida a pensar la dominació, la llibertat i la igualtat, posant al centre la idea de la llibertat civil nascuda a l'antiguitat grecollatina, redescoberta durant el Renaixement italià, i adaptada a l'actualitat per cada cop més pensadors.

Principi de realitat. Una proposta per a l'endemà del procés

Jordi Muñoz

Edicions L'Avenç
Barcelona, 2020

El politòleg Jordi Muñoz fuig del soroll de l'actualitat immediata per a presentar-nos aquest assaig sobre els èxits i els fracassos del procés sobiranista 2012-2017, tot identificant elements de crítica i situant un camí a seguir des de l'independentisme. Muñoz planteja que per poder continuar en el camí cap a la República cal una major legitimació social i política del moviment independentista, amb l'objectiu de superar les mancances visibilitzades la tardor de 2017.

Tornarem a vèncer (i com ho farem) **Oriol Junqueras i Marta Rovira**

Ara Llibres
Barcelona, 2020

Junqueras i Rovira repassen els èxits i les derrotes de l'independentisme, i es posen deures a ells mateixos i a tot el moviment amb l'objectiu de superar les mancances i sostenen que la millor forma d'enfortir-se per guanyar és sumar més gent amb la que compartir el projecte republicà." ---> "Junqueras i Rovira repassen els èxits i les derrotes de l'independentisme; es posen deures a ells mateixos i a tot el moviment amb l'objectiu de superar les mancances; i sostenen que la millor forma d'enfortir-se per guanyar és sumar més gent amb la que compartir el projecte republicà. ■

eines

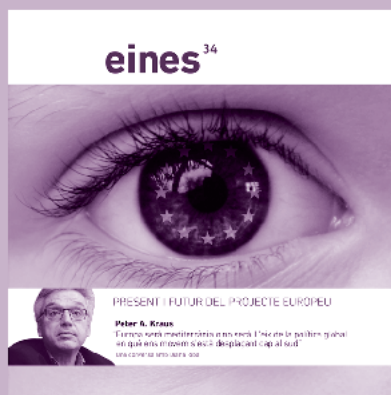
**ACONSEGUIU
ELS NÚMEROS ANTERIORS**

eines@irla.cat

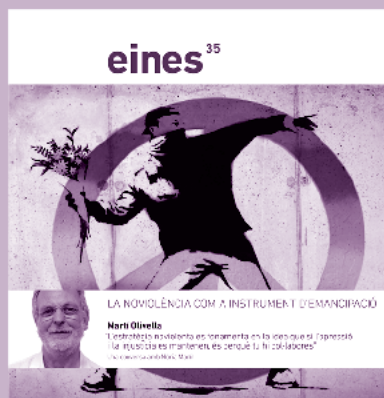
DESEMBRE 2018

**L'EDUCACIÓ:
PILAR DEL
BÉ COMÚ**

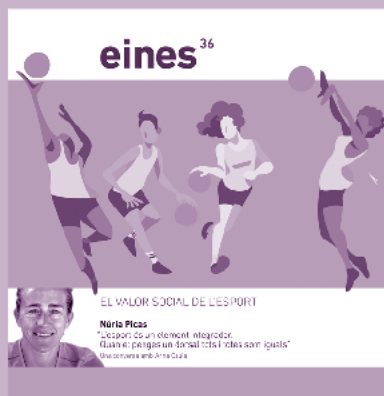
MAIG 2019

**PRESENT I FUTUR
DEL PROJECTE
EUROPEU**

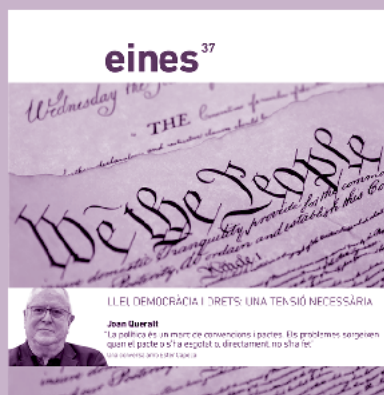
SETEMBRE 2019

**LA NOVIOLÈNCIA
COM A
INSTRUMENT
D'EMANCIPACIÓ**

DESEMBRE 2019

**EL VALOR
SOCIAL
DE L'ESPORT**

JULIOL 2020

**LLEI,
DEMOCRÀCIA
I DRETS:
UNA TENSÍO
NECESSÀRIA**

eines³⁸

PORTAL

El servei públic audiovisual en l'era digital

Joan Manuel Tresserras

CONNEXIONS

El 5G com a eina per a la distribució de continguts audiovisuals

Jordi J. Giménez

Un nou audiovisual, l'esperança del català

Arnau Rius

5G, UE i audiovisual: com estan connectats?

Carmina Crusafon

La constant evolució i transformació del mercat únic digital

Mònica Duran

NAVEGADOR

Una radiotelevisió pública per a una societat del segle XXI. El cas finlandès

Jordi Fortuny

FÒRUM

Emili Prado:

"El 5G suposa la utilització de l'espectre radioelèctric, que és un bé públic i finit. Cal regular-ho perquè no s'acabi amb la concepció de servei universal."

Una conversa amb Enric Marín

VARIABLES

Per la descentralització municipal. Anàlisi i diagnosi de les finances i la fiscalitat municipal a Catalunya

Jordi Galí i Cabana

FULL DE CàLCUL

El Green New Deal, o fer de la crisi una oportunitat

Sònia Sánchez López

ARXIU

El pedagog que va idear un projecte socialdemòcrata per a Catalunya.

Josep Pallach

Montserrat Tura

EXPLORADOR

El col·lapse de l'establishment polític a Irlanda: les claus de la victòria del Sinn Féin
Sílvia Caufapé Hostench

FINESTRA

"Per què els governs han de prioritzar el benestar"
Nicola Sturgeon

CLÀSSIC

«Discurs de la independència»
Patrice Lumumba

TRIBUT

Toni Mollà
Teresa Ciges

FILMOTECA

Mirant al cel
Eva Comas Arnal

LLIBRERIA

FUNDACIÓ

JOSEP IRLA